

Καλικαντζαράκι (τέταρτο): Πάμε να ξαναδούμε!

(Τρέχουν για το μύλο, όταν λαλεί ο πρώτος πετεινός)

Καλικαντζαράκι (πέμπτο): Οχ αδέρφια, ξημερώνει!

Καλικαντζαράκι (έκτο): Δεν πρέπει να μας βρει η μέρα πάνω στη γη!

Καλικαντζαράκι (πρώτο): Δε βαριέσαι, ο πρώτος είναι ακόμα.

Καλικαντζαράκι (δεύτερο): Έχουμε καιρό, πάμε να ξαναψάξουμε!

(Φτάνουν στο μύλο, όταν ακούγεται ο δεύτερος πετεινός)

Καλικαντζαράκι (τρίτο): Άλλη μια φορά, προλαβαίνουμε!

Καλικαντζαράκι (τέταρτο): Θα τον βρούμε, δε μας γλιτώνει!
(Ψάχνουν μέσα στο μύλο, όταν ακούγεται και ο τρίτος πετεινός και η μέρα φωτίζει)

Καλικαντζαράκι (πρώτο): Πάνε να φύγουμε, παιδιά! Τώρα δε μας θώδει τίποτα!

(Φεύγουν σκούζοντας με μάτια μισόκλειστα απ' το φως)

► 6η Σκηνή: Στο χωριό, ο Μυλωνάς

Μυλωνάς: (Φτάνοντας στο χωριό, ακόμα τρομαγμένος, κατεβαίνει απ' το μουλάρι) Αχ, τρομάρα και τούτη, φτηνά τη γλίτωση, Παναγιά και Χριστέ μου! (Σταυροκοπιέται)

Άλλη φορά τ' ορκίζομαι, δε θα ξαναβγώ μονάχος μου στην ερπηλιά τέτοιες μέρες που τριγυρνάνε τα διαόλια! (Μπαίνει στο σπίτι του)

Τέλος φθάνουμε στα **σκηνικά στοιχεία** του παραμυθιού μας: σκηνικό, αντικείμενα, φωτισμός, κοστούμια. Και βέβαια, μουσική και ηχητική κάλυψη.

ΣΚΗΝΙΚΟ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ - ΦΩΤΙΣΜΟΣ

α. Ο μύλος μπορεί συμβολικά να παρασταθεί με ένα μεγάλο **ανεμόμυλο** που θα φτιάξουν τα παιδιά. Ο κατάλληλος **φωτισμός** θα συμπληρώσει το σκηνικό. Για να δείξουν τη νύχτα, θα φωτίσουν τη σκηνή από πίσω.

β. Το ξέφωτο: εδώ οι μαθητές θα παίξουν με το φωτισμό (νύχτα) και τον άδειο χώρο (εξωτερικός χώρος). Κυρίως όμως ο ανοιχτός χώρος θα δηλωθεί από **την κίνηση των παιδιών** (μεγάλες κινήσεις, ελεύθερος βηματισμός, τρέξιμο, πηδήματα).

Ο φωτισμός θα παίξει σημαντικό δραματικό ρόλο στο τελευταίο μέρος του παραμυθιού, όταν αρχίζει να χαράζει.

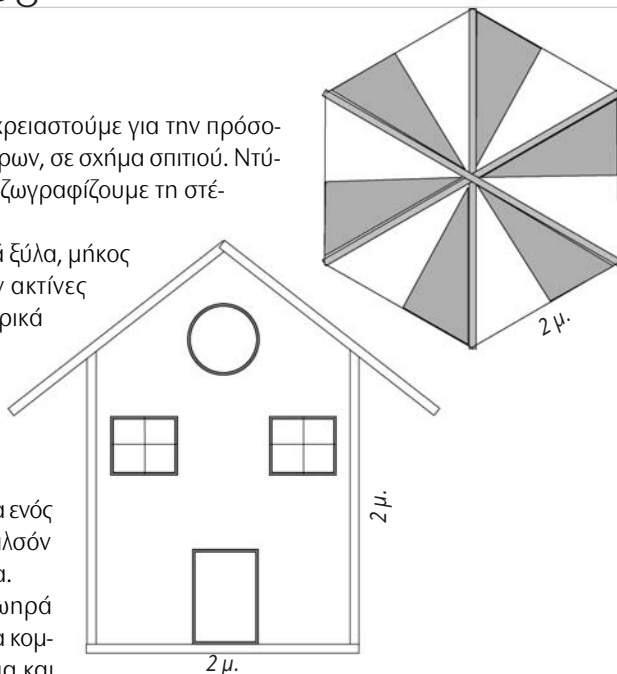

«Ο Ανάποδος Καλικάντζαρος»,
θεατρική παράσταση των 20ού
και 7ου Δημοτικών σχολείων
Ν. Ιωνίας (2004)

Κατασκευή ανεμόμυλου

Για να φτιάξουμε τον ανεμόμυλο θα χρειαστούμε για την πρόσοψή του ένα τετράρο, ύψους 2 περίπου μέτρων, σε σχήμα σπιτιού. Ντύνουμε το τετράρο με χαρτί και πάνω του ζωγραφίζουμε τη στέγη, την πόρτα και τα παράθυρα.

Για το μύλο θα χρειαστούμε τρία λεπτά ξύλα, μήκος 2 μέτρων, στερεωμένα στο κέντρο σαν ακτίνες εξαγώνου. Ενώνουμε τις ακτίνες περιμετρικά με σπάγκο και σε κάθε ακτίνα κολλάμε ένα τριγωνικό χαρτί (βλ. σχέδιο). Αυτά τα χαρτιά θα είναι τα φτερά του μύλου.

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

Ο μυλωνάς φοράει απλά βαμβακερά ρούχα ενός χωρικού: πουκαμίσια, βαμβακερό χοντρό καλσόν και κάλτσες μάλλινες από πάνω, ως τα γόνατα.

Το καλικαντζαράκι είναι ντυμένο με ζωηρά χρώματα (κόκκινο κολλάν, μοβ μπλουζάκι, ένα κομμένο σε μύτες γιλέκο, χρωματιστά σκαρπίνια και κίτρινο σκουφί). Κρατά ένα κλαδί με ένα βατραχάκι στην άκρη του.

Τα άλλα καλικαντζαράκια είναι κι αυτά ντυμένα με ζωηρά χρώματα, τα πιο μεγάλα με μαύρο κολλάν.

Τα εγγόνια του Δημητρώου φοράνε σημερινά ρούχα σε απαλά χρώματα.

ΖΩΑ / ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

Το μουλάρι θα το κάνουν τρία παιδιά: τα δύο σε όρθια στάση θα είναι τα τέσσερα πόδια του και το άλλο (οριζόντια ξαπλωμένο στους ώμους των πρώτων) η πλάτη, το σώμα του. Και τα τρία παιδιά θα καλυφθούν με χοντρό γκριζό ύφασμα. Για κεφάλι οι μαθητές θα φτιάξουν μια μάσκα ζώου, που θα φοράει το ένα από τα όρθια παιδιά.

Άλλα ζώα: οι μαθητές θα φτιάξουν μάσκες ζώων που θα φορέσουν μερικά παιδιά (Μάσκα γάτας - Μάσκα σκύλου κ.ά.)

ΜΟΥΣΙΚΗ / ΗΧΟΣ

- α. Μουσική εισαγωγή - κλείσιμο - γέφυρες
- β. Τραγούδι καλικαντζαρών
- γ. Ηχητικά εφέ στη σκηνή στο ξέφωτο, όπου τα καλικαντζαράκια κοπανάνε διάφορα αντικείμενα και κάνουν περιέργους ανατριχιαστικούς ήχους με στόμα, σύρσιμο σώματος, ποδιών κλπ. Οι ήχοι μπορούν να εναλλάσσονται και μετά, στο κυνηγητό του μυλωνά.

Εικόνα χωρίς λόγια που παριστάνει μια σύντομη δράση. Προσδιορίζεται από τα θεατρικά στοιχεία των προσώπων (κινήσεις, εκφράσεις, κοστούμια) και του χώρου (σκηνικό, αντικείμενα).

**ΘΕΑΤΡΙΚΗ
ΕΙΚΟΝΑ**
(Tableau
Vivant)

Φάτνη

Ένα ιστορικό διάταγμα γενικής απογραφής, που έβγαλε ο αυτοκράτορας της Ρώμης Αύγουστος, υποχρέωσε την Παρθένο Μαρία και τον Ιωσήφ να ταξιδέψουν από τη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας στη Βηθλεέμ. Στις παραμονές του τοκετού η Παναγία βαδίζει μέσα στη βαρυχειμωνιά μια μεγάλη απόσταση. Είναι νύχτα προχωρημένη, όταν φτάνει η Παρθένος στη Βηθλεέμ. Ο Ιωσήφ ψάχνει ένα δωμάτιο, ένα στρώμα, να αναπαυθεί η ετοιμόγεννη Μαρία. Χτυπά την πόρτα του πανδοχείου, χτυπά τις πόρτες των σπιτιών, αλλά μάταιος κόπος.

Κι όσο προχωράει η νύχτα, το κρύο γίνεται πιο τσουχτερό.

Απελπισμένοι τότε ο Ιωσήφ οδηγεί την Παναγία στο στάβλο των ζώων, δίπλα στο πανδοχείο. Εκεί στο υγρό και παγωμένο σπήλαιο η Παναγία γεννά το Χριστό, τον Υιό του Θεού, το Σωτήρα του κόσμου. Η στοργική Μητέρα βάζει το Νεογέννητο στη φάτνη, που είναι το μόνο καθαρό σημείο του στάβλου.

Μέσα στη σκοτεινή νύχτα ο ουρανόσταλτος άγγελος φέρνει το πιο χαρμόσυνο μήνυμα στην ανθρωπότητα: «Ετέχθη υμίν σήμερον Σωτήρ». Κι αμέσως στρατιές αγγέλων καταφθάνουν και ψάλλουν: «Δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη εν ανθρώποις ευδοκία».

Το θαυμαστό γεγονός το πληροφορούνται πρώτοι, οι απλοί και ταπεινοί ποιμένες που ξαγρυπνούν φυλάγοντας τα πρόβατά τους. Οι ποιμένες σπεύδουν ευλαβικά και προσκυνούν το Θείο Βρέφος. Δοξολογούν το Θεό αντάμα με τους αγγέλους και γίνεται μια πρωτοφανής χορωδιακή αρμονία: «Άγγελοι μετά ποιμένων δοξολογούσιν».

Καταφθάνουν τότε στην ταπεινή φάτνη οι τρεις Μάγοι, οδηγημένοι από το υπέρλαμπρο άστρο, γονατίζουν και προσκυνούν το μικρό Χριστό σκορπίζοντας τα πλούσια δώρα τους, λίβανο, σμύρνα και χρυσό, και όλα εκεί στη φτωχική τη φάτνη λάμπουν.

Πρόσωπα	35: Ιωσήφ, Μαρία, 3 Μάγοι, 10 βοσκοί, 10 άγγελοι
Σκηνές	1
Σκηνικά	Φάτνη
Διάρκεια	10 λεπτά
Χρόνος προετοιμασίας	10 διδακτικές ώρες
Αντικείμενα σκηνής	Άχυρο, ραβδιά, δώρα Μάγων, κούκλα σε κούνια

Οδηγίες για τη θεατρική εικόνα

Ενώ περιγράφεται η σκηνή της Γέννησης του Χριστού, μερικά παιδιά των Α΄-Β΄ τάξεων δίνουν σε θεατρική εικόνα την αναπαράσταση της Φάτνης και μένουν εκεί σε όλη τη διάρκεια της γιορτής.

Το σκηνικό της Φάτνης θα στηθεί στο πίσω κεντρικό μέρος της «σκηνής» μας. Μπορεί απλά να παραστήσουμε τη Φάτνη με ένα της βασικό στοιχείο, το άχυρο: να στρώσουμε άχυρο στο πάτωμα της σκηνής.

Στην αρχή της εικόνας ακούγεται χαμηλά εκκλησιαστική μουσική. Μπαίνουν δύο παιδιά (Ιωσήφ-Μαρία) με αργό βάδισμα, ενώ ο Ιωσήφ στηρίζει με το χέρι του τη Μαρία. Παίρνουν θέση στη φάτνη: ο Ιωσήφ στρώνει καλά τα άχυρα και βάζει τη Μαρία να αναπαυθεί.

Η **μουσική** δυναμώνει, ενώ άπλετος κίτρινος **φωτισμός** από προβολέα εστιάζεται στη Φάτνη για να αναδείξει τη στιγμή της Γέννησης. Ο Ιωσήφ και η Μαρία σκύβουν πάνω από τη Φάτνη και χαμογελούν στο Βρέφος. Μια κούκλα φασκιωμένη μπορεί να παίζει το ρόλο του «βρέφους». Πάντα η μουσική δυνατά, ενώ μπαίνουν οι άγγελοι, με κοντό άσπρο χιτώνα, φτερά και χρυσό στεφάνι στο κεφάλι. Κινούνται με ελαφρύ βάδισμα, ενώ κουνάνε ανεπαίσθητα τα χέρια μαζί με τα φτερά τους. Στέκονται σε όρθια στάση, με ανοικτά σχεδόν φτερά γύρω από τη φάτνη σαν προστατευτικό τείχος. Ακολουθεί η είσοδος των απλοϊκών βοσκών, με βαρύ βάδισμα: φοράνε προβιές ή δέρματα ανοικτού χρώματος και κρατάνε γκλίτσα στο δεξί χέρι. Σταματάνε στη μια άκρη της φάτνης, σκύβουν ταπεινά προς το βρέφος. Τέλος, ο ένας πίσω από τον άλλο, μπαίνουν οι τρεις Μάγοι, με βήμα μεγαλοπρεπές, ρούχα πολυτελή, διακοσμημένα, μέτωπο στολισμένο με χρυσή ταινία: κρατάνε ακριβά δώρα (κάποια εκκλησιαστικά σκεύη θα ήταν ιδεώδη για την αναπαράστασή μας).

«Γιορτή Χριστουγέννων», Δημοτικό σχολείο Κολλεγίου Αθηνών
(Δ΄ Τάξη, 2000)

Σύντομο μέρος ενός μεγαλύτερου έργου με δραματική και θεατρική αυτοτέλεια. Περιέχει μηνύματα παιδαγωγικού χαρακτήρα και στηρίζει τις εθνικές και ιστορικές επετείους.

ΣΚΕΤΣ

Να ζει το Μεσολόγγι

Βασίλη Ρώτα

Ρώτας, Βασίλης, (1931), *Να ζει το Μεσολόγγι*, Αθήνα, Οίκος Δημητράκου

Πρόσωπα	18 : Παπα-Γιώργος, Πάνος, Γιώργαινα, 15 παιδιά
Σκηνές	1
Σκηνικά	Δωμάτιο
Διάρκεια	10 λεπτά
Χρόνος προετοιμασίας	14 διδακτικές ώρες
Αντικείμενα σκηνής	Τζάκι, χύτρα, σοφράς, σκαμνιά, καριοφίλια, φουσεκία, κούκλα, εικονίσματα, καντήλι

Υπόθεση

Είναι άνοιξη του 1826 και το Μεσολόγγι ζει τις τελευταίες στιγμές του. Τα τρόφιμα έχουν τελειώσει και οι κάτοικοί του τρέφονται με σκουλήκια, γάτες και σκύλους. Το νερό είναι λιγοστό και από μολυσμένα πηγάδια. Οι αρρώστιες θερίζουν και τα μωρά πεθαίνουν. Μα όλοι αντιστέκονται καρτερικά. Ο παπα - Γιώργης είναι λαβωμένος στο πόδι και επιβλέπει στο σπίτι του το φτιάξιμο των φουσεκιών κρατώντας το ηθικό των υπερασπιστών ψηλά. Ξεπροβοδίζει το γιο του τον Πάνο, που πάει στο ταμπούρι του να πολεμήσει. Τα παιδιά φτιάχνουν τα φουσεκία για να έχουν πολεμοφόδια οι αγωνιστές και να μάχονται για να ζήσει το Μεσολόγγι. Δυστυχώς, το ορφανό μωρό πεθαίνει από την πείνα. Ο παπα-Γιώργης αρνείται να φάει και δίνει κουράγιο στους άλλους. Μπαίνει η Χρυσούλα κρατώντας λουλούδια από τον τάφο της μάνας της και μετά φέρνουν τον Πάνο λαβωμένο, που αργά - αργά ξεψυχά. Καταφθάνει στο σπίτι κι ο καπετάν Τζαβέλας, αποδίδουν φόρο τιμής στο άξιο παλικάρι και αποφασίζουν να κάνουν την έξοδο, μιας και δεν υπάρχει πουθενά ελπίδα βοήθειας.

ΣΚΗΝΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

► ΠΡΩΤΗ ΣΚΗΝΗ

Παπάς: (Έχει το δεξί του χέρι στο κεφάλι του Πάνου) Πάνο μου, μείνε λιγάκι μαζί μου, να καμαρώσω τη λεβεντιά σου. Χτες ακόμα ήσουν παιδί, και σήμερα! Πόσο μεγάλωσες!

- Πάνος:** Έλα τώρα, πατέρα, δώσ' μου την ευχή σου! (Ακούγεται κανονιά) Νάτα! Βλέπεις; Άρχισε πάλι το γιουρούσι και γω είμαι ακόμα εδώ.
- Παπάς:** (Του πιάνει το χέρι) Χάιντε, παιδί μου, στη θέση σου. Πρώτα το Μεσολόγγι. Όμως πρόσχε! Να φυλάγεσαι!
- Πάνος:** Ξέρω, καλέ πατέρα!
- Παπάς:** Έπρεπε να 'μαι κοντά σου. Μα το πόδι μου, αχ! με κρατά εδώ καρφωμένο. Τι κάνω εδώ; Επιβλέπω τα φουσεκία. Πες του αρχηγού να στείλει άλλον στο πόδι μου. Θέλω να 'ρθω στο ταμπούρι, να 'μαι κοντά σου (Με συγκίνηση). Κοίταξε, παιδί μου, πρέπει να ζήσεις, να ξαναγυρίσεις στο Σούλι. (Ακούγονται δυο κανονιές)
- Πάνος:** (Πετάγεται) Το γιουρούσι! Καλό βόλι, πατέρα!
- Παπάς:** (Του πιάνει το κεφάλι με τα δυο του χέρια) Καλό βόλι, παιδί μου, κι ο Θεός να σε φυλάξει. (Τον φιλά)
- Πάνος:** Καλό βόλι, παιδιά! (Φεύγει βιαστικά)
- Παιδιά:** Καλό βόλι!
- Παπάς:** (Βογγάει από τον πόνο) Ωχ! Ωχ! Βόηθα με, Φωτεινή!
- Φωτεινή:** Τι θέλεις, πατέρα μου; (Πάει και γονατίζει κοντά του)
- Παπάς:** Το πόδι μου. Σάλεψέ το λίγο. Πονώ φοβερά. (Βογγάει)
- Φωτεινή:** (Εκτελεί) Έτσι; Έτσι; Είσαι τώρα καλά;
- Παπάς:** (Χτυπώντας το χέρι του στο γόνατό του) Να κάθομαι εδώ, σα θεριό πιασμένο στο δόκανο και να πολεμάει το παιδάκι!
- Φωτεινή:** Μη στενοχωριέσαι, πατέρα μου, κι ο Πάνος μας πολεμάει καλά. Το 'δειξε και στ' άλλο γιουρούσι.
- Παπάς:** (ΗΣύχασε κάπως) Κοίτα τα φουσεκία τώρα. (Και αρχίζει να λέει μέρη από τον ψαλμό του Παρακλητικού Κανόνα)
- Γιώργαινα:** (Ανασπώνεται με κόπο και αργά) Έλα, με ρούφηξες πια! Δε μου βυζαίνεις το γάλα, το αίμα μου βυζαίνεις! (Αφήνει το μωρό στο στρώμα και σηκώνεται)
- Παπάς:** (Χωρίς να σταματήσει το διάβασμα, της κάνει νόημα να πάει κοντά του) Μη βλαστημάς, Γιώργαινα!
- Γιώργαινα:** Δε βλαστημάω, παπούλη, λιγώθηκα, θα ξεψυχήσω!
- Παπάς:** Δεν έβρασε ακόμα το φαΐ για τα παιδιά;
- Γιώργαινα:** Βράζει ο σκύλος; Δε βράζει. Και δεν έχουμε ούτε ξύλα πια. Τι να βάλω, τα χέρια μου; Άμα σκολάσει ο πόλεμος, θα ριξουνε το δεσποτικό, να βγάλουμε ξύλα.
- Παπάς:** Το δεσποτικό δεν πρέπει να το ρίξουν. Είναι κειμήλιο.
- Γιώργαινα:** Τι κειμήλιο, παπούλη; Κειμήλια θα τηράξουμε ή θα γλιτώσουμε τις ψυχές;
- Παπάς:** Και οι ψυχές θέλουν την πίστη τους, Γιώργαινα. Εμείς στο Μεσολόγγι την πίστη μας θέλουμε να γλιτώσουμε και όχι τις ψυχές. Καλύτερα να ριξουνε τ' άλλα σπίτια πρώτα και να μην πειράξουν το δεσποτικό.
- Γιώργαινα:** Πάνε τα σπίτια, τα ρίξανε. Εδώ, παπούλη, είμαστε για χαλασμό κι εσύ ελπίζεις να γλιτώσει το Μεσολόγγι.
- Παπάς:** Γιώργαινα, μην το ξαναπείς. Το Μεσολόγγι δεν ξαναπέφτει σε χέρια Τούρκων.
- Γιώργαινα:** Κι αν χαθούμε όλοι, τι να την κάνει τη λευτεριά του; Λευτεριά έχουν και τ' άγρια βουνά.

Παπάς: *(Τη μαλώνει)* Σώπα, άπιστη γυναίκα. Κι όλοι να χαθούμε, φτάνει να μείνει λεύτερη τούτη η γης και θα φυτρώσει ξανά ανθρώπους, όπως φυτρώνει την αγριάδα.

Γιώργαινα: Μα δε φυτρώνει ούτε χορτάρι. *(Κουνά τα χέρια της με απελπισία)* Τα τσαρούχια μας τα φάγαμε, τα φύκια και τα σκουλήκια και τα ποντίκια τα φά-

74ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

γαμε, και τα σκυλιά και τις γάτες. Ώχου! Ο Θεός ας μας σπλαχνιστεί.

Παπάς: Μη λιγοψυχάς, Γιώργαινα! Κι αν σκοτώθηκε ο άντρας σου, έχεις παιδί. Είμαστε όλοι ταίμενοι και μεις, εδώ, στο Μεσολόγγι κρατάμε τη λευτεριά του Γένους.

Γιώργαινα: *(Κλαίγοντας)* Ο Θεός ας με συγχωρέσει. Από προχτές το βράδυ δεν έχω βάλει στο στόμα μου άλλο από νερό, και το παιδί, παπούλη, βυζαίνει την ψυχή μου πια της δόλιας.

Παπάς: Κοίταξε, τοίμασε μια ώρα αρχύτερα το φαΐ των παιδιών και βάλε του λόγου σου διπλή μερίδα. *(Πάει αναστενάζοντας και γονατίζει στο τζάκι, όπου ανακατεύει το φαΐ στο σουκάλι και σιδαυλίζει τη φωτιά)*

Φωτεινή: *(Σηκώνεται και πλησιάζει τον Κωστάκη)* Κωστάκη, πού πας, παιδάκι μου; Έλα να σε βάλω στο στρώμα, εσύ δεν μπορείς να σταθείς στα πόδια σου. *(Τον παίρνει σπικωτό και τον βάζει στη στρωματσάδα, εκείνος σηκώνεται και πάει προς το τζάκι, και λυγίζει τα γόνατά του και σωριάζεται καταγής)*

Παπάς: «προς σέ ήρα τήν ψυχήν μου...»

Φωτεινή: *(Τρέχει κοντά του)* Κωστάκη! Κωστάκη! *(Τα παιδιά γυρίζουν και κοιτάζουν με ανησυχία, και δυο βγάζουν κραυγές φρίκης: A!!)*

Παπάς: Όχι φωνές. Όχι φωνές. Έλα δω, Φωτεινή! *(Η Φωτεινή πάει κοντά του)* Άστο, κοίταξε τα φουσεκία.

Φωτεινή: *(Με φρίκη)* Θαρρώ πέθανε, πατέρα!

Παπάς: Πες της Γιώργαινας και κοίταξε εσύ τα φουσεκία!

Φωτεινή: *(Πάει και την αγγίζει στον ώμο, καθώς είναι σκυμμένη στη φωτιά)* Γιώργαινα! *(Της δείχνει τον Κωστάκη και ξαναγυρίζει στη θέση της)*

Παπάς: Πρόφτασε, Γιώργαινα! Δώσ' του μια γουλιά ζουμί ή καλύτερα βύζαχτο.

Γιώργαινα: Τι να βυζάζω; Όλα τα βυζαίνω πια! *(Πάει κοντά, γονατίζει στο παιδί και προσπαθεί να το συνεφέρει)*

Παπάς: Το πνεύμα Σου το αγαθόν οδηγήσει με εν γη ευθεία.....

Γιώργαινα: *(Γονατιστή καθώς είναι, γέρνει κοντά του)* Δε σαλεύει, δεν ανασαίνει!

Παπάς: Παραδόθει;

Γιώργαινα: Ξεψύχησε!

Παπάς: *(Σηκώνει τα χέρια του και κάνει το σταυρό του)* Ας παραλάβει ο Κύριος την ψυχή του στη μακαριότητα Του. Σήκωστο. Πάρτο από μέσα. *(Η Γιώργαινα παίρνει το νεκρό σώμα από τις μασχάλες και τα παιδιά ξεφωνίζουν και κλαίνε από φρίκη)* Τη δουλειά σας. Γλήγορα τα χέρια σας. Φκιάνετε καλά τα φουσέκια. Για φέρε μου να ιδώ, Φωτεινή. *(Η Φωτεινή εκτελεί)* Χμ! καλά! Πιο σφικτά...Τι ' ναι αυτό; Τούτο είναι νοτισμένο, πώς βράχθηκε αυτό;

Φωτεινή: Κλαίνε, πατέρα, και...

Παπάς: *(Με αυστηρότητα)* Ποιος κλαίει; Δε σας είπα να μην κλαίτε; Ποιος κλαίει; Νάρθει δω αμέσως.

Μήτσος: *(Πλησιάζει με κλάματα)* Εγώ, ω, ω, ω!

Παπάς: Έλα κοντά, παιδί μου! Γιατί κλαίς; *(Το χαϊδεύει)*

Μήτσος: Πεινάω, ω, ω, ω!

Παπάς: Μα...εσύ να κλαις; Εσύ που χτες ο πατέρας σου χάλασε δεκαπέντε Τούρκους; Ντροπή! Όχι, παιδί μου, μην κλαις, γιατί να, κοίτα, έκανες λούτσα ετούτο το φουσέκι. Και χαλάει η μπαρούτη και τότε; Πάει το Μεσολόγγι μας!

Μήτσος: Πεινάω, ω, ω, ω! *(Κλαίει)*

Παπάς: Θεέ μου, βοήθησέ μας στη δυστυχία μας!

Παιδιά: Πεινάμε, πεινάμε! *(Και ξεσπούν σε κλάματα)*

Φωτεινή: Σωπάτε! Μην κάνετε έτσι! Δεν ακούτε το κανόνι; Σωπάτε! Να, η κυρά Γιώργαινα θα φέρει το φαί. Οι πατεράδες μας, οι μανάδες μας, τ' αδέλφια μας πολεμάνε. Όλοι πολεμάνε και μεις δω να κλαίμε; Ντροπή! Εμπρός, εμπρός φκιάνετε φουσέκια!

ΠΡΟΣΩΠΑ - ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Παπα-Γιώργης: Ένας λεβέντης παπάς, που αγαπά το Μεσολόγγι και αγωνίζεται να ζήσει ελεύθερο. Είναι λαβωμένος στο πόδι και επιβλέπει το φτιάξιμο των φουσεκιών στο σπίτι του. Αρνείται να φάει και δίνει κουράγιο σε όλους να μη λιγοψυχήσουν και να σταθούν όρθιοι. Ταυτόχρονα είναι και συναισθηματικός και αγωνιά για το γιο του, τον Πάνο, που πολεμά στο ταμπούρι του.

Πάνος: Ο γιος του παπά, ένα άξιο παλικάρι 16 χρόνων, που πολεμά γενναία τους Τούρκους και ποτίζει με το αίμα του το δένδρο της λευτεριάς.

Φωτεινή: Η κόρη του παπά, μια δυναμική κοπέλα 14 χρόνων, που επιβλέπει το φουσέκια και εκτελεί πιστά τις εντολές του πατέρα της. Συναισθηματική, λυγίζει μπροστά στους θανάτους του ορφανού μωρού και του αδελφού της Πάνου.

Γιώργαινα: Μια δυναμική Μεσολογγίτισσα 21 χρόνων, που με το γάλα της βυζαίνει το ορφανό μωρό. Φτιάχνει το φαγητό των παιδιών και κάνει όλες τις φροντίδες του σπιτιού. Είναι απογοητευμένη από την κατάσταση, αλλά με τη στήριξη του παπα-Γιώργη ανακάμπτει και ξαναβρίσκει το κουράγιό της.

Παιδιά: Δεκαπέντε παιδιά που φτιάχνουν τα φουσέκια με μπαρούτη, βόλια, καλάμια και φύλλα από παλιά βιβλία. Τα δέκα δουλεύουν πυρετωδώς και τα υπόλοιπα κοιμούνται. Σηκώνονται, κινούνται βουβά και εκφράζονται συναισθηματικά με τους λυγμούς και τα κλάματά τους. Η σκηνική τους παρουσία δίνει τη θλιβερή και αγωνιώδη ατμόσφαιρα στις σκηνές.

Προκειμένου να αποδώσουν οι μαθητές τους ήρωες στη σκηνή, αυτοσχεδιάζουμε πάνω στα θέματα και στις καταστάσεις του έργου.

■ Αυτοσχεδιασμός 1

Οι μαθητές αισθάνονται και αντιδρούν σαν να είναι παιδιά στο Μεσολόγγι. Πεινάνε, διψάνε, φοβούνται, οι γονείς τους πολεμούν, ενώ τα ίδια φτιάχνουν τα φουσέκια. Κόβουν φύλλα από παλιά βιβλία, ρίχνουν μέσα μπαρούτη και τα διπλώνουν σφιχτά. Αυτή η διαδικασία φτιαξίματος φουσεκιών γίνεται ταυτόχρονα και με συγκεκριμένο τρόπο κίνησης, ρυθμού και βλέμματος.

■ Αυτοσχεδιασμός 2

Με το παράγγελμα του δασκάλου, π.χ. σφύριγμα, τα παιδιά τρομοκρατούνται, αλλά επανέρχονται αμέσως. Με το παράγγελμα του θανάτου, κλαίνε γοερά, μουσκεύουν λίγο τα φουσέκια, μετά σκουπίζουν τα δάκρυά τους και συνεχίζουν το έργο τους.

■ Αυτοσχεδιασμός 3

Ένα αδύνατο παιδί της τάξης παίζει το νεκρό. Μερικοί τον σηκώνουν στα χέρια τους και τον μεταφέρουν τουλάχιστον δέκα μέτρα. Οι υπόλοιποι παρακολουθούν ή ακολουθούν από πίσω. Οι συντονισμένες κινήσεις δείχνουν τη λυπητερή στιγμή.

ΧΩΡΟΣ – ΣΚΗΝΙΚΟ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Ο χώρος είναι ένα μεγάλο δωμάτιο με μια μεγάλη πόρτα στο βάθος, στη μέση της σκηνής, που είναι μισάνοιχτη και φαίνεται ο δρόμος και τα χαλάσματα απέναντι (ζωγραφισμένα στην πλάτη της σκηνής). Υπάρχουν πολεμίστρες και από τις δυο πλευρές της σκηνής. Στα αριστερά υπάρχει ένα τζάκι καπνισμένο με μια χύτρα που βράζει το φαγητό. Στα δεξιά είναι ένας σουφράς (χαμηλό στρογγυλό τραπέζι), που κάθονται καμιά δεκαριά παιδιά και φτιάχνουν φουσέκια με μπαρούτη, βόλια, καλάμια και φύλλα από παλιά βιβλία. Στην αριστερή πλευρά και μέχρι το τζάκι υπάρχουν στρωσίδια, που κοιμούνται πέντε παιδιά. Μαζί τους και το ορφανό μωρό, που είναι μια κούκλα φασκιωμένη με κουρέλια. Από πάνω δυο εικονίσματα και ένα καντήλι σβηστό. Στο μέσο και μπροστά είναι ένα σκαμνί, που κάθετα ο παπάς.

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

Ο παπάς έχει άσπρα μαλλιά και γένια, φοράει σκουφάκι παπαδίστικο του σπιτιού και άσπρη πουκαμίσια μακριά. Από πάνω ένα ράσο μαύρο ή σκούρο καφέ με μανίκια ή και χωρίς, μακρύ ως το γόνατο. Το λαβωμένο πόδι του είναι φασκιωμένο μέσα σε κουρέλια. Η Γιώργαινα φορά σκούρα μακριά φούστα και μαύρο μαντίλι. Η Φωτεινή φορά σκούρα φούστα και έχει τυλίξει το κορμί της μ' ένα σάλι. Ο Πάνος και όσοι πολεμούν φορούν φουστάνελες, κάλτσες και μαντήλι στο λαιμό και κρατούν όπλα. Τα παιδιά φορούν σκέτες μαύρες πουκαμισές και μερικά φουστανελίτσες και είναι ξεσκούφωτα. Όλοι τους είναι ξιπόλητοι και τα ρούχα τους πρέπει να δείχνουν παλιά, λερωμένα και μπαλωμένα.

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΗΧΗΤΙΚΑ

Η σκηνή υποστηρίζεται από ηχογραφημένους ήχους υπόκωφων κανονιών και ντουφεκιές, που δίνουν την αίσθηση της συνεχούς μάχης. Μπορεί να είναι ηχογραφημένες οι ψαλμωδίες, τα τρία τροπάρια από το Μικρό Παρακλητικό Κανόνα της Υπεραγίας Θεοτόκου. Η Χωρωδία συμμετέχει τραγουδώντας τα τραγούδια του έργου (που υπάρχουν στις άλλες πέντε σκηνές του έργου). Με την κατάλληλη συναισθηματική φόρτιση και αξιοποιώντας τις φωνητικές τους δυνατότητες, τα παιδιά μπορούν να ξεπούν σε λυγμούς και κλάματα, παρουσιάζοντας δραματικά τις καταστάσεις που ζούνε. Τα κλάματα του μωρού μπορεί να είναι ηχογραφημένα.

74ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Επικρατεί το κόκκινο χρώμα και ελαφρά το κίτρινο, που δίνουν στην ατμόσφαιρα τη λύπη, την αγωνία και τις δύσκολες στιγμές που περνά το Μεσολόγγι. Όταν ο παπάς δίνει κουράγιο και οι υπόλοιποι εκτελούν τις εντολές του, η σκηνή φωτίζεται από το λευκό χρώμα, σβήνοντας το κόκκινο και κρατώντας λίγο κίτρινο, για να φανεί η διαφορά και να δημιουργηθεί η ατμόσφαιρα της ελπίδας.

Με τον όρο αυτό αναφερόμαστε στη διαίρεση του θεατρικού έργου σε επεισόδια (σκηνή πρώτη κτλ), που στην παράσταση δηλώνονται με την είσοδο και έξοδο των ηθοποιών. Η διάκριση σκηνών ιστορείται από την εποχή του γαλλικού θεάτρου του 17ου αιώνα.

ΣΚΗΝΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Το γαϊτανάκι

Σαρή, Ζωρζ, (1988), *Το τρακ*, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη

Πρόσωπα	6: Νικόλας, Νικόλας Β΄, Δήμαρχος, Θερμαστές Α΄, Β΄, Γ΄
Σκηνές	3
Σκηνικά	Εσωτερικό χώρου ξενοδοχείου, πλατεία, καράβι
Διάρκεια	20 λεπτά
Χρόνος προετοιμασίας	20 διδακτικές ώρες
Αντικείμενα σκηνής	Καθρέφτης, βάζο, ξύλα και πανιά για το καράβι

Υπόθεση

Ο γερο-Νικόλας ζει μονάχος χωμένος στα βιβλία του. Μια μέρα τραγουδώντας μπαίνουν στον κήπο του τρία κοριτσάκια.

«Αν όλα τα παιδιά της γης / πιάναν γερά τα χέρια / κορίτσια – αγόρια στη σειρά / και σπίνανε χορό / ο κύκλος θα γινότανε / πολύ - πολύ μεγάλος / κι ολόκληρη τη γη μας / θ' αγκάλιαζε θαρρώ».

Ο γερο- Νικόλας ενθουσιάζεται με το τραγούδι και μια όμορφη ιδέα γεννιέται στο νεανικό μυαλό του. Αφού η γη είναι στρογγυλή, αν όλοι οι νέοι του κόσμου ξεκλώνοντας διαφορές και διακρίσεις δίνουν τα χέρια τους μια ορισμένη μέρα και ώρα, θα μπορούσαν να φτιάξουν ένα γαϊτανάκι κι όλοι μαζί αγαπημένοι να τραγουδήσουν και να χορέψουν.

Ο γιατρός Ξανανιώνης με τα μαγικά του χάπια Νεοζιλ θα κάνει πάλι νέο το Νικόλα, που θα ξεκινήσει το ταξίδι του για να μιλήσει για την ιδέα του στους νέους. Οι δυσκολίες και τα εμπόδια είναι πολλά. Υπάρχουν άνθρωποι που δε θέλουν την ισότητα και αδερφοσύνη και κυνηγούν το Νικόλα. Τίποτα όμως δεν εμποδίζει τον ήρωά μας να επικοινωνήσει με νέους ανθρώπους και να τους ξεσηκώσει με το σχέδιό του.

Έτσι, την πρώτη μέρα της άνοιξης όλοι οι νέοι του κόσμου δίνουν τα χέρια, τραγουδούν και χορεύουν ΤΟ ΓΑΪΤΑΝΑΚΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

92ο και 97ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

ΣΚΗΝΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

► ΣΚΗΝΗ 1η

Στο Ξενοδοχείο. Ο ΚΥΡ ΝΙΚΟΛΑΣ μπροστά σ' ένα μεγάλο καθρέφτη.

ΚΥΡ ΝΙΚΟΛΑΣ: Καλημέρα σας, νεαρέ μου! Σε τι μπορώ να σας φανώ χρήσιμος;

Ξανάρχεται στο προσκήνιο.

ΚΥΡ ΝΙΚΟΛΑΣ: Δεν έχει καλούς τρόπους αυτός ο νέος! Του μιλάω ευγενικά κι αυτός με κοροϊδεύει. Κάνει σαν πύθκος. Ποιος να 'ναι; Τι γυρεύει;

Πηγαίνει πάλι πίσω στον καθρέφτη.

ΚΥΡ ΝΙΚΟΛΑΣ: Άκουσε, νεαρέ μου: Όποιος και αν είσαι, πρέπει να πεις μια καλημέρα σ' έναν άνθρωπο που θα μπορούσε να 'ταν τρεις φορές παππούς σου. Λίγος σεβασμός για την άσπρη μου γενειάδα.

Πάει να καϊδέψει τη γενειάδα του και πιάνει το μάγουλό του. Ξαφνικά θυμάται.

ΝΙΚΟΛΑΣ: Τα χάπια Νεοζιλ! Εγώ είμαι! Ζήτω! Ζήτω! Είμαι νέος και δυνατός!

Κάνει «ακροβατικά». Κοιτάζεται πάλι στον καθρέφτη.

ΝΙΚΟΛΑΣ: Και πώς μου πάει το μπλουτζίν κι αυτό το κόκκινο πουκάμισο, κόκκινο σαν τα γαρίφαλά μου! Αχ, που είσαι, αδερφέ μου Νικόλα, να με δεις!

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ Β' παρουσιάζεται ξαφνικά μπροστά του.

ΝΙΚΟΛΑΣ Β' : Εδώ είμαι!

ΝΙΚΟΛΑΣ: Πώς σου φαίνομαι;

ΝΙΚΟΛΑΣ Β' : Όμορφος και φωτεινός σαν την Ιδέα σου.

ΝΙΚΟΛΑΣ: Και τώρα εμπρός! Ξεκινάω για το μεγάλο ταξίδι. Θα κάνω το γύρο της γης.

ΝΙΚΟΛΑΣ Β' : Ξεχνάς όμως πως είσαι απένταρος; Τα ταξίδια κοστίζουν.

ΝΙΚΟΛΑΣ: Τώρα που έγινα νέος ποιος με πιάνει; Είμαι χειροδύναμος. Θα δουλεύω στους αγρούς με τους αγρότες, στα εργοστάσια με τους εργάτες. Θα τους μιλήσω για το γαϊτανάκι μας. Θα τους μάθω το τραγούδι μας και θα κερδίζω όσα χρήματα χρειάζομαι για να τρώω, να πληρώνω τα ναύλα μου στα τρένα, στα βαπόρια και στα αεροπλάνα που θα με πάνε στα πέρατα του κόσμου. Τίποτε πια δεν μπορεί να με σταματήσει.

► ΣΚΗΝΗ 2η

Στο Δημαρχείο. Στη μέση της σκηνής ένα βάζο. Στην πλατεία οι θεατές περιμένουν το ΔΗΜΑΡΧΟ να βγάλει λόγο. Ανάμεσά τους ο ΝΙΚΟΛΑΣ.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Πρέπει, είπα ΠΡΕΠΕΙ, να κλάψωμεν τους ηρωικούς στρατιώτες μας. Πρέπει, είπα ΠΡΕΠΕΙ, να χτίσωμεν μεγαλοπρεπή μνημεία. Βλακέντιε, βγάλε το δίσκο και μάζεψε λεφτά... Πρέπει, είπα ΠΡΕΠΕΙ, να 'μαστε υπερήφανοι και ευτυχείς, ευτυχείς λέω, που η πόλις μας εθυσίασεν εις τον βωμόν του πολέμου τόσοι στρατιώτες! Ας μην το λησμονήσωμεν ποτέ, είπα ΠΟΤΕ, ΠΟΤΕΕΕ!!!

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ σηκώνεται από την πλατεία και λέει:

ΝΙΚΟΛΑΣ: Μπορώ, κύριε δήμαρχε, να μιλήσω κι εγώ; Έχω κάτι πολύ σπουδαίο να σας αναγγείλω.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Και βέβαια, βέβαια, νεαρέ μου! Ανέβα, σου παραχωρώ το βήθρον μου. Έτσι είμαστε εμείς οι ΑΡΧΕΣ στην πόλη μας! Θέλουμε, τι λέω, απαιτούμε ν' ακούμε την φωνήν των νέων μας. Εμπρός, μην διστάζεις. Ανέβα!

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ ανεβαίνει πάνω στο βήθρο.

ΝΙΚΟΛΑΣ: Ονομάζομαι Νικόλας Γαρίφαλος, έρχομαι από πολύ μακριά. Ο κύριος δήμαρχος έχει δίκιο...

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ κορδώνεται.

ΝΙΚΟΛΑΣ: Ποτέ δεν πρέπει να λησμονήσετε τα παιδιά σας που χάθηκαν στον πόλεμο. Αλλά δεν πρέπει να ξεχνάτε πως υπάρχουν γύρω σας κι άλλα μικρά παιδιά, παιδιά σας κι αυτά, που κάνουν τα πρώτα βήματα στη ζωή και που πρέπει να μεγαλώσουν μέσα στη χαρά, συντροφιά με τα λουλούδια των αγρών και τα πουλιά των ουρανών...

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ξαφνιάζεται με τα λόγια του ΝΙΚΟΛΑ.

ΝΙΚΟΛΑΣ: Μια μέρα, που δε θ' αργήσει να 'ρθει, όλοι οι νέοι, όλων των λαών, θα δώσουν τα χέρια και θα φτιάξουν έναν κύκλο γύρω από τη γη, για να χορέψουν και να τραγουδήσουν αδελφωμένοι. Όσο μεγάλη κι αν είναι η λύπη σας, δώστε τα χέρια, μπειτε στο Γαϊτανάκι του Κόσμου. Κι έτσι τα παιδιά σας, βλέποντάς σας ενωμένους να χορεύετε και να τραγουδάτε...

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ αρχίζει να θυμώνει, φουσκώνει και ξεφουσκώνει...

► ΣΚΗΝΗ 3η

Στο λιμάνι, στο μηχανοστάσιο του βαποριού: τρεις ΘΕΡΜΑΣΤΕΣ

ΝΙΚΟΛΑΣ: Μπας κι είστε μηχανές;

ΘΕΡΜΑΣΤΕΣ: Ένα δύο, οπ!

ΝΙΚΟΛΑΣ: Κρίμα! Κι ήθελα τόσο πολύ να σας μιλήσω για το Γαϊτανάκι μου. Για να δω; Έχετε αυτά;

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ εξετάζει τα αυτιά τους κι αρχίζει να τους σιγοτραγουδάει:

ΝΙΚΟΛΑΣ: Αν όλοι οι θερμαστές της γης
πιάναν γερά τα χέρια...

Οι ΤΡΕΙΣ ΘΕΡΜΑΣΤΕΣ σιγά σιγά χάνουν τις αυτόματες κινήσεις τους, χαλαρώνουν και γίνονται κανονικοί άνθρωποι.

ΘΕΡΜΑΣΤΗΣ Α' : Τι όμορφο τραγούδι!

ΘΕΡΜΑΣΤΗΣ Β' : Πόσα χρόνια έχω ν' ακούσω τραγούδι!

ΘΕΡΜΑΣΤΗΣ Γ' : Πόσο θα 'θελα να τραγουδήσω κι εγώ!

ΝΙΚΟΛΑΣ: Καθίστε. Τώρα που είναι ώρα ανάπαυσης, θα σας μάθω το Γαϊτανάκι του Κόσμου.

Οι ΤΡΕΙΣ ΘΕΡΜΑΣΤΕΣ κάθονται κάμω, γύρω από το ΝΙΚΟΛΑ. Σκύβουν τα κεφάλια και όλοι μαζί τραγουδάνε το Γαϊτανάκι. Είναι σαν να τους μίλησε ο ΝΙΚΟΛΑΣ για την Ιδέα του.

ΘΕΡΜΑΣΤΗΣ Α' : Τι όμορφο τραγούδι!

ΘΕΡΜΑΣΤΗΣ Β' : Σπουδαία Ιδέα!

ΘΕΡΜΑΣΤΗΣ Γ' : Πόσο θα 'θελα να μπω κι εγώ μέσα στο χορό!

ΝΙΚΟΛΑΣ: Τότε λοιπόν δώστε κι εσείς τα χέρια, χορέψτε με τους νέους όλου του κόσμου. Όταν θα φτάσει εκείνη η μέρα, ο ουρανός θα είναι χωρίς σύννεφα, οι αγροί θα 'ναι σκεπασμένοι με λουλούδια και πάνω στα δέντρα χιλιάδες πουλιά θα κελαηδούν.

ΠΡΟΣΩΠΑ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ - ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ**Νικόλας**

Βασικός ήρωας είναι ο Νικόλας: παρουσιάζεται στην αρχή του έργου σαν γερο-σοφός, που δε σπκώνει κεφάλι απ’ τα βιβλία του. Η ψυχή του όμως είναι νεανική κι αγνή, το μυαλό του φωτεινό. Έτσι, όταν τα κοριτσάκια στον κήπο τραγουδούν, γεννιέται μέσα του ο παλιός, άδολος εαυτός του (που επί σκηνής τον παίζει ο Νικόλας Β’).

Ο Νικόλας παίρνει τα χάπια Νεοζίλ και γίνεται πάλι νέος. Μεταμορφώνεται ολόκληρος και συμπεριφέρεται σαν νέος άνθρωπος, γεμάτος ενθουσιασμό για τη ζωή και αγάπη για τον άνθρωπο. Εμπιστεύεται τους ανθρώπους, δεν τους φοβάται, προσπαθεί να αλλάξει ακόμα και τους σκληρούς.

Αυτοσχεδιασμός «Γέρος και νέος»

Τα παιδιά σκέφτονται και νιώθουν σαν να είναι γέροι. Μιμούνται το βάδισμα, τη στάση του σώματος, την κίνηση, την έκφραση και τη φωνή ενός γέρου. Στη συνέχεια, κάθονται, σπκνώνονται από την καρέκλα, ανοίγουν την πόρτα ή το παράθυρο, τρώνε, μιλούν, διαβάζουν ένα βιβλίο.

Κάνουν το ίδιο σαν ένας νέος άνθρωπος: μιμούνται τον τρόπο που κινείται, που μιλάει, που μετακινεί ένα έπιπλο.

Παρατηρούν τη μετάβαση από τη μια ηλικία στην άλλη.

Μελετούν το πώς μεταμορφώνουν τα χάπια Νεοζίλ το Νικόλα.

Δήμαρχος

Πρόκειται για καρικατούρα ανθρώπου της εξουσίας. Μιλά χωρίς να γνωρίζει τι λέει, ο λόγος του δεν έχει καμιά συνοχή κι αλήθεια και η κίνησή του δεν έχει στόχο. Είναι ένας αξιοθρήνητος άνθρωπος, ντυμένος (κατά τη συγγραφέα) «καραγκιόζης» δήμαρχος.

Μόλις ο Νικόλας παίρνει το λόγο και μιλά για την ιδέα του, ο караγκιοζο - Δήμαρχος τον διώχνει χτυπώντας τον με τη μαγκούρα.

Άσκηση

Οι μαθητές φτιάχνουν όλοι μαζί έναν Κούκλο - Δήμαρχο. Επιλέγουν τα στοιχεία που θα του βάλουν (χαρακτηριστικά της στολής, του προσώπου κτλ.).

Βρίσκουν και κάποια σύμβολα που δηλώνουν τη θέση του.

Αυτοσχεδιασμός «Αντιθέσεις»

Τα παιδιά παίζουν με αντίθετες καταστάσεις και πράγματα (Δήμαρχος- Νικόλας).

■ Σχηματίζουν ζευγάρια: ο ένας πετά μπαλάκι στον άλλο λέγοντας του μία λέξη, ο άλλος απαντά ταυτόχρονα με την αντίθετη λέξη (μέρα - νύχτα, όμορφος - άσχημος κτλ.).

■ Φαντάζονται ότι ο ένας έρχεται από μια παγωμένη χώρα και ο άλλος από μια πολύ ζεστή. Ο καθένας περιγράφει τη ζωή του και ζητά λεπτομέρειες απ’ τον άλλο για τη δική του ζωή.

Θερμαστές

Άνθρωποι - μηχανές, κάνουν αυτόματες κινήσεις, κουρδισμένοι μαζί εκτελούν την εργασία τους αγέλαστοι. Μόλις όμως τους μιλά ο Νικόλας για το «Γαϊτανάκι», αρχίζουν να χαλαρώνουν και σιγά-σιγά συμπεριφέρονται φυσιολογικά.

Αυτοσχεδιασμός: «Η Μηχανή»

Ένα παιδί προτείνει έναν ήχο και μια κίνηση «μηχανής». Στη συνέχεια, ένα άλλο παιδί έρχεται κοντά του και προτείνει ένα δικό του ήχο και κίνηση. Σιγά - σιγά σχηματίζουν μία μηχανή που λειτουργεί, μπαίνοντας ο ένας κοντά στον άλλο σαν ενωμένα εξαρτήματα. Παίρνουν όλοι τις κατάλληλες θέσεις και βρίσκουν τον κοινό ρυθμό της μηχανής.

ΧΩΡΟΣ – ΣΚΗΝΙΚΟ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Οι χώροι είναι πολλοί: το γραφείο - δωμάτιο του Νικόλα στην αρχή, το δωμάτιο ξενοδοχείου, το Δημαρχείο, το καράβι στο λιμάνι...

Μπορούμε να παρουσιάσουμε σε ένα μόνιμο χώρο όλες τις σκηνές για να αποφύγουμε την κατασκευή πολλών σκηνικών, καθώς και τις συχνές αλλαγές τους. Η δράση διαφοροποιείται κυρίως με **αντικείμενα**, ενδεικτικά του χώρου (σπίτι, δρόμος κτλ.).

- Σκηνή πρώτη: στο δωμάτιο ξενοδοχείου, όπου γίνεται η μεταμόρφωση του Νικόλα σε νέο, το βασικό αντικείμενο, που δείχνει την αλλαγή, είναι ο **καθρέπτης**. Γύρω απ' τον καθρέπτη ξετυλίγεται η δράση.
- Στο Δημαρχείο, **ένα βάθρο** θα γίνει το κέντρο δράσης, αφού εδώ θα εμφανιστεί και θα μιλήσει ο караγκιοζο - Δήμαρχος αλλά και ο Νικόλας.
- Στο λιμάνι **το καράβι** είναι ο δραματικός χώρος, μπορεί να παρουσιασθεί με αντικείμενα, όπως ξύλα και ένα μεγάλο άσπρο πανί.

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

Το κοστούμι διαφοροποιείται ανάλογα με την κοινωνική τάξη και το χαρακτήρα. Οι κατηγορίες στο έργο είναι:

- Οι νέοι μαζί με το Νικόλα (διαφοροποιήσεις κατά επάγγελμα)
- Ο «καραγκιοζο - Δήμαρχος
- Άλλα επαγγέλματα, όπως καπετάνιος, θερμαστές

Ο Νικόλας και όλοι οι νέοι μπορεί να φορούν ένα μπλουτζίν και ένα χρωματιστό, ζηρού χρώματος πουκάμισο.

Τα κορίτσια μπορεί να φορέσουν χρωματιστό πουκάμισο, φούστα ή παντελόνι και ένα μαντίλι στο λαιμό.

Ο Δήμαρχος φορά χαρακτηριστικά ρούχα της ανώτερης τάξης, παραδείγματος χάρη το ημίψηλο καπέλο. Η «καραγκιοζίστικη» πλευρά του δηλώνεται από την παρδαλή γραβάτα και τη χρυσή καδένα.

Ο Ταχυδρόμος κρατά τη σάκα με τα γράμματα.

Οι Θερμαστές - Μηχανές φορούν ίδια φόρμα σε γκριζο χρώμα. Όταν αρχίσουν να συμπεριφέρονται σαν άνθρωποι, μετά την παρέμβαση του Νικόλα, τότε πετάνε το πάνω μέρος της και εμφανίζονται με χρωματιστά μπλουζάκια.

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΗΧΗΤΙΚΑ

Αξιοποιούνται όλες οι φωνητικές δυνατότητες των παιδιών.

Έτσι στη σκηνή του πάρκου με το Δήμαρχο, μπορεί να φωνάζουν τα παιδιά που αποτελούν το κοινό επί σκηνής γιουκαϊζοντας το γελοίο Δήμαρχο, ενώ πολύ λίγα, που παίζουν τους μπράβους, χειροκροτούν το λόγο του.

Στο καράβι στην αρχή οι Θερμαστές κινούνται σαν αυτόματα «φτυαρίζοντας», ενώ φωνάζουν μονότονα «Ένα, δύο, όπ!», «Ένα». Ταυτόχρονα, ακούγεται ηχογραφημένος ο ήχος από τα φτυάρια. Μετά το τραγούδι του Νικόλα για το Γαϊτανάκι του «Αν όλοι οι θερμαστές της γης / πιάναν γερά τα χέρια...», οι τρεις Θερμαστές χαλαρώνουν, μιλάνε κανονικά και σιγά – σιγά αρχίζουν κι αυτοί να τραγουδούν. Όταν ο Νικόλας τους εξηγήσει την ιδέα του, οι Θερμαστές ζωντανεύουν ακόμα πιο πολύ, σηκώνονται και με εκφραστική ρυθμική κίνηση, χωρίς αντικείμενα, φτυαρίζουν τραγουδώντας πιο δυνατά.

Τα παιδιά με τη φωνή τους (και με τη βοήθεια ηχογραφημένων θορύβων, όπου χρειάζεται) μπορούν να αποδίδουν ηχητικά – φωνητικά τη δραματική ατμόσφαιρα της σκηνής.

Στο τέλος μπορεί να δημιουργηθεί μια αυτοσχέδια μελωδία για το «Γαϊτανάκι»: ένα ένα παιδί τραγουδά ένα στίχο στο δικό του ρυθμό και μπαίνει στον κύκλο για να χορέψει το Γαϊτανάκι.

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Ο φωτισμός ακολουθεί κι αυτός τη δράση του έργου και τις σκηνικές υποδείξεις του συγγραφέα.

Στη σκηνή της μεταμόρφωσης του Νικόλα, ο γερο - Νικόλας μπορεί να φορά περούκα με άσπρα μαλλιά που στη συνέχεια θα βγάλει. Αν όμως φορέσει μια περούκα σε πρασινωπή απόχρωση και πέσει πάνω του μπλε φωτισμός προβολέα, τότε τα μαλλιά της περούκας θα μαυρίσουν και μπροστά στα μάτια των θεατών ο γερο -Νικόλας θα γίνει νέος. Στο τέλος ένας φωτεινός κύκλος στο πάτωμα θα γίνει το Γαϊτανάκι και μέσα σ' αυτόν τα παιδιά θα τραγουδήσουν και θα χορέψουν.

Θεατρική παράσταση «Το Γαϊτανάκι» Σαρρή, Υπαίθριο Θέατρο Δημοτικού σχολείου Κολλεγίου Αθηνών (Δ' Τάξη, 2000)

Ο Μορμόλης

Χάκφελντ, Ράινερ, (2000). *Ο Μορμόλης*, μετ. Παν. Σκούφης, Αθήνα, Εκδ. Ντουντούμης

Πρόσωπα	5: Ρίκης, Μάντα, Αστυφύλακας, Δήμαρχος, Δασκάλα
Σκηνές	1
Σκηνικά	Γραφείο
Διάρκεια	15 λεπτά
Χρόνος προετοιμασίας	15 διδακτικές ώρες
Αντικείμενα σκηνής	Έπιπλο γραφείου, δύο καρτέκλες, πλαίσιο παραθύρου, ένα μεγάλο ξύλινο κουτί (Μορμόλης)

Υπόθεση

Ο Μορμόλης είναι ένα ξύλινο κουτί που ο Ρίκης και η Μάντα το κάνουν φίλο τους για να μπορούν να αντισταθούν στα «πρέπει» και τις στείρες συμβουλές των μεγάλων. Έτσι ο Μορμόλης αρχίζει να λέει και να κάνει μέσα από τα παιδιά ό,τι αυτά θέλουν, εκνευρίζοντας και φέρνοντας σε αδιέξοδο τους μεγάλους, που δεν καταλαβαίνουν τι είναι αυτό το παράξενο κουτί.

Ο Μορμόλης δεν πτοείται ούτε από τις φοβέρες του Μπουρίνια ούτε από τις κρίσεις του θείου. Αλλά δεν τρομάζει ούτε όταν έρχεται ο αστυνόμος ή τον πάνε στο γραφείο του Δημάρχου ή όταν ο υπουργός έρχεται να τον συλλάβει.

Στο τέλος οι μεγάλοι καταλαβαίνουν ότι, αν αγαπάς τα παιδιά, αγαπάς και το Μορμόλη.

ΣΚΗΝΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

► ΣΚΗΝΗ 4η

(Ο Δήμαρχος κάθεται σ' ένα γραφείο και γράφει. Μπαίνει ο αστυφύλακας με το Μορμόλη.)

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Ορίστε, κύριε Δήμαρχε!

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Τι είν' αυτό;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Ο Μορμόλης.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Α, έτσι; Εντάξει. Τι είπες πως είναι αυτό;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Ο Μορμόλης.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Τι είν' αυτά; Με κοροϊδεύεις.

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Διατάξτε! Όχι, κύριε Δήμαρχε.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Τι γυρεύει αυτό το κασόνι πάνω στο γραφείο μου. Πάρ' το από δω!

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Το κατέσχεσα.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Δε βρίσκεις τίποτα καλύτερο να κάνεις; Πιάσε κανένα κλέφτη! Βάλε κανένα πρόστιμο στους οδηγούς! Μάζεψε τα παιδιά να μην κάνουν φασαρία! Και μη μου ξανάρθεις εδώ με κατασχεμένα κουτιά. Μ' έναν, πώς τον είπες; Βωμόλη;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Διαταξτε! Μορμόλη.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Μορμόλη! Τι βλακείες είναι αυτές; Αστυφύλακες βλάκες δε μου χρειάζονται!

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Μα, κύριε Μπουρίνια...

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Σταμάτα! Δεν το βλέπεις ότι τώρα παίζω το δήμαρχο; Έτσι ε; Άκου δω, ο κύριος Μπουρίνιας είναι φίλος μου. Μην πεις τίποτα εναντίον του. Κατάλαβες;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Διατάξτε! Ο κύριος Μπουρίνιας μου είπε για τον Μορμόλη. Συγγνώμη γι' αυτό εδώ το κουτί. Αυτός μου είπε να το κατάσχω.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Μμμμ! Για φέρ' το δω... Αφού το είπε ο κύριος Μπουρίνιας... Τι έχει μέσα;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Διατάξτε! Δεν ξέρω.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Δεν ξέρεις;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Δεν ξέρω.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Μήπως θα 'πρεπε να... Τίνος είναι το κουτί;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Των παιδιών. Των δύο παιδιών που μένουνε στου Χατζηπέτρου.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Ε, άμα είναι δικό τους, καλό πράγμα δε θα 'ναι. Αυτά τα παιδιά είναι όλο φωνή κι αυθάδεια. Αιώνιοι φασαρίες! Πολύ ύποπτο αυτό το κουτί... Τ' άκουσες; Χτύπησε! Κάποιος είναι μέσα.

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Νάνος πρέπει να 'ναι

ΜΑΝΤΑ: Πείτε και κανένα «εμπρός»!

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Α, εσείς χτυπήσατε; Τι γυρεύετε εδώ;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Αυτά είναι τα παιδιά.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Για ελάτε εδώ!

ΡΙΚΗΣ: Άλλος γερο-στριμμένος!

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Πώς;

ΡΙΚΗΣ: Τίποτα. Στημένος είπα. Αυτός εδώ είναι σαν κολόνα στημένος.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Τι είναι αυτό το κουτί;

ΡΙΚΗΣ: Κουτί;

Αυτοσχεδιασμός στο «Μορμόλη»
(Θεατρικό Εργαστήρι των συγγραφέων)

ΜΑΝΤΑ: Ποιο κουτί;

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Στραβοί είστε; Αυτό εδώ!

ΡΙΚΗΣ: Αυτό δεν είναι. Αυτός είν ' ο Μορμόλης.

ΜΑΝΤΑ: Περίεργο! Οι μεγάλοι τον λένε συνέχεια κουτί.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Και τι είναι ο Μορμόλης;

ΡΙΚΗΣ και ΜΑΝΤΑ: Ο Μορμόλης είν ' ο Μορμόλης και εμείς είμαστε εμείς.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Σε μπελάδες μ ' έβαλες, Καρούμπαλε.

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Ο Κύριος Μπουρίνιας...

ΡΙΚΗΣ και ΜΑΝΤΑ: Είν ' ένας βλάκας γερο-γκρινιάρης.

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Τι πράγμα;

ΜΑΝΤΑ: ...λέει ο Μορμόλης.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Άκου αναίδια! Άκου αυθάδεια! Να τους συλλάβεις αμέσως.

ΡΙΚΗΣ: Ε! Για σταθείτε! Δεν το είπαμε εμείς! Ο Μορμόλης το λέει!

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Έτσι, ε; Ε, τώρα θα δεις!

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Στοπ! Απαγορεύεται!

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Τι απαγορεύεται;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Να δέρνεις τα παιδιά.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Μα εγώ είμαι ο δήμαρχος

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Ούτε οι δήμαρχοι επιτρέπεται να δέρνουν τα παιδιά.

ΜΑΝΤΑ: Λέει ο Μορμόλης!

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Όχι, δεν το λέει ο Μορμόλης, το λέει ο νόμος. Να, εδώ.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Ε, τότε κάντε κάτι άλλο! Δεν μπορώ, σας λέω, τα παιδιά! Δεν τα μπορώ, με τρελαίνουνε! Δεν μπορείτε να τα συλλάβετε;

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Με τι δικαιολογία; Δεν είναι τόσο απλό!

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Ε, φωνάξτε τότε κάποιον που να μπορεί να τα βγάλει πέρα μαζί τους! Ξέρω κι εγώ! Φέρτε τον παπά, το γιατρό!... Φέρτε τη δασκάλα!

ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ: Τι δασκάλα. Καλή ιδέα!

ΡΙΚΗΣ: Δασκάλα... Αφού τώρα δεν έχουμε σχολείο!

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Θα σας δείξει αυτή

ΜΑΝΤΑ: Τι θα μας δείξει;

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Θα σας μάθει να ακούτε... και να...

ΡΙΚΗΣ: Εμείς πάντα ακούμε.

ΜΑΝΤΑ: Δηλαδή... σχεδόν πάντα.

ΡΙΚΗΣ: Τον Μορμόλη τον ακούμε πάντα.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Αυτό το καταραμένο κουτί!

ΜΑΝΤΑ: Να το ξαναπάρουμε;

ΡΙΚΗΣ: Αν το πάρουμε, θα σας αφήσουμε ήσυχο.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Θα το προτιμούσα κι εγώ. Αλλά ο κύριος Μπουρίνιας είναι φίλος μου. Του έχω μεγάλη υποχρέωση. Όχι, θα το πάρω και θα το κάνω κομμάτια. Να... Αχ, βρωμόκουτο!

.....

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Η δασκάλα! Πάρτε τα γρήγορα! Πάρτε τα και τα δύο! Κλείστε τα στο σχολείο και βάλτε τα τιμωρία!

92ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

ΔΑΣΚΑΛΑ: Τώρα δε γίνεται έχουνε διακοπές! Τα σχολεία είναι κλειστά! Κι εγώ δεν μπορώ να τους κάνω τίποτα. Ούτε κάνω εγώ τέτοιες κουταμάρες, να τα βάζω τιμωρία!

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Πρέπει όμως να εξακριβώσετε τι είναι ο Μορμόλης!

ΔΑΣΚΑΛΑ: Ο Μορμόλης;

ΡΙΚΗΣ: Να τος, εκεί είναι.

ΜΑΝΤΑ: Είναι ο Μορμόλης μας.

ΔΑΣΚΑΛΑ: Έτσι, ε; Τι να 'ναι λοιπόν αυτός ο Μορμόλης; Μοιάζει με ξύλινο κουτί.

ΡΙΚΗΣ: Ναι, αλλά δεν είναι κουτί.

ΜΑΝΤΑ: Ο Μορμόλης είναι ο Μορμόλης.

ΔΑΣΚΑΛΑ: Νομίζω πως κατάλαβα.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Ε, τότε πείτε μου να καταλάβω και εγώ.

ΔΑΣΚΑΛΑ: Το Μορμόλη τον καταλαβαίνουν μόνο τα παιδιά. Κι εσείς δεν υπήρξατε κάποτε παιδί, κύριε Δήμαρχε;

ΜΑΝΤΑ: Σίγουρα ένα πολύ χαζό παιδί.

ΡΙΚΗΣ: Και μαρτυριάρικο.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Εγώ ήμουν ένα πολύ φρόνιμο, πολύ εργατικό και πολύ καλό παιδί.

ΜΑΝΤΑ: Κι απ' αυτό το πολύ καλό παιδί βγήκε ένας πολύ κακός Δήμαρχος.

ΔΑΣΚΑΛΑ: Πώς έγινε αυτό, κύριε Δήμαρχε;

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Μα δε φταίω εγώ. Ο κύριος Μπουρίνιας...

ΜΑΝΤΑ: Παιδιά! Φοβάται τον Μπουρίνια!

ΡΙΚΗΣ: Τον φοβάται; Αφού τώρα μας είπε πως είναι φίλος του! Τώρα δε μας είπε πως είναι φίλος του;

ΔΑΣΚΑΛΑ: Ωραία φίλια! Άμα ο ένας τρέμει τον άλλον...

ΜΑΝΤΑ: Λοιπόν, παρατήρησες ότι ο κάθε μεγάλος φοβάται κάποιον άλλον μεγάλο!

Ο Δήμαρχος φοβάται τον κύριο Μπουρίνια,

η θεία μου φοβάται την αστυνομία.

Ο αστυνόμος τρέμει του δημάρχου την γκρίνια.

Ο κύριος Μπουρίνιας τα χάνει μπρος στην Θεία.

Ο ένας τρέμει τον άλλο κι ο μεγάλος τον μεγάλο

και φοβούνται όλοι όλοι φοβούνται τον Μορμόλη

ΠΡΟΣΩΠΑ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ - ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Δήμαρχος

Οι ρόλοι στο έργο αντιστρέφονται. Οι μεγάλοι αντιπροσωπεύουν για τα παιδιά ανόητους ανθρώπους, που δεν καταλαβαίνουν τίποτα, πανικοβάλλονται με το παραμικρό και καταντούν γελοίοι. Ο Δήμαρχος, ενώ είναι ο επίσημος αντιπρόσωπος της πόλης, εδώ παρουσιάζεται ένας αδύναμος φοβητσιάρης άνθρωπος, που χρησιμοποιεί τη βία για να επιβληθεί στα παιδιά. Έτσι δεν προκαλεί το σεβασμό αλλά την ειρωνεία και την περιφρόνηση.

Αυτοσχεδιασμοί

- Ψάχνω να βρω ένα επικίνδυνο όπλο που είναι κρυμμένο στο γραφείο μου.
- Ανακρίνω δυο παιδιά για την επικίνδυνη δράση τους.
- Ανοίγω ένα «επικίνδυνο» κουτί.

Αστυφύλακας

Ο Αστυφύλακας διακρίνεται για την αφέλειά του, αφού δείχνει το Μορμόλη στο Δήμαρχο σαν το δράστη της αναταραχής, δηλώνοντας ότι «το κατέσχεσε» και εκπλήρωσε το καθήκον του.

Αυτοσχεδιασμοί

- Συλλαμβάνω με τις κατάλληλες κινήσεις και το αστυνομικό ύφος ένα παιδί ταραξία.
- Κατάσχω ένα ...επικίνδυνο ΚΟΥΤΙ. Προσπαθώ να ασκήσω σωστά τα καθήκοντά μου.

Ρίκης - Μάντα

Τα δύο παιδιά παρουσιάζονται με τη σοφία ενός μεγάλου. Με χιούμορ και σπαρταριστή εξυπνάδα ανατρέπουν τα δεδομένα, μεταθέτοντας τα αιτήματά τους στο Μορμόλη, το μαγικό κουτί που τα ξέρει όλα και όλοι το φοβούνται.

Αυτοσχεδιασμοί

- Οι μαθητές φτιάχνουν έναν κατάλογο με τα «πρέπει» των μεγάλων και παίζουν με τα αντίθετά τους.
- «Δίνουν ζωή» σε ένα κουτί. Το κουτί μετακινείται, πετάει, τρώει κτλ.
- Παίζουν με ένα αντικείμενο που αλλάζει και γίνεται καρέκλα, μαντίλι για το λαιμό, σκούπα, μαχαίρι...

Δασκάλα

Η Δασκάλα έρχεται να βάλει τα πράγματα στη θέση τους με μια απλή λογική. «Το Μορμόλη τον καταλαβαίνουν μόνο τα παιδιά». Ο ρόλος της είναι ενός ανθρώπου που καταλαβαίνει τις σκέψεις των παιδιών.

Αυτοσχεδιασμοί

- Μπαίνω σε ένα χώρο, όπου όλοι μαλώνουν και επαναφέρω την τάξη.
- Τα παιδιά χωρίζονται σε δυο ομάδες, η μια μιλά «κορακίστικα» και η άλλη δεν καταλαβαίνει. Τότε ένα παιδί κάνει το διερμηνέα ανάμεσά τους.

ΧΩΡΟΣ - ΣΚΗΝΙΚΟ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Το ίδιο το έργο υποδεικνύει το σκηνικό.

Στη σκηνή μας έχουμε το σκηνικό ενός γραφείου (του Δημάρχου). Ένα τραπέζι, δυο καρέκλες, ένα τελάρο για παράθυρο, μια κάσα πόρτας. Ο Μορμόλης μπορεί να παρουσιαστεί με ένα μεγάλο παλιό κουτί.

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

Στο έργο τα πρόσωπα υποδύονται σύγχρονους ανθρώπους. Έτσι τα ρούχα, τα παπούτσια και τα αξεσουάρ δηλώνουν το πρόσωπο, την ηλικία του, την κοινωνική του θέση και το δραματικό χρόνο της σκηνής:

- Παιδικά καλοκαιρινά ρούχα για τα παιδιά
- Ρούχα για μεγάλους κατά κατηγορίες: α. Στολή αστυφύλακα για τον Αστυνόμο, β. Κοστούμι επίσημο μαύρο, γραβάτα κλπ. για τον Κύριο Δήμαρχο, γ. Φούστα και μπλούζα σε νεανικό στυλ για τη Δασκάλα

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΗΧΗΤΙΚΑ

Στο έργο υπάρχουν τραγούδια με θέμα το Μορμόλη, που διακωμωδούν τους μεγάλους. Τα δυο πρώτα και το τελευταίο έχουν την ίδια μελωδία, που είναι η βασική μελωδία του έργου.

Τα παιδιά μπορούν να συνθέσουν το τραγούδι τους είτε ακολουθώντας το ρυθμό μιας γνωστής μελωδίας είτε αυτοσχεδιάζοντας. Ο αυτοσχεδιασμός θα περιλαμβάνει τραγούδι και χορευτική κίνηση. Μπορεί ακόμα, αφού πρόκειται για σατιρικό τραγούδι, να υπάρχει εκφραστική χειρονομία και γκριμάτσα (γλώσσα παντομίμας).

(Μπορούμε να ακούσουμε το CD με τη μουσική και τα τραγούδια του Γ. Σπανού σε στίχους Ε. Κυριαζή από την παράσταση της "Παιδικής Σκηνής" του Γ. Φέρτη και της Ξ. Καλογεροπούλου)

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Ο φωτισμός παρακολουθεί τη δράση των προσώπων και τις αλλαγές των καταστάσεων. Σ' αυτή τη σκηνή, έχουμε το φυσικό φωτισμό της καθημερινής ζωής ενός σπιτιού. Μπορούμε να τον πετύχουμε με το κίτρινο και το λευκό φως ενός προβολέα.

Για να αναδειχθεί η δραματική διάσταση του Μορμόλη, φωτίζουμε το κουτί με ένα προβολέα, όταν μιλούν τα παιδιά, και τον σβήνουμε, όταν μιλούν οι μεγάλοι.

Στα τραγούδια ο φωτισμός μπορεί να δυναμώνει και να παίζει με τα πρόσωπα, σηματοδοτώντας μια γκριμάτσα ή μια χειρονομία.

Ο Μικρός Πρίγκιπας

Εξηπερύ, Αντουάν, (2002). *Ο Μικρός Πρίγκιπας*, μετ.Μ. Καρακώστα, Αθήνα, 13η έκδοση, Εκδ. Πατάκη (σε διασκευή των συγγραφέων)

Πρόσωπα	2
Σκηνές	1
Σκηνικά	Μικρός λόφος
Διάρκεια	10 λεπτά
Χρόνος προετοιμασίας	10 διδακτικές ώρες
Αντικείμενα σκηνής	Ύψασμα, στέμμα Πρίγκιπα, μάσκα και ουρά Αλεπούς

Υπόθεση

Ένας αεροπόρος χάνει το δρόμο του και βρίσκεται σε κάποιον άλλο πλανήτη. Ο Μικρός Πρίγκιπας, μοναδικός κάτοικος του πλανήτη, τον βοηθάει μέσα από τις δικές του αναμνήσεις, να ταξιδέψει σε άλλους πλανήτες και να γνωρίσει χαρούμενες και θλιβερές καταστάσεις. Έτσι ο αεροπόρος επιστρέφει στη γη πιο σοφός, έχοντας γνωρίσει τη φιλία, την αγάπη αλλά και τη ματαιοδοξία των ανθρώπων. Ο Μικρός Πρίγκιπας πάντα θα τον συντροφεύει, σύμβολο της αγνότητας, του ονείρου και της αιώνιας παιδικής ψυχής.

ΣΚΗΝΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

► Σκηνή XXI

Αλεπού: Καλημέρα!

Μ. Πρίγκιπας: Καλημέρα...! (Ψάχνει να τη βρει)

Αλεπού: Εδώ είμαι, κάτω απ' τη μηλιά.

Μ. Πρίγκιπας: Ποια είσαι; Είσαι πολύ όμορφη...

Αλεπού: Είμαι μια Αλεπού...

Μ. Πρίγκιπας: Έλα να παίξεις μαζί μου.. Είμαι τόσο λυπημένος...

Αλεπού: Δεν μπορώ να παίξω μαζί σου, δεν είμαι εξημερωμένη...

Μ. Πρίγκιπας: Α, συγγνώμη, (μετά από σκέψη) τι πάει να πει «εξημερώνω»;

Αλεπού: Είναι κάτι που έχει ξεχαστεί από καιρό. Σημαίνει «δημιουργώ δεσμούς...»

Μ. Πρίγκιπας: Δημιουργώ δεσμούς;

Αλεπού: Βέβαια, είπε η αλεπού. Για μένα ακόμα δεν είσαι παρά ένα αγοράκι ολόιδιο μ' άλλα εκατό χιλιάδες αγοράκια και δε σε χρειάζομαι. Κι ούτε εσύ με χρειάζεσαι. Για σένα δεν είμαι παρά μια αλεπού ίδια μ' εκατό χιλιάδες άλλες αλεπούδες. Αν όμως μ' εξημερώσεις, θα χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλο. Θα είσαι για μένα μοναδικός στον κόσμο. Θα είμαι για σένα μοναδική στον κόσμο... Σε παρακαλώ... εξημέρωσέ με.

Μ. Πρίγκιπας: Το θέλω, αλλά δεν έχω πολύ χρόνο. Έχω ν' ανακαλύψω φίλους και πολλά πράγματα να γνωρίσω.

Αλεπού: Γνωρίζουμε μονάχα τα πράγματα που εξημερώνουμε. Οι άνθρωποι δεν έχουν πια καιρό να γνωρίσουν τίποτα. Τα αγοράζουν όλα έτοιμα απ' τους εμπόρους. Επειδή όμως δεν υπάρχουν έμποροι που να πουλάν φίλους, οι άνθρωποι δεν έχουν πια φίλους. Αν θέλεις ένα φίλο, εξημέρωσέ με.

Μικρός πρίγκιπας: Τι πρέπει να κάνω;

Αλεπού: Χρειάζεται μεγάλη υπομονή. Στην αρχή θα καθίσεις μακριά μου, έτσι στο χορτάρι...Κάθε μέρα, όμως, θα μπορείς να κάθεται όλο και πιο κοντά...

(Την επομένη ο μικρός πρίγκιπας ξαναήρθε.)

Αλεπού: Θα ήταν καλύτερα, αν ερχόσουν την ίδια πάντα ώρα. Αν έρχεσαι, για παράδειγμα, στις τέσσερις, το απόγεμα, από τις τρεις θ' αρχίζω να είμαι ευτυχισμένη... Αν έρχεσαι όμως όποτε λάχει, δε θα ξέρω ποτέ τι ώρα να φορέσω στην καρδιά μου τα γιορτινά της... Χρειάζεται κάποια τελετή.

ΠΡΟΣΩΠΑ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ - ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Ο Μικρός Πρίγκιπας είναι ο κεντρικός ήρωας του έργου. Εκπροσωπεί την αγνότητα του παιδιού που ανακαλύπτει τον κόσμο, τη φιλία, την αγάπη. Είναι ένα «αστέρι» από άλλο πλανήτη, που μας μαθαίνει πώς να ζήσουμε στο δικό μας πλανήτη. Μας μαθαίνει όσα θέλουμε να γνωρίσουμε και τον τρόπο για να τα πραγματοποιήσουμε. Είναι ο βαθύτερος εαυτός μας, ένα παιδί που πάντα ονειρεύεται.

Η Αλεπού εκφράζει τον κόσμο της Ψυχής, τον Άνθρωπο που γνωρίζει τον εαυτό του αλλά και τη σημασία της αληθινής επικοινωνίας. Αυτή μαθαίνει στο Μικρό Πρίγκιπα τις αξίες της ζωής.

Αυτοσχεδιασμός στο «Μικρό Πρίγκιπα»
(Θεατρικό Εργαστήριο των συγγραφέων)

Άσκηση: «Αντίδραση»

Τα παιδιά γίνονται ζευγάρια. Οι Α παρτενέρ κάνουν μια ενέργεια και οι Β αντιδρούν στη δράση του παρτενέρ τους. Παραδείγματος χάρη, ο Α σπρώχνει τον Β και ο Β αντιστέκεται.

Άσκηση: «Αντίθετες κινήσεις»

Σε ζευγάρια, ο Α κάνει μια κίνηση και ο Β την αντίθετή της. Παραδείγματος χάρη, ο ένας κάνει επίκλιση και ο άλλος σκλώνεται στις μύτες με τα χέρια προς τα πάνω. Ή ο Α κάνει ένα βήμα προς τον Β, και ο Β ένα βήμα προς τα πίσω.

Άσκηση: «Καθρέφτης»

Σε ζευγάρια, οι παρτενέρ σε απόσταση τεσσάρων βημάτων κοιτάζονται στα μάτια. Ο ένας, όταν είναι έτοιμος, κάνει μια κίνηση - όσο γίνεται απλή και καθαρή - και ο άλλος κάνει το ίδιο ταυτόχρονα.

Αυτοσχεδιασμός: «Η εξημέρωση»

Σε ζευγάρια: ο ένας παίζει το ρόλο ενός άγριου ζώου και ο άλλος του ανθρώπου. Ο άνθρωπος προσπαθεί να εξημερώσει το ζώο. Η εξημέρωση περιλαμβάνει διάφορες φάσεις. Στην αρχή τα πρόσωπα κάθονται μακριά, δεν κοιτάζονται, δεν έχουν σχέση. Αργότερα η απόσταση μικραίνει, αρχίζουν να κοιτάζονται, μια σχέση γεννιέται.

ΧΩΡΟΣ – ΣΚΗΝΙΚΟ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Ο χώρος είναι ο μικρός πλανήτης του Μικρού Πρίγκιπα. Είναι μαγικός σαν τον ίδιο, ονειρικός και διαστημικός. Μπορεί να αποδοθεί με ένα πολύ ανοιχτό γαλάζιο ύφασμα. Αν όμως υπάρχει δυνατότητα φωτισμού με προβολείς, μπορεί να φωτιστεί ο άδειος χώρος με ένα ονειρικό γαλάζιο φωτισμό.

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

Εφόσον πρόκειται για πλάσμα άλλου πλανήτη αλλά με χαρακτηριστικά παιδιού, ο Μικρός Πρίγκιπας μπορεί να φορά μια ολόσωμη χρωματιστή φόρμα (π.χ. πράσινη) από λεπτό ύφασμα μαζί με μια εσάρπα (κίτρινη), ενώ το πρόσωπό του θα καλύπτει μια γαλάζια μάσκα, σύμβολο της «άλλης» του ύπαρξης.

Η Αλεπού πάλι που έχει χαρακτηριστικά ζώου, αλλά έχει ανθρώπινη συμπεριφορά, φορά μόνο μια μάσκα δηλωτική της ζωομορφίας της. Καλό είναι να παιχθεί από ένα κορίτσι, που θα ντυθεί με ένα απλό κι ωραίο φουστάνι σε γήινο χρώμα. Η ιδέα είναι να μοιάζει με ένα αθώο κορίτσι γεννημένο στη φύση.

*Αυτοσχεδιασμός στο «Μικρό Πρίγκιπα»
(Θεατρ. Εργαστήρι των συγγραφέων)*

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΗΧΗΤΙΚΑ

Ο ήχος και η μουσική στη σκηνική μας πρόταση θα αποδώσουν την ποίηση και την ευαισθησία της συνάντησης.

Στην αρχή, πριν εμφανιστεί η Αλεπού, μπορεί να ακούγεται ένας τραγουδιστός ήχος σαν ψιθύρισμα φύλλων, που θα αυτοσχεδιάσουν οι μαθητές. Μετά οι δυο ήρωες γνωρίζονται. Όταν η Αλε-

πού του λέει για τα βήματά του που, σαν την εξημερώσει, θα ακούγονται στα αυτιά της «σαν μουσική», μπορεί να υπάρχει μια μουσική υπόκρουση σαν ζωηρός ήχος βημάτων που ξυπνάει τη γη (πάλι από αυτοσχεδιασμό των παιδιών). Αργότερα του μιλάει για «τον άνεμο μέσα στα στάχυα...» και ακούμε έναν ανάλαφρο ήχο ανέμου, που μπορεί να είναι ο ζωντανός ήχος μιας φλογέρας (που παίζει ένας μαθητής) σε μίξη.

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Ο φωτισμός παίζει ανάλογο ρόλο μ' αυτόν του ήχου και της μουσικής. Για να φωτίσουμε ένα χώρο «ονείρου» και φαντασίας, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε δυο προβολείς καλύπτοντάς τους με μπλε σελοφάν. Στο τέλος της σκηνής σβήνουν και ανάβει ένας τρίτος καλυμμένος με κόκκινο σελοφάν.

Ανέβα στη στέγη να φάμε το σύννεφο

Ξανθούλης, Γιάννης, (1994). *Ανέβα στη στέγη να φάμε το σύννεφο*, Αθήνα, Εκδ. Καστανιώτη

Πρόσωπα	6 κύρια: Γιαγιά, Αννούλα, Βαγγελάκης, Κυριακή, Δήμαρχος, Μαύρο Σύννεφο - Κάποια παιδιά για το τέλος σκηνής
Σκηνές	3
Σκηνικά	Οι στέγες
Διάρκεια	20 λεπτά
Χρόνος προετοιμασίας	18 διδακτικές ώρες
Αντικείμενα σκηνής	Μεγάλοι άνισοι κύβοι, γκριζο ύφασμα, καπέλο Βαγγελάκη

Υπόθεση

Η Αννούλα έχει ανέβει να διαμαρτυρηθεί για τη ζωή των ανθρώπων και δεν κατεβαίνει, πριν ο Δήμαρχος αλλάξει την «τσιμεντένια» ζωή τους. Πρώτα συναντά τη γιαγιά της που έχει πεθάνει και ζει πάνω απ' τις στέγες. Της υπόσχεται να τη βοηθήσει και της χαρίζει ένα τζίνι, το Βαγγελάκη.

Η Αννούλα και ο Βαγγελάκης υποδέχονται μια παλιά όμορφη Κυριακή, που έρχεται να τους συναντήσει πάνω στη στέγη της Τσιμεντούπολης.

Νοσταλγία και χαρούμενες μνήμες πλημμυρίζουν τα λόγια και το τραγούδι τους.

Καταφύγιο στις στέγες βρίσκουν και η Κότα κι ο Χελιδόνος που αγαπιούνται και κάνουν εδώ το γάμο τους. Στην παρέα τους θα έρθουν και τα προηγούμενα Χριστούγεννα....

Ενώ οι γονείς της Αννούλας διαμαρτύρονται στο Δήμαρχο για την πόλη, η Αννούλα με τη Γιαγιά της στις στέγες γράφουν τα αιτήματά τους προς το Δήμαρχο Τσιμεντόπουλο, ώστε να αλλάξει πρόσωπο η πόλη τους και η ζωή τους.

Ο Βαγγελάκης φέρνει το Δήμαρχο Τσιμεντόπουλο πάνω στις στέγες, απ' όπου βλέπει ο ίδιος τη φοβερή εικόνα μιας σταχτιάς πόλης, όπου όλα αργοπεθαίνουν. Έτσι αποφασίζει να κάνει όλα όσα ζητάνε η Αννούλα κι η Γιαγιά της. Όλοι μαζεύονται και γιορτάζουν τα καλά νέα.

ΣΚΗΝΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

► Σκηνή 1η

(Στις στέγες)

ΓΙΑΓΙΑ: Είμαι η γιαγιά σου, Αννούλα. Δε με θυμάσαι. Δε με θυμάσαι, γιατί έφυγα απ' την πολιτεία πριν πολλά χρόνια, προτού η πολιτεία ονομαστεί Τσιμεντούπολη, προτού γεννηθείς...

ΑΝΝΟΥΛΑ: Και μ' έβλεπες απ' τη στέγη, γιαγιά, όλα αυτά τα χρόνια;

ΓΙΑΓΙΑ: Ναι. Από δω πάνω. Δεν κατέβαινα πιο κάτω, γιατί με πειράζει το καυσαέριο. Αλλά από δω σας παρατηρούσα.

ΑΝΝΟΥΛΑ: Μα αυτό είναι καταπληκτικό...

ΓΙΑΓΙΑ: Ναι, είναι. Και μπορεί να στενοχώρησες τους γονείς σου που ανέβηκες στις στέγες, αλλά είχες δίκιο. Δεν είναι πόλη για παιδιά η Τσιμεντούπολη.

ΑΝΝΟΥΛΑ: Θα με βοηθήσεις, γιαγιά; Αν μπορείς φυσικά...

ΓΙΑΓΙΑ: Φυσικά και μπορώ και θα σε βοηθήσω. Κι όχι μόνο αυτό αλλά θα σου γνωρίσω κι όλο το μαγικό κόσμο που ζει πάνω στις στέγες και...δεν τον ξέρουν οι άνθρωποι....

ΑΝΝΟΥΛΑ: Μπράβο, γιαγιά. Ζήτω οι στέγες ...

ΓΙΑΓΙΑ: Ζήτω οι στέγες, παιδιά....Θα σε βοηθήσει το δώρο που θα σου κάνω.ο Βαγγελάκης, ένα ξωτικό...

Ακούγονται χιλιάδες καμπάνες και μπαίνει τραγουδώντας ο Βαγγελάκης.

ΒΑΓΓΕΛΑΚΗΣ: ..Διατάξτε, ωραία μου δεσποινίς...

ΑΝΝΟΥΛΑ: Σε μένα μιλά;

ΓΙΑΓΙΑ: ...Σε χάρισα στην εγγονή μου και σε παρακαλώ να τη βοηθήσεις όσο καιρό θα μείνει στις στέγες.....(Φεύγει)

.....

ΑΝΝΟΥΛΑ: Λοιπόν, Βαγγελάκη, τι θα μου δείξεις;

ΒΑΓΓΕΛΑΚΗΣ: Ας αρχίσουμε ..απ' την κυρία Κυριακή. Είναι μια παλιά τρελή Κυριακή, που ζει εδώ και δέκα χρόνια στις στέγες.

► Σκηνή 2η

(Μπαίνει η Κυριακή)

ΚΥΡΙΑΚΗ: Είμαι Κυριακή αλλά παλιά Κυριακή. Τόσο παλιά που δε θα με θυμάσαι.....

.....

ΑΝΝΟΥΛΑ: Ήταν αλλιώςτικες οι Κυριακές τότε, κυρία Κυριακή;

ΚΥΡΙΑΚΗ: Αν ήταν λείι! Τότε το μεσημέρι της Κυριακής μοσκοβολούσε ψητό κρέας, κοτόπουλο στο φούρνο, πιλάφια, σαλάτες από φρέσκα μαρουλάκια, κρεμμυδάκια και άνηθο και όμορφα σπιτικά γλυκά. Τότε, ακόμη, οι σοφοί εφευρέτες δεν είχαν ανακαλύψει τα τσιπς και τα γαριδάκια κι όλα αυτά τα σκουληκάρια που μασάτε εσείς, τα παιδιά, σήμερα...Και προπαντός, ήταν σπουδαίο πράγμα να είσαι Κυριακή. Σήμερα κοιτεύει να καταντήσω χειρότερη κι απ' τη Δευτέρα...κι απ' την Τρίτη...

ΑΝΝΟΥΛΑ: Έχεις δίκιο. Η μαμά μου, επειδή εργάζεται όλη τη βδομάδα στο γραφείο της, την Κυριακή κάνει ένα σωρό δουλειές.

ΚΥΡΙΑΚΗ: Μόνο η μαμά σου; Κι ύστερα, τζουπ, τηλεόραση. Κι ο μπαμπάς σου σίγουρα θα πηγαίνει στο ποδόσφαιρο.

ΑΝΝΟΥΛΑ: Ναι, έτσι γίνεται. Μαζί με τους φίλους του. Είναι Παναθηναϊκάρες!

ΚΥΡΙΑΚΗ: Κι Ολυμπιακάρες να είναι, τι θα βγει;

ΒΑΓΓΕΛΑΚΗΣ: Ενώ αν είναι ΑΕΚάρες...

ΚΥΡΙΑΚΗ: Μα τώρα για ποδόσφαιρο θα μιλήσουμε; Έτσι οι άνθρωποι σπαταλούν τον καιρό τους κι ύστερα μας ξεχνούν εμάς, τις Κυριακές, και φεύγουμε και δε μας θυμούνται...Εγώ όμως τα κατάφερα κι έμεινα εδώ πάνω...

ΒΑΓΓΕΛΑΚΗΣ: Κι από τότε τραγουδά...

ΚΥΡΙΑΚΗ: (Τραγουδά)

Μια παλιά, τρελή Κυριακή
είναι καλύτερη απ' το τίποτα, βεβαίως.
Εδώ και δέκα χρόνια είμαι στην κορφή
και ζω στις στέγες δίχως έξοδα και χρέος.
Κι ενώ οι άλλες μου αδερφές, οι Κυριακές,
ήρθαν και ζήσαν και περάσανε και πάνε,
εγώ κατάφερα να ζω, κι ας είμαι χτες,
κι όλοι στις στέγες μ' αγαπούν και μ' εκτιμάνε.

.....

► Σκηνή 3η

(Μπαίνει στη σκηνή ο Δήμαρχος Τσιμεντόπουλος)

ΓΙΑΓΙΑ: Κατά φωνή κι ο Δήμαρχος...

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Τι σαχλαμάρες είναι αυτές; Θέλω, επιτέλους, να μάθω τι συμβαίνει εδώ πάνω.

ΑΝΝΟΥΛΑ: Γεια σας, κύριε Δήμαρχε. Να σας συστήσω τη γιαγιά μου...

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Μπα; Όστε εκεί έφτασε το κακό; Τώρα και οι γιαγιάδες σκαρφαλώνουν στις στέγες;

ΓΙΑΓΙΑ: Πώς ταξιδέψατε, κύριε Δήμαρχε, ίσαμε εδώ πάνω;

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Ούτε που ξέρω. Εμφανίστηκε μπροστά μου ένα παλιόπαιδο και με θράσος μου είπε: «Είμαι ο Βαγγελάκης, το Τζίνι. Κι έχω διαταγή να σας πάω κατεπειγόντως στις στέγες». Ακούς εκεί...Κι ώσπου να πω «κιχ», βρέθηκα εδώ πάνω. Και ζαλίζομαι...και δε βλέπω και καλά...Τι είναι αυτό εκεί κάτω, που μοιάζει σαν γκριζα τούρτα;

ΓΙΑΓΙΑ: Η Τσιμεντούπολη, κύριε Δήμαρχε...

ΑΝΝΟΥΛΑ: Είδατε τα χάλια της;

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Σιωπή, εσύ...

ΓΙΑΓΙΑ: Κατάλαβες; Σε ανεβάσαμε εδώ, να δεις πόσο άσκημο είναι το τσιμέντο χωρίς πράσινο, χωρίς ένα φυλλαράκι, χωρίς ένα λουλούδι...

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Μα ποια είσ' εσύ, κυρά μου; Μάγισσα ή νεραίδα;

ΑΝΝΟΥΛΑ: Νεραϊδογιαγιά είναι.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Βρε κακό που έπαθα! Ποιος; Εγώ, ο Τσιμεντόπουλος...Κι αυτό το μαύρο φίδι εκεί κάτω τι είναι;

ΓΙΑΓΙΑ: Η Λεωφόρος Τσιμέντου. Εκεί που είναι το σπίτι σου. Είδες πώς φαίνεται;

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Κι αυτό εκεί πέρα που μοιάζει με στάχτη;

ΑΝΝΟΥΛΑ: Η παιδική χαρά της Τσιμεντούπολης. Παιδική είναι, αλλά χαρά δεν έχει...

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Κι αυτή η βρόμικη σιδηροκολόνα;

ΓΙΑΓΙΑ: Είναι ένα δέντρο πνιγμένο στο καυσαέριο. Πράσινο ήταν, αλλά έγινε μαύρο σαν τηγά-
vi.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Από κάτω φαίνονται αλλιώς...Κάτι άρχισε να καίει το λαιμό μου. Ναι. Δακρύζουν
και τα μάτια μου. Άρχισε και η καρδιά μου να χτυπά γρήγορα, σαν μίξερ...Και
μυρίζει ...πίσσα.

ΓΙΑΓΙΑ: Δεν είναι τίποτα. Είναι το περίφημο Μαύρο Σύννεφο της Τσιμεντούπολης....

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Πουφ! Πώς μυρίζει.....

(Μπαίνει το Μαύρο Σύννεφο)

ΜΑΥΡΟ ΣΥΝΝΕΦΟ: Είμαι το Μαύρο Σύννεφο,
μόλυνση φορτωμένο.
Γονείς μου τα εργοστάσια,
στα μαύρα είμαι ντυμένο....

ΜΑΥΡΟ ΣΥΝΝΕΦΟ: Αυτά, κύριε Δήμαρχε. Μη μου πεις τώρα ότι δε με ξέρεις...Απ' τα εργο-
στάσια της Τσιμεντούπολης γεννήθηκα.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: (φωνάζει) Θα τρελαθώ!....(Το Σύννεφο φεύγει)

.....

ΔΗΜΑΡΧΟΣ: Δεν το φαντάστηκα
ποτέ ότι ήταν έτσι.
Ότι ήμουν Δήμαρχος
σ' ένα άσκημο κοτέτσι.

.....

ΓΙΑΓΙΑ: Θέλει αποφάσεις
κι όχι τόσο εγωισμό.
Κάτι ας αλλάξει,
κάτι ας γίνει πιο σωστό.

.....

ΟΛΟΙ: Ό,τι έγινε, έγινε
εμπρός δώστε το χέρι.
Κάποιος θα πρέπει
οξυγόνο να μας φέρει.

.....

Ό,τι έγινε, έγινε
ας αρχίσουμε δουλειά,
μόνο απ' τις στέγες
θα τα δούμε αληθινά.

ΠΡΟΣΩΠΑ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ - ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Αννούλα: Είναι ένα παιδί, που ονειρεύεται μια όμορφη, καθαρή και ανθρώπινη πόλη και μια
ζωή χωρίς νέφος και βαριά ατμόσφαιρα. Είναι ένα χαρούμενο, γλυκό παιδί που αγα-
πά τους ανθρώπους και τα ζώα κι αποφασίζει να λύσει τα προβλήματα των μεγάλων!

Γιαγιά: Είναι ο κλασικός τύπος της μαγικής αιωνόβιας γιαγιάς, που εδώ και μετά θάνατον φροντί-
ζει την εγγονή της σαν καλό πνεύμα και της χαρίζει ένα τζίνι παραμυθιού, το Βαγγελάκη.

Βαγγελάκης: Είναι ένα παιδί - ξωτικό. Θυμίζει το σκανταλιάρη Πουκ στο *Όνειρο Καλοκαιρινής Νύχτας*. Σαν όλα τα τζίνια εκτελεί διαταγές της Αννούλας.

Κυριακή: Είναι μια αριστοκρατική Κυρία άλλων εποχών, ντυμένη με τα κυριακάτικα της, το κρινολίνο, το καπέλο με τα φτερά, τα γάντια και το ομπρελίνο της. Μοιάζει με τις κυρίες που βλέπουμε και θαυμάζουμε στις παλιές φωτογραφίες ή σε πίνακες ζωγράφων. Ξέρει να τραγουδά και να χορεύει όλους τους χορούς της εποχής της. Φέρνει μαζί της αρώματα κι αναμνήσεις.

Δήμαρχος Τσιμεντόπουλος: Είναι ένας παχύς, κοντόφθαλμος, γκριζος κύριος. Η Αννούλα τον αποκαλεί «βλάκα», επειδή δεν επικοινωνεί με το περιβάλλον και τους πολίτες της πόλης του. Δε βλέπει γύρω του, δε γνωρίζει ποια είναι η πόλη που έφτιαξε. Όταν την αντικρίζει από ψηλά, μέσα στα μαύρα σύννεφα, τότε επιτέλους βλέπει το τερατούργημά του και αποφασίζει να την αλλάξει.

Μαύρο Σύννεφο: Είναι η προσωποποίηση του κινδύνου, της αρρώστιας που αγκαλιάζει την πόλη. Είναι μια μαύρη απειλή, γέννημα του Δημάρχου. Απειλεί τους πολίτες κι όλοι το φοβούνται, ακόμα κι ο Δήμαρχος.

Ασκήσεις

Οι μαθητές:

- Κινούνται στο χώρο στην αρχή με βήματα αδύναμα, σώμα που γέρνει, σαν να είναι άρρωστοι, στη συνέχεια κινούνται, όλο πιο κουρασμένοι, ώσπου να πέσουν κάτω. Σε ένα δεύτερο χρόνο, σκλώνονται και προχωρούν με βήματα σταθερά, ορθό σώμα, γεμάτοι δύναμη. Τα παιδιά παρατηρούν την αλλαγή στο σώμα τους.
- Αναπνέουν κανονικά και ήρεμα παρατηρώντας πώς φουσκώνει η κοιλιά στην εισπνοή, ενώ αδειάζει σαν μπαλόνι στην εκπνοή. Στη συνέχεια, βαδίζουν γρήγορα παρατηρώντας την αναπνοή τους. Επιταχύνουν κι άλλο το βήμα μας, ώσπου λαχανιάζουν. Παρατηρούν ότι η αναπνοή γίνεται κοφτή και πιο δύσκολη.
- Ζωγραφίζουν στο μισό χαρτόνι μια πόλη γκριζα, με μαύρα σύννεφα να τη σκεπάζουν. Στο άλλο μισό ζωγραφίζουν τη φωτεινή πόλη, όπως την ονειρεύονται. Μέσα στο χώρο τοποθετούν τους κατοίκους. Στο πρώτο μισό, οι άνθρωποι είναι θλιμμένοι, κουρασμένοι και τα παιδιά κλωμά και δεν έχουν πού να παίξουν. Στο άλλο μισό οι άνθρωποι είναι χαρούμενοι, τα παιδιά ζωηρά και παίζουν σε πάρκα και δρόμους.
- Σχεδιάζουν σε ένα μεγάλο χαρτόνι του μέτρου, με μεγάλα γράμματα, συνθήματα κατά της μόλυνσης του περιβάλλοντος αλλά και κατά των ανθρώπων της εξουσίας, που δεν ενδιαφέρονται για την καθαριότητα της πόλης μας.
- Φτιάχνουν ένα πανό στερεώνοντας το χαρτόνι σε δύο ξύλινους πήχεις.

Αυτοσχεδιασμός: «Οι εχθροί»

Οι μαθητές φαντάζονται ότι κινδυνεύουν από αόρατους εχθρούς που τους κυνηγάνε. Τρέχουν, ανεβαίνουν ψηλά (επίπεδα από κουτιά, κύβους) για να σωθούν.

Αυτοσχεδιασμός: «Αντίθετες παρατάξεις»

Τα παιδιά χωρίζονται σε δυο ομάδες: Α από τη μια στέκεται η παράταξη Α (ο καθένας σε λίγα βήματα από το διπλανό του) και απέναντί της η Β. Ξεκινά ένας από την παράταξη Α και λέει μια λέ-

ξη μαζί με μια κίνηση σε έναν από τη Β παράταξη. Εκείνος πρέπει να αντιδράσει με την αντίθετη λέξη και την αντίστοιχη κίνησή της.

ΧΩΡΟΣ – ΣΚΗΝΙΚΟ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Όλες οι σκηνές που επιλέξαμε ξετυλίγονται πάνω σε μια στέγη σπιτιού.

Μπορούμε να δημιουργήσουμε την αίσθηση του ύψους με κουτιά / κύβους μικρά και μεγάλα, που θα τοποθετήσουμε σε προοπτική από μπροστά προς τα πίσω. Στο πιο ψηλό κουτί θα παίζει η Αννούλα με τη Γιαγιά της. Αργότερα, θα παρουσιασθεί στο ίδιο κουτί ο Βαγγελάκης και σε ένα διπλανό η Κυριακή αλλά και ο Δήμαρχος σε άλλη σκηνή.

Οι μαθητές μπορούν να ζωγραφίσουν στο φόντο της σκηνής τα σύννεφα με μαύρο και γκριζό χρώμα, αφήνοντας μόνο ένα μικρό κομμάτι γαλάζιο στο μέρος που είναι το ψηλό κουτί - στέγη.

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

Τα κοστούμια μας μπορούν να γίνουν με απλά και φτηνά υλικά. Στην **Αννούλα** ταιριάζει ένα χαρούμενο, λουλουδάτο φόρεμα. Τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν λουλούδια σε κομμάτια χαρτί και να τα καρφισώσουν πάνω στο φουστάνι.

Η **Γιαγιά** είναι ντυμένη σαν «καρτ-ποστάλ». Οι μαθητές θα αναζητήσουν ένα παλιό φουστάνι εποχής σε ανοιχτό χρώμα, ένα διακριτικό καπελάκι, τσάντα και τακούνια.

Ο **Βαγγελάκης**, σαν τζίνι - ξωτικό, θα πρέπει να είναι ντυμένος με ένα παραμυθένιο ρούχο. Μπορούν να το κατασκευάσουν τα παιδιά κολλώντας μεγάλα μπλε κομμάτια ύφασμα ή χαρτί βελούτε πάνω στα ρούχα. Μια μπερτα από κίτρινο γκοφρέ χαρτί θα συμπληρώσει το κοστούμι του Βαγγελάκη. Στο κεφάλι του μπορούν να φτιάξουν ένα είδος μισού στεφανιού με κουδουνάκια στις άκρες. Το πρόσωπο θα μακιγιαριστεί σε χρώμα γαλάζιο.

Για την **Κυριακή** θα χρειαστούμε ρούχα παλιά με δαντέλες και φρου-φρου, καπέλο που μπορούμε να κάνουμε πιο φανταχτερό κολλώντας του χρωματιστά φτερά, γάντια, ομπρέλινο.

Ο **Δήμαρχος** φορά ένα μπεζ ή ανοιχτό γκρι κοστούμι, μαύρη γραβάτα, μαύρο καπέλο και μαύρα λουστρινένια παπούτσια. Κρατά μια μαύρη ομπρέλα. Καπνίζει ένα μαύρο τσιμπούκι.

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΗΧΗΤΙΚΑ

Ο ήχος και η μουσική μπορούν να αναδείξουν τη δραματικότητα του έργου.

Έτσι, όταν αναφέρεται η μόλυνση και η ρύπανση της πόλης, μπορεί να ακούγονται ήχοι αυτοκινήτων, κορναρίσματα, θόρυβος αεροπλάνων, και λίγο μετά ήχοι από παιδιά που βήχουν, φτερίσματα, κλάματα κτλ.

Αλλά και ήχοι σχετικοί με τα πρόσωπα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Όπως όταν βγαίνει ο Βαγγελάκης / Τζίνι, τον «αναγγέλλει» ένας δυνατός ήχος από πολλές καμπάνες (ηχογραφημένος). Με ανάλογο τρόπο, την είσοδο του αδιάφορου Δημάρχου, αναγγέλλει ένας παρατεταμένος βαρύς θόρυβος από την Τιμεντούπολη που «μουγκρίζει»!

Η Μουσική ντύνει επίσης δραματικά το χώρο δημιουργώντας την ατμόσφαιρα μιας παλιάς όμορφης εποχής, όπου το έργο ανακαλεί αυτό το παρελθόν. Έτσι, τόσο στην πρώτη σκηνή της Γιαγιάς όσο και στη σκηνή της Κυριακής, ακούγονται νοσταλγικές μελωδίες παλιές, με βιολί...

Όταν ο Δήμαρχος διαπιστώνει (στο τελευταίο μέρος του έργου) την πραγματικότητα και αποφασίζει να αλλάξει την Τιμεντούπολη, τότε η μουσική αναγγέλλει αυτή την ευχάριστη ατμόσφαιρα. Μπορούμε ίσως να επιλέξουμε μια παλιά νοσταλγική μελωδία.

Τα τραγούδια του έργου έχουν μελοποιηθεί από τον Γιώργο Κατσαρό που έγραψε και τη μουσική της πρώτης παράστασής του (1980) για την Παιδική Σκηνή «Αλφαβητάρι».

Αν θέλουμε να κάνουμε τις δικές μας προτάσεις, πρέπει να στηριχτούμε στο δραματικό μύθο, στο ήθος των προσώπων που τραγουδάνε. Ας είναι απλές μελωδίες που μπορούν εύκολα να τραγουδήσουν τα παιδιά. Καλό θα είναι να προηγηθούν ασκήσεις με εκφραστική κίνηση και ρυθμό (βλέπε ενότητα Θεατρική Παράσταση).

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Και ο φωτισμός τονίζει τις δραματικές καταστάσεις: όταν οι ήρωες αναπολούν το παρελθόν μπορούμε να φωτίσουμε με κόκκινο φωτισμό. Όταν αντικρίζουν τη μαύρη Τιμμεντούπολη, η σκηνή φωτίζεται με σκούρα χρώματα.

Μια φορά κι ένα νερό

Στέφαν Ράισερ, Ράινερ Λύκερ, (1979). *Μια φορά κι ένα νερό*, μετ. Χρ. Διάφας, Αθήνα, Εκδ. Θεατρικού Μουσείου

Πρόσωπα	7: Μήτσος, Τάκης, Γιαγιά, Μαρίνα, Γιατρός, Κυρ Απόστολος
Σκηνές	1
Σκηνικά	Ένα σκηνικό με κινητά στοιχεία (ποτάμι – αγρόκτημα)
Διάρκεια	10 λεπτά
Χρόνος προετοιμασίας	10 διδακτικές ώρες
Αντικείμενα σκηνής	Ύφασμα για ποτάμι, χαρτί γκοφρέ για σύννεφο, σχέδια, σύνεργα ψαρέματος, εργαλεία γιατρού

Υπόθεση

Ένα αγόρι πηγαίνει με τον πατέρα του για διακοπές στο Ποταμοχώρι. Νοικιάζουν δωμάτιο στο σπίτι μιας ντόπιας αγροτικής οικογένειας, που έχει κι αυτή ένα αγόρι. Τα δυο παιδιά γίνονται φίλοι και κάνουν σχέδια για τις διακοπές. Ο πατέρας ετοιμάζει τα σύνεργα της ψαρικής. Το ποτάμι όμως, μολυσμένο από τα απόβλητα μιας βιομηχανικής μονάδας παρασκευής χαρτιού που έχει γίνει πρόσφατα εκεί κοντά, δεν προσφέρεται ούτε για ψάρεμα ούτε για κολύμπι ούτε για παιχνίδια. Συμβαίνουν απίστευτα πράγματα: γουρουνάκια διαμαρτύρονται για τις ορμόνες που τους δίνουν να φάνε, το δάσος κλαίει, όταν το κόβουν, το ποτάμι τρέχει να γλιτώσει από το βούρκο που το κυνηγά και το ζευγάρι των βιομηχανικών, ψηλά από το αεροπλάνο, απλώς δυσαρεστείται που χάλασε η βόλτα τους εξαιτίας της βρόμης. Το έργο θίγει το οικολογικό - περιβαλλοντολογικό πρόβλημα και καλεί τους θεατές να πάρουν θέση. Καταλογίζει ευθύνες και προτείνει λύσεις, που στηρίζονται στην ενεργοποίηση των παιδιών εναντίον της αλόγιστης βιομηχανικής ανάπτυξης σε βάρος του περιβάλλοντος.

ΣΚΗΝΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

► ΣΚΗΝΗ 11η

(Ο Τάκης και ο Μήτσος είναι πάνω στη σχεδία. Ένα μεγάλο σύννεφο αφρού γλιστράει)

ΜΗΤΣΟΣ: Τι είναι αυτό; Για δεξ!

ΤΑΚΗΣ: Πο! Πο! Αφρόλουτρο! Αληθινό μπουρμπουλιθόλουτρο στον σκουπιδότοπο!

ΜΗΤΣΟΣ: Ε, αυτό δεν το ανακάλυψε κανείς. Είμαστε οι μεγαλύτεροι εξερευνητές του κόσμου.

ΤΑΚΗΣ: Τι εννοείς ανακάλυψε; Αφού υπάρχει σ' όλες τις μπανιέρες.

ΜΗΤΣΟΣ: Ναι, αλλά στο ποτάμι μας πρώτη φορά βγαίνει...

ΤΑΚΗΣ: Να εξετάσουμε τι είδους αφρός είναι!

ΜΗΤΣΟΣ: Θα κάνουμε και το πρώτο μπάνιο. Βουτάμε στον αφρό! (Πηδούν στον αφρό)

ΤΑΚΗΣ: Γαργαλάει...

ΜΗΤΣΟΣ: Και τοιμπάει.

ΤΑΚΗΣ: Θα κάνω μακροβουτί! (Κάνουν πως κολυμπούν με ένταση)

ΜΗΤΣΟΣ: Κοίτα τη φάτσα σου!

ΤΑΚΗΣ: Κοίτα τη δικιά σου φάτσα! (Έχουν και οι δυο κόκκινα τα μούτρα τους)

ΜΗΤΣΟΣ: Το κεφάλι σου είναι κόκκινο!

ΤΑΚΗΣ: Και το δικό σου ένας τοματοκέφαλος έγινε!

ΜΗΤΣΟΣ: Πο! Πο! για διαφήμιση είμαστε. Το νέο κόκκινο, απολαυστικό μπουρμπουλιθόλουτρο!

ΤΑΚΗΣ: Γίναμε Ινδιάνοι!

ΜΗΤΣΟΣ: Α! Ωραία! Ας ψάξουμε για ίχνη του εχθρού.

ΓΙΑΓΙΑ: Ε! Μήτσο, Τάκη! Ελάτε για βραδινό!

ΜΗΤΣΟΣ: Βρε Τάκη, δε βγαίνει αυτό το χρώμα!

ΤΑΚΗΣ: Θα πούμε πως βαφτήκαμε!

ΓΙΑΓΙΑ: Πού είστε επιτέλους; Το φαγητό είναι έτοιμο! Τι μούτρα είναι αυτά;

ΜΗΤΣΟΣ: Ψάχνουμε για ίχνη του εχθρού.

Το Δημοτικό Σχολείο Βριλησίων

ΓΙΑΓΙΑ: Έτσι ε; Πάμε στον ινδιάνικο καταυλισμό για φαΐ!

ΤΑΚΗΣ: Οι κόκκινοι πολεμιστές δεν έχουν πια χωριό!

ΜΗΤΣΟΣ: Θα δέσουμε τη λευκή γιαγιά στο ποτάμι του βασιανισμού!

ΓΙΑΓΙΑ: Έλεος!

ΤΑΚΗΣ: Μόνο αν μας πεις τι φαΐ έχουμε!

ΓΙΑΓΙΑ: Ψάρι φέτες!

ΤΑΚΗΣ: Λέει ψέματα! Το κλωμό πρόσωπο λέει ψέματα! Ο μπαμπάς μου υποσχέθηκε πέστροφες!

ΓΙΑΓΙΑ: Άντε να πλυθείτε τώρα!

ΜΗΤΣΟΣ: Δε γίνεται. Είμαστε ανεξίτηλοι Ινδιάνοι!

ΤΑΚΗΣ: Αισθάνομαι περιέργα!

ΜΗΤΣΟΣ: Κι εγώ νιώθω άσχημα!

ΓΙΑΓΙΑ: Τι πάθατε ξαφνικά! Α, εσείς καίγεστε από πυρετό! Γρήγορα στο κρεβάτι! Μαρίνα τα παιδιά είναι άρρωστα!

ΜΑΡΙΝΑ: Άρρωστα; Χριστός κι Απόστολος! Μήτρο, τα παιδιά αρρώστησαν! *(Έρχεται ο Μήτρος. Η Μαρίνα και η γιαγιά βάζουν τα παιδιά στο κρεβάτι)*

ΤΑΚΗΣ: Αχ! Ζαλιζομαι! Πώς ζαλιζομαι.

ΜΑΡΙΝΑ: Μα τι κάνατε και γίνετε έτσι;

ΜΗΤΣΟΣ: Τι πάθανε τα παιδιά; Πάω να φωνάξω το γιατρό! *(Και φεύγει)*

ΜΑΡΙΝΑ: Κυρ Απόστολε, κυρ Απόστολε, αρρώστησε ο γιος σας.

ΑΠΟΣΤ.: *(Έρχεται)* Δεν είναι δυνατόν! Αφού είμαστε σε διακοπές!

ΜΑΡΙΝΑ: Τα καημένα τα παιδιά. Ψήνονται στον πυρετό.

ΑΠΟΣΤ.: Μωρέ, αυτοί κοκκίνισαν εντελώς.

ΜΑΡΙΝΑ: Τι σας λέω; Έχουν πυρετό!

ΑΠΟΣΤ.: Χρειαζόμαστε χάπια και ασπιρίνες. Έχετε;

ΜΑΡΙΝΑ: Καλύτερα να φτιάξω κανένα χαμομήλι.

ΓΙΑΓΙΑ: Όχι, καλύτερα φλαμούρι ή κανένα γάλα ζεστό με μέλι.

ΜΑΡΙΝΑ: Να τους πλύνουμε τα μούτρα.

ΓΙΑΓΙΑ: Ό,τι και να κάνεις, η μπογιά δε βγαίνει.

ΜΑΡΙΝΑ: Να τους βάλουμε ζεστές κομπρέσες;

ΓΙΑΓΙΑ: Καλύτερα κρύες.

ΓΙΑΤΡΟΣ: *(Έρχεται)* Τι πάθατε;

ΓΙΑΓΙΑ: Μπογιάτισμα και πυρετό!

ΓΙΑΤΡΟΣ: Καταλαβαίνω!

ΜΗΤΣΟΣ: Θα κάνω εμετό!

ΓΙΑΤΡΟΣ: Μπα και δε μου λέτε πού ήσασταν και γίνετε έτσι;

ΤΑΚΗΣ: Στο ποτάμι!

ΓΙΑΤΡΟΣ: Ααα...στο ποτάμι. Δεν μπορώ να σας πω ακριβώς τι έπαθαν. Πάντως μοιάζει με δηλητηρίαση. *(Βλέπει το στόμα τους και τη γλώσσα τους)*

ΤΑΚΗΣ: Ααα....

ΜΗΤΣΟΣ: Μπεεσαα..

ΓΙΑΤΡΟΣ: Δώστε τους βιταμίνη C. Μεγάλη δόση και λεμόνι. Και να παραμείνουν στο κρεβάτι τρεις μέρες τουλάχιστον. Και να μην ξαναπάνε στο ποτάμι. Είναι μολυσμένο!

ΠΡΟΣΩΠΑ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ - ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Η σκηνή δείχνει τα δυο παιδιά, που έκαναν μπάνιο στο μολυσμένο ποτάμι και αρρώστησαν. Παρουσιάζεται από 7 πρόσωπα:

Κυρ Απόστολος: Είναι ο σύγχρονος κάτοικος της πόλης, που εργάζεται πολλές ώρες. Περιμένει τις καλοκαιρινές διακοπές για να ξεσκάσει και να απολαύσει το χόμπι του, που είναι το ψάρεμα της πέστροφας.

Τάκης: Είναι το παιδί της πόλης, ο γιος του κυρ Απόστολου, που όλη τη χρονιά πηγαίνει στο σχολείο. Βλέπει τις διακοπές στο Ποταμοχώρι σαν τη μεγάλη του ευκαιρία να ζήσει στο φυσικό περιβάλλον και να το εξερευνήσει. Με τη φαντασία του μεταμορφώνει τους χώρους και ζει την περιπέτεια.

Μήτσος: Είναι το παιδί του χωριού, αθώο και καλοσυνάτο, που αμέσως γίνεται φίλος με τον Τάκη και παίζουν μαζί. Συμμετέχει στην εξερεύνηση και στις δραστηριότητες της εξοχής, μιας και είναι ο φυσικός του χώρος.

Γιαγιά: Είναι η δυναμική χωρική που προστατεύει τα παιδιά και νοιάζεται για το φαγητό τους. Είναι σοφή, έχει εμπειρίες και δίνει τις κατάλληλες συμβουλές για να γιάνουν τα παιδιά από την αρρώστια.

Μαρίνα: Είναι η μητέρα του Μήτσου, η νοικοκυρά του αγροτικού σπιτιού, που φροντίζει τα παιδιά και όλη την οικογένεια. Είναι δυναμική και παίρνει πρωτοβουλίες δίνοντας λύσεις στα καθημερινά ζητήματα.

Μήτρος: Είναι ο φτωχός αγρότης πατέρας, που εργάζεται στα χωράφια του αλλά και στο εργοστάσιο παραγωγής χαρτιού, που μολύνει το ποτάμι, για να συμπληρώσει το εισόδημά του και να καλύψει τις οικονομικές ανάγκες της οικογένειας.

Γιατρός: Είναι ο αγροτικός γιατρός που συμπάσχει με τους χωριανούς και τους βοηθά απλόχερα. Καλός επιστήμονας και καλός άνθρωπος, που οι χωρικοί τον εμπιστεύονται.

Το έργο, που αποτελείται από 25 σκηνές, μπορεί και να παρουσιαστεί ολόκληρο από μια τάξη, καθώς συμμετέχουν 25 πρόσωπα (2 παιδιά, 8 γυναίκες, 15 άντρες) και έχει συνολική διάρκεια 1.30΄.

Αυτοσχεδιασμός «Εξερεύνηση»

Τα παιδιά φαντάζονται πως περνάνε τις καλοκαιρινές τους διακοπές στο Ποταμοχώρι. Εξερευνούν το δάσος, το ποτάμι, το χωριό, όλο το φυσικό περιβάλλον. Βλέπουν κομμένα και ξεραμένα δέντρα, πεθαμένα ψάρια και ανακαλύπτουν πως τα νερά του ποταμιού είναι μολυσμένα και καταστρέφουν τη ζωή.....

Αυτοσχεδιασμός «Το μολυσμένο νερό»

Τα παιδιά είναι κατάκοπα από την κούραση και τη ζέστη. «Πίνουν» καθαρό νερό και ξεδιψάνε. Τα πρόσωπά τους λάμπουν από χαρά και ευχαρίστηση. Μετά «πίνουν μολυσμένο νερό» και αντιδρούν ανάλογα με μορφασμούς και πιάνοντας την κοιλιά τους.

Αυτοσχεδιασμός «Ποτάμι – Βούρκος»

Οι μαθητές χωρίζονται σε ζευγάρια (το ποτάμι - ο βούρκος), είναι αντίπαλοι και σπρώχνουν ο ένας τον άλλον. Ταυτόχρονα λογοφέρουν λέγοντας τα επιχειρήματά τους και έχουν την ανάλογη συμπεριφορά. Το ποτάμι είναι αγνό και παλεύει καθαρά με τίμιους τρόπους, ενώ ο βούρκος είναι ύπουλος και άγριος.

ΧΩΡΟΣ – ΣΚΗΝΙΚΟ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Στη μια πλευρά της σκηνής θα είναι το μολυσμένο ποτάμι, που μπορεί να παρασταθεί με ένα μπλε λεκιασμένο ύφασμα (1,5Χ5), που θα το κρατούν δυο παιδιά, που θα φορούν βρόμικα ρούχα. Αυτά τα παιδιά θα κινούν το ύφασμα ανάλογα με τη ροή του έργου. Όταν βουτούν στο ποτάμι ο Τάκης και ο Μήτσος, θα τους σκεπάζουν με το ύφασμα και όταν θα επιπλέουν στο ποτάμι, θα έχουν το ύφασμα κάτω από τα πόδια τους. Ο Τάκης και ο Μήτσος θα έχουν μια σχεδία φτιαγμένη από χοντρό χαρτόνι και ένα κουπί. Το σύννεφο αφρού μπορεί να είναι λευκό ύφασμα ή αφρός από μηχανήμα, ειδικό εφέ.

Το σκηνικό μπορεί να είναι ένα και με κινητά στοιχεία να μετατρέπεται ο χώρος σε αγρόκτημα, όχθη ποταμού, ποτάμι, προαύλιο εργοστασίου. Στην άλλη πλευρά της σκηνής θα είναι το αγροτόσπιτο με δυο σκαμπό και με ένα κρεβάτι, που θα ξαπλώσουν τα άρρωστα παιδιά. Το αγροτόσπιτο είναι ζωγραφισμένο σε χαρτί του μέτρου και κολλημένο στην πλάτη της σκηνής. Ο κυρ Απόστολος θα έχει τα σύνεργα ψαρικής και ο γιατρός την τσάντα με τα ιατρικά εργαλεία του.

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

Ο κυρ Απόστολος, ο Τάκης και ο γιατρός θα φορούν ρούχα της πόλης που θα δείχνουν την οικονομική και κοινωνική διαφορά τους. Ο Μήτσος, η Μαρίνα, ο Μήτσος και η γιαγιά θα φορούν χωριάτικα και φτηνά ρούχα. Τα παιδιά θα βαφτούν με κόκκινη μπογιά, σαν Ινδιάνοι, όταν μπουν στο ποτάμι και αρρωστήσουν.

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΗΧΗΤΙΚΑ

Αξιοποιούμε όλες τις φωνητικές δυνατότητες των παιδιών. Όταν τα παιδιά μπαίνουν στο ποτάμι και κολυμπούν, τα υπόλοιπα παιδιά με τη φωνή τους κάνουν τους ήχους του νερού αυξομειώνοντας την ένταση ανάλογα με τα σαλαβουτήγματα. Η σκηνή μπορεί να υποστηριχτεί με μουσικά όργανα ή αντικείμενα που να παράγουν ήχους αναμονής (νιώθουν άρρωστα, περιμένουν το γιατρό) ή έντασης (πέφτουν στο ποτάμι, παίζουν τους Ινδιάνους). Γενικά, το καλύτερο είναι τα παιδιά με τη φωνή τους (και κάποτε με τη βοήθεια ηχογραφημένων θορύβων) να δίνουν ηχητικά - φωνητικά την αντίστοιχη ατμόσφαιρα της σκηνής.

1ο Δημοτικό Σχολείο Βριλησίων

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Η δράση στο ποτάμι πρέπει να φωτίζεται έντονα με λευκό και κίτρινο φως. Στο σπίτι, που τα παιδιά είναι άρρωστα και κυριαρχεί η αγωνία, πρέπει να υπάρχει κόκκινο και μπλε φως για να προβάλλονται τα συναισθήματα των ηρώων και η χρονική στιγμή της σκηνής, που διαδραματίζεται το βράδυ.

«Ειρήνη»

Ποταμίτης, Δημήτρης, *Ιστορίες του παππού Αριστοφάνη*, Αθήνα, Εκδ. Ντουντούμπ

Πρόσωπα

10: Ερμής, Τρυγαίος, Πόλεμος, Υπηρέτες Πολέμου, Ειρήνη, Αγρότες

Σκηνές

1

Σκηνικά

(1) κατοικία των θεών
– σπηλιά της Ειρήνης

Διάρκεια

10 λεπτά

Χρόνος προετοιμασίας

10 διδακτικές ώρες

Αντικείμενα σκηνής

Τσουβάλι, μεγάλο γουδί, γουδοχέρι, σχοινί, κύπελλα, κανάτες, μουσικά όργανα

Θεατρική παράσταση «Ειρήνη»
Παιδικού Τμήματος Δήμου Μαρκόπουλου

Υπόθεση

Ένας αγρότης από την Αττική, ο Τρυγαίος, ξεκληρισμένος από τον πόλεμο, πάει στο Δία για να τον ρωτήσει πότε επιτέλους θα γίνει ειρήνη. Εκεί ο Ερμής τον πληροφορεί πως ο Πόλεμος έχει φυλακίσει την Ειρήνη σε μια σπηλιά που την είσοδό της φράζει ένας τεράστιος βράχος. Ο Τρυγαίος παρακολουθεί έντρομος τον Πόλεμο να ρίχνει τις ελληνικές πόλεις σ' ένα γουδί για να τις κοπανίσει και να φτιάξει...σκορδαλιά. Ώσπου να πάει ο Πόλεμος να φέρει το γουδοχέρι, ο Τρυγαίος καλεί όλους τους αγρότες, που αφήνουν τα χωράφια τους, και όλοι μαζί μετακινούν το βράχο και ελευθερώνουν την Ειρήνη, δίνοντας την υπόσχεσή τους πως από δω και πέρα θα ζήσουν ειρηνικά. Ο Οπλοπώλης διαμαρτύρεται, γιατί με την απελευθέρωση της Ειρήνης έχασε τα κέρδη του και τι θα κάνει τα ακόντια. Ο Τρυγαίος τού λέει να τα μπήξει στη γη για να σκαρφαλώσει ο κισσός. Στο τέλος όλοι οι Έλληνες συμμετέχουν στο τρικούβερτο γλέντι δίνοντας την υπόσχεση «ποτέ πια πόλεμος!».

ΣΚΗΝΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ**► ΣΚΗΝΗ 1η**

ΕΡΜΗΣ: Τι γυρεύεις εδώ πάνω;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Ήρθα για να σου φέρω ένα δωράκι.

ΕΡΜΗΣ: Δωράκι; Εμένα;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Αμέ!

ΕΡΜΗΣ: Λιποθυμώ, κρατήστε με. Καλώς μας ήρθες λοιπόν, αγαπημένε!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Δε μου λες. Μια δεσποσύνη Ειρήνη, εσύ την ξέρεις;

ΕΡΜΗΣ: Ειρήνη, Ειρήνη...Τη Ρηνούλα, καλέ, θα λείει. Καλέ, το Ρηνιώ δεν ξέρω; Άκου, η κακομοίρα!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Γιατί κακομοίρα;

ΕΡΜΗΣ: Την ήξερες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Απ' έξω κι ανακατωτά.

ΕΡΜΗΣ: Να την ξεχάσεις! Δεν νομιζω πως θα την ξαναδείς ποτέ σου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Γιατί, πού πήγε;

ΕΡΜΗΣ: (Εμπιστευτικά). Σε μια τρύπα ενός βράχου την έχει φυλακισμένη ο Πόλεμος. Και γύρω γύρω πέτρες να μην αποδράσει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Α, τον αλήτη. Και πού 'ναι ο βράχος;

ΕΡΜΗΣ: Να τος.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Καμμενούλα, Ειρήνη. Και δε μου λες, αυτός ο αλιπίριος ο Πόλεμος πού είναι;

ΕΡΜΗΣ: Τριγυρνάει κάπου εδώ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Και με μας τους Έλληνες και με τις πολιτείες μας τι σκέφτεται να κάνει;

ΕΡΜΗΣ: Να σας κοπανήσει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Να μας κοπανήσει;

ΕΡΜΗΣ: Ναι, να σας κοπανήσει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Καλά, και πώς;

ΕΡΜΗΣ: Άκου! Αγόρασε ένα γουδί πελώριο κι έχει σκοπό εκεί μέσα να βάλει όλες τις πόλεις της Ελλάδας με κάμποσο σκορδάκι, να τις κοπανήσει να τις κάνει σκορδαλιά. (Μουγκρητό). Μα σιωπή. Μου φαίνεται πως έρχεται. Κρύψου.

(Μουσική εμβατηριακή) (Μπαίνει ο Πόλεμος μ' ένα τσουβάλι που μέσα έχει τις πόλεις της Ελλάδας κι ένα πελώριο γουδί).

ΠΟΛΕΜΟΣ: Ένα δυο εν δυο,
εμπρός με βήμα ταχύ,
ο Πό - ο Πόλεμος φτάνει,
σταθείτε προσοχή.
Εν δυο εν δυο
μπρος φέρτε μου ένα γουδί,
Αθήνα και Πάτρα και Βόλο
να λιώσω, να κάνω ζουμί.

Και τώρα η σειρά σου Θεσσαλονίκη, κι εσύ μέσα στο μείγμα. Λίγα σκόρδα, λίγο τυράκι, λίγο αλατοπίπερο ας ρίξω τώρα. Ωραία, τουρλού τουρλού ας γίνουν όλα, πολιτείες και σκόρδα. (Μυρίζει το μίγμα). Καλέ, τι μάγειρας είμαι εγώ! Όμως από το μείγμα κάτι λείπει. Α, ναι, λίγα δάκρυα. (Δίνει ένα χαστούκι στον Τρυγαίο που αρχίζει να κλαίει. Ο Πόλεμος μαζεύει τα δάκρυά του στο γουδί). Έτσι μπράβο, μωρό μου, κλάψε, κλάψε, κι άλλα δάκρυα, μη μας κόψει η συνταγή. Ωραία. Και τώρα το γουδοχέρι, να κοπανήσουμε το πράμα. Α, τ' άφησα μέσα. Πάω να το φέρω. (Στον Ερμή): Κι εσύ μαζί μου. (Βγαίνουν).

ΤΡΥΓΑΙΟΣ: Βάι βάι βάι βάι!...Κακό που πάθαμε! Λοιπόν ένα μας σώζει και ας μην αργούμε. Πρέπει να λευτερώσουμε την Ειρήνη, προτού γυρίσει ο Πόλεμος με το γουδοχέρι. Γιατί αν αρχίσει το κοπάνημα, καίκαμε, πάμε καλιά μας. Παιδιά, εδώ θα χρειαστώ τη βοήθειά σας.

Θα με βοηθήσετε να λευτερώσουμε τη σκλαβοπούλα την Ειρήνη. Λοιπόν, ακούστε το σχέδιό μου. Εγώ θα δέσω με τούτο το σκοινί τις πέτρες που κλείνουν τη σπηλιά της Ειρήνης. Και μερικοί

από σας θα βοηθήσετε να τραβήξουμε τις πέτρες. (Δένει τις πέτρες). Εμπρός λοιπόν, εσείς θα τραβάτε κι εγώ θα τραγουδώ:

Έι χοπ, έι χοπ!
Τραβάτε αργά
και κάντε υπομονή.
Σιγά σιγά μ' επιμονή
η Ρηνιώ στο φως θα βγει.
Λεύτεροι τότε θα 'ναι όλοι,
θάλασσα, εξοχή και πόλη,
ύπνος, ξύπνος και παιχνίδια,
καθισό και πανηγύρια.

Θεατρική παράσταση «Ειρήνη»
Παιδικού Τμήματος Δήμου Μαρκόπουλου

(Στη διάρκεια του τραγουδιού οι αγρότες τράβηξαν τις πέτρες, αλλά η Ειρήνη δε βγήκε από τη σπηλιά).

ΠΡΟΣΩΠΑ - ΑΣΚΗΣΕΙΣ - ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Στην πρώτη σκηνή του έργου συμμετέχουν ο **Τρυγαίος**, ο **Ερμής**, ο **Πόλεμος** με τους **στρατιώτες-υπηρέτες** του, η **Ειρήνη** με βουβό ρόλο και οι **αγρότες**. (Στη δεύτερη σκηνή συμμετέχει και ο Οπλοπώλης)

Τρυγαίος: Είναι απελπισμένος αγρότης από την Αττική που θέλει να τελειώσει ο πόλεμος και να ζήσει με την ειρήνη. Είναι έξυπνος και αποτελεσματικός. Παρακολουθεί με προσοχή τον Πόλεμο και μόλις έχει την ευκαιρία, οργανώνει τους αγρότες με το καταπληκτικό του σχέδιο κι ελευθερώνει την Ειρήνη.

Ερμής: Είναι πονηρός θεός που φοβάται το Δία, αλλά άπληστος. Του αρέσουν τα φανταχτερά δώρα κι έτσι εύκολα δωροδοκείται από τον Τρυγαίο, που θέλει τη σιωπή του για να ελευθερώσει την Ειρήνη.

Πόλεμος: Είναι κακός, επιθετικός και αιμοβόρος που διψά για την καταστροφή. Αλαζόνας που θεωρεί τον εαυτό του ανίκητο και αδίστακτος. Χαστουκίζει με δύναμη τον Τρυγαίο για να μαζέψει τα δάκρυά του.

Αγρότες: Είναι φιλήσυχοι και φιλειρηνικοί πολίτες, που αφήνουν τις δουλειές τους για να βοηθήσουν τον Τρυγαίο να απελευθερώσει την Ειρήνη.

Υπηρέτες του Πολέμου: Είναι πειθήνια και εκτελεστικά όργανα του Πολέμου, που τον υπακούουν τυφλά.

Ειρήνη: Είναι φυλακισμένη μέσα στη σπηλιά και φοβισμένη. Στην πρώτη σκηνή επικοινωνεί βουβά, μόνο με το σώμα της: πού και πού κλαίει κι αγωνιά. (Στη δεύτερη σκηνή συμμετέχει και με το λόγο της)

Αυτοσχεδιασμός: «Στρατιώτες»

Οι μαθητές σκέφτονται και νιώθουν πως είναι στρατιώτες στην Αρχαία Ελλάδα και ετοιμάζονται για πόλεμο. Φοράνε τις πανοπλίες τους, τα κράνη τους, βάζουν στο αριστερό τους χέρι την ασπίδα και στο δεξί το κοντάρι. Το πρόσωπό τους έχει πάρει μια άγρια όψη και το ύφος τους είναι βλοσυρό. Με το σύνθημα ένα - δύο, εν - δυο, περπατάνε καμαρωτά, παρελαύνουν σε ζευγάρια και είναι έτοιμοι για τη μάχη.

Αυτοσχεδιασμός «Το γουδί»

Όλα τα παιδιά παίρνουν ένα μεγάλο γουδί κι ένα γουδοχέρι. «Ρίχνουν» στο γουδί κάποια υλικά (ας πούμε, σκόρδα, λίγο τυράκι και αλατοπίπερο). Στη συνέχεια, χτυπάνε τα υλικά με ρυθμικό τρό-

πο και φτιάχνουν τη σκορδαλιά, που μπορούν να δοκιμάσουν με ψωμί ή άλλα φαγώσιμα και να δημιουργήσουν μια ατμόσφαιρα γέλιου και χαράς.

Αυτοσχεδιασμός «Ει χοπ»

Οι μαθητές παίρνουν ένα μακρύ σκοινί και δένουν βαριά αντικείμενα που τραβάνε αργά και σταθερά με το σύνθημα: «Έι χοπ, έι χοπ». Σκοπός μας είναι να μετακινήσουμε τις πέτρες. Την προσπάθεια αυτή βοηθούν και άλλοι μαθητές που τραβούν με τα χέρια τις μικρότερες πέτρες.

ΧΩΡΟΣ – ΣΚΗΝΙΚΟ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Στη μια πλευρά της σκηνής είναι η κατοικία των θεών, με φανταχτερά χρώματα και πολυτέλεια. Επικρατεί το πορφυρό χρώμα στους τοίχους και τα χρυσά αντικείμενα, κύπελλα, κανάτες, νομίσματα... Στην άλλη πλευρά της σκηνής είναι η σπηλιά-φυλακή της Ειρήνης, που μπροστά από την είσοδό της έχει μεγάλες και μικρές πέτρες από φελιζόλ και πραγματικές πέτρες. Επικρατούν τα σκούρα χρώματα που δηλώνουν τη λύπη και την απογοήτευση. Στο κέντρο της σκηνής θα κινηθούν ο Πόλεμος με τους στρατιώτες του που θα παρελάσουν. Επίσης, στο κέντρο και μπροστά, ο Πόλεμος θα κάνει τη δράση με τη σκορδαλιά, με το κοπάνημα των υλικών στο γουδί και το χαστούκι στον Τρυγαίο για να του μαζέψει τα δάκρυα.

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

Ο Ερμής φορά ένα άσπρο χιτώνα με χρυσή ζώνη και χρυσά σανδάλια που τονίζουν τη θεική ιδιότητά του. Ο Τρυγαίος και οι αγρότες φορούν χωριάτικα ρούχα (παντελόνι φαρδύ, πουκαμίσα), σανδάλια και ψάθινα καπέλα. Ο Πόλεμος και οι στρατιώτες του φορούν πανοπλία, κράνος, κρατούν στο αριστερό χέρι ασπίδα και στο δεξί το κοντάρι τους και δηλώνουν τη στρατιωτική τους προέλευση. Η Ειρήνη φορά λευκό μακρύ χιτώνα και έχει γυμνά πόδια.

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΗΧΗΤΙΚΑ

Αξιοποιούμε τις μουσικές και φωνητικές ικανότητες των παιδιών. Τα παιδιά μπορούν να συνθέσουν τη μουσική των τραγουδιών του έργου και να τα παίξουν με την ορχήστρα τους χρησιμοποιώντας διάφορα μουσικά όργανα. Μπορούν με ηχογραφημένα μουσικά να τραγουδήσουν ως χορωδία τα τραγούδια. Ο Πόλεμος και οι στρατιώτες του μπορούν να μουγκρίζουν κάθε τόσο και να δηλώνουν τον αιμοβόρο χαρακτήρα τους. Ο Τρυγαίος, όταν τρώει το χαστούκι από τον Πόλεμο, ξεσπά σε λυγμούς, που το ίδιο μπορούν ταυτόχρονα να κάνουν και όλοι οι αγρότες. Κατά τη διάρκεια των δυο τραγουδιών οι ηθοποιοί επί σκηνής πρέπει να κινούνται και να δρουν με το ύφος των τραγουδιών και να δίνουν την ανάλογη ατμόσφαιρα στους θεατές. Το πρώτο τραγούδι είναι η επικράτηση του πολέμου, ενώ το δεύτερο είναι η αντίθετη κατάσταση, η προσδοκία για την επικράτηση της ειρήνης.

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Στο παλάτι των θεών μπορεί να χρησιμοποιηθεί προβολέας με μπλε και κίτρινο χρώμα. Στη σπηλιά - φυλακή το κόκκινο χρώμα θα τονίσει τη δραματικότητα της κατάστασης. Οι δράσεις στο κέντρο της σκηνής θα αναδειχθούν με λευκό και κίτρινο φωτισμό. Όταν παίζεται η σκηνή στο παλάτι, η πλευρά της σπηλιάς μπορεί να είναι μισοφωτισμένη και το κέντρο ελαφρά φωτισμένο με κίτρινο χρώμα.

Ο φωτισμός θέλει ιδιαίτερη προσοχή, γιατί δίνει την ατμόσφαιρα και δημιουργεί τα ανάλογα συναισθήματα, και βοηθά στην κατανόηση του έργου και του μηνύματός του.

Θεατρική παράσταση είναι η ομαδική θεατρική δημιουργία που καταλήγει στο ανέβασμα ενός θεατρικού ή δραματοποιημένου έργου.

Η πορεία της θεατρικής παράστασης περιλαμβάνει πρώτα την επιλογή του έργου, την ανάγνωση και κατανόηση της δομής του δραματικού μύθου. Οι μαθητές θα επισημάνουν τα πρόσωπα, τη δράση, τις συγκρούσεις τους και θα ανακαλύψουν τους χώρους δράσης. Μετά θα προχωρήσουν στην ανάλυση των σκηνών του έργου, όπως τις διακρίνει ο ίδιος ο θεατρικός συγγραφέας.

Στη συνέχεια, θα αυτοσχεδιάσουν πάνω στους χαρακτήρες - ρόλους. Θα πλάσουν μέσα από τις προτάσεις και τους αυτοσχεδιασμούς τους το χαρακτήρα του κάθε ρόλου.

Κατόπιν θα προτείνουν σκηνικές λύσεις για την ατμόσφαιρα του έργου, ιδέες για τα κοστούμια των ηρώων και τα αντικείμενα - σύμβολα που φοράνε ή κρατάνε. Μπορούν να δημιουργήσουν με τη φαντασία μας αντικείμενα από πολύ απλά και φτηνά υλικά. Το θέατρο είναι η τέχνη της μεταμόρφωσης και της μαγείας.

*«Κουκλοθέατρο» - Νηπιαγωγείο Αρσακείου
(αρχείο Φ. Δενδρινού)*

123ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Η ηχητική - μουσική επένδυση του έργου έχει πολλές δυνατότητες (χρήση ηχογόνων μέσων, φωνής, ήχων του σώματος, ποδιών, χεριών).

Με το φωτισμό επίσης φορτίζουμε δραματικά τα πρόσωπα, δίνουμε ατμόσφαιρα στο χώρο και τη δράση.

Στην παράσταση συμμετέχουν κατά βάση οι μαθητές, αλλά μπορεί να υιοθετηθούν και άλλες μορφές θεάτρου, όπως το **Κουκλοθέατρο** ή το **Θέατρο Σκιών**.

Για το Κουκλοθέατρο έχει ιδιαίτερη σημασία η κίνηση των δαχτύλων των χεριών. Στον Καραγκιόζη παίζουμε με τις σκιές πίσω από ένα σεντόνι - μπερντέ, στον οποίο ρίχνουμε μια εστία φωτός.

Μπορούμε να οργανώσουμε παράσταση Κουκλοθέατρου με την ευκαιρία του εορτασμού των Χριστουγέννων - Πρωτοχρονιάς (παίζοντας ένα παραμύθι ή μια χριστουγεννιάτικη ιστορία). Φυσικά, υπάρχουν κι άλλες ευκαιρίες: μια λογοτεχνική εκδήλωση, μια αμιγώς θεατρική (αφιέρωμα στο Θέατρο για παιδιά), μια αποκριάτικη εκδήλωση κ.ά.

Ως προς το Θέατρο Σκιών, μια κατάλληλη ευκαιρία είναι αυτή της 25ης Μαρτίου με τα έργα του Βασίλη Ρώτα ή του Ευγένιου Σπαθάρη. Αλλά και δικά μας μικρά σκετσάκια μπορούμε να παρουσιάσουμε με φιγούρες του Θεάτρου Σκιών.

Και ο Καραγκιόζης μπορεί να βρει πολλές ευκαιρίες για παράσταση, ακόμη και στο πλαίσιο ενός ανάλογου πολιτιστικού προγράμματος.

1ο Δημοτικό Σχολείο Βριλησίων

«ΤΑ ΓΟΥΡΟΥΝΑΚΙΑ ΚΟΥΜΠΑΡΑΔΕΣ»

Τριβιζάς, Ευγένιος, (1995). *Τα γουρουνάκια κουμπάρδες*, Αθήνα, Εκδ. Καστανιώτη

Πρόσωπα	16 Γουρουνάκια: Γουργουριστός – Φουκαριάρης – Κουμάσης – Κελεπούρης – Όσκαρ Λύκοι: Λυκασθένης – Λυκήτας – Λυκόφωτος Άνθρωποι: Ανεμοδούρας ο Συννεφολόγος – Νουθεσίας ο Ξενοδόχος – Η Γριούλα του Δάσους
Σκηνές	7
Σκηνικά	4
Διάρκεια	1 ώρα και 30 λεπτά
Χρόνος προετοιμασίας	2,5 μήνες

Υπόθεση

Στην Κουμπαραδουπή ζουν δυο κατηγορίες πολιτών, τα γεμάτα γουρουνάκια - κουμπάρδες και τα άδεια γουρουνάκια - κουμπάρδες. Το κλίμα της χώρας αυτής δεν είναι και πολύ εύκρατο, οι βροχές είναι σπάνιες και έτσι πολλοί κάτοικοι μένουν άδεια από κέρματα, γιατί εκεί βρέχει νομίσματα και όποιος προλάβει να βραχεί περισσότερο γεμίζει νομίσματα από την σχισμή του κουμπάρά του. Πολλοί καταφεύγουν ακόμη και σε πλαστικούς χειρούργους για να γεμίσουν το σώμα τους σχισμές, ώστε να έχουν περισσότερες ελπίδες να γεμίσουν λεφτά. Οι πλούσιοι κουμπάρδες βέβαια δε ζουν ξενοιαστοί, αφού καρδοκοούν οι λύκοι με τα κόκκινα σφυριά. Ένας στρατός από λύκους που κρύβεται στο Δάσος με τις Μαύρες Λεύκες, περιμένει να κάνει έφοδο στα σπίτια των Γεμάτων Γουρουνιών. Είναι η επιχείρηση "Θρύψαλο". Δε μένει ούτε ένα γεμάτο γουρουνάκι-κουμπάρδες όρθιο ύστερα από αυτή τη μαύρη έφοδο.

Οι δυο φίλοι, ο **Φουκαριάρης** και ο **Γουργουριστός**, είναι άδεια γουρουνάκια -κουμπάρδες που μοιράζονται ακόμα και το μισό κουλούρι στα δυο. Έτυχε στην οδό Πεπρωμένου που ζουν να μην πετύχουν καμιά νομισματοβροχή και σκέφτονται σοβαρά να ξενιτευτούν για να επιζήσουν. Ο Γουργουριστός όμως δεν θέλει να γίνει μετανάστης και πείθει το Φουκαριάρη να κάνουν υπομονή ως την επόμενη βροχή.

Ο **Ανεμοδούρας ο Συννεφολόγος**, που προβλέπει έναντι μεγάλης αμοιβής πού, πότε και αν θα βρέξει, όχι μόνο δεν τους έδωσε ελπίδες, αλλά τους πήρε και την τελευταία δεκάρα τους. Κι όμως η χρυσή βροχή έρχεται ανέλπιστα, μόλις ο Φουκαριάρης πάει να φέρει κάτι να φάνε. Ο Γουργουριστός που είναι εκεί γεμίζει, πλουτίζει, αγοράζει το πιο ακριβό σπίτι και τρώει τα πιο απίθανα γλυκά του κόσμου. Μόλις φτάνει ο Φουκαριάρης και βλέπει όλη την αλλαγή, προσπαθεί να του θυμίσει την παλιά φιλία τους, όμως ο Γουργουριστός είναι πια άλλο γουρούνι, γεμιστό. Δε θυμάται τίποτα. Ο Φουκαριάρης παίρνει την απόφαση να ρίξει μαύρη πέτρα πίσω του, όμως πριν ξεκινήσει σβήνει το σημάδι των λύκων από την πόρτα του Γουργουριστού κι έτσι σώζει τον άκαρδο φίλο του. Στο πανδοχείο της Πικρής Ελπίδας ο Φουκαριάρης συναντά έναν πολύ παράξενο τύπο που του υποδεικνύει να γίνει λύκος για να 'αλλάξει η ζωή του. Αυτός του εξηγεί ότι τα άδεια γουρουνάκια

-κουμπαράδες που χάνονται στην ξενιτιά, γίνονται λύκοι. Ο Ξενοδόχος διευκολύνει αυτή την αλλαγή με ένα μαγικό υγρό και έτσι οι λύκοι που του χρωστάνε τα πάντα δουλεύουν για γι' αυτόν. Ο Φουκαριάρης ακολουθεί τη μοίρα του και μεταμορφώνεται, όμως πάνω σ' αυτή την ώρα εμφανίζεται στο πανδοχείο ο Γουργουριστός ψάχνοντας για το φίλο που τον έσωσε από την επιδρομή των λύκων. Ο Γουργουριστός αναγνωρίζει στο πρόσωπο του λύκου το φίλο του, όμως ο Φουκαριάρης που είναι πια λύκος έχει ξεχάσει. Ο Γουργουριστός τον αγκαλιάζει μετανιωμένος και τότε γίνεται σαν από θαύμα η αναγνώριση. Οι δυο φίλοι καταστρώνουν γρήγορα σχέδιο σωτηρίας και εκδίκησης για το φοβερό Πανδοχέα, που δεν είναι άλλος από τον Ανεμοδούρα τον Συννεφολόγο.

Θεατρική παράσταση «Τα γουρουνάκια κουμπαράδες» του Τ.Ε.Α.Π.Η. Πανεπιστημίου Αθηνών (αρχείο Μ. Φραγκή)

Η ΔΡΑΣΗ – ΟΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Η δράση του έργου στηρίζεται στην αντίθεση ανάμεσα στην ακόρεστη δίψα για πλούτο που έχουν κάποια γουρουνάκια, με συνέπειες τη μεταμόρφωσή τους σε απαίσιους λύκους, και στην ανέμελη απλή ζωή με αγάπη και φιλία που ονειρεύονται οι δυο φίλοι Φουκαριάρης και Γουργουριστός.

Η πείνα και η εξαθλίωση αποτελούν κίνητρα για δράση (Γουργουριστός – μετά ο Φουκαριάρης). Η δραματική κατάσταση γεννιέται απ' τη στιγμή που και η φιλία δοκιμάζεται και φαίνεται να υποκύπτει μέσα από τη δράση του Γουργουριστού.

Όμως τελικά ξεπερνά κάθε εμπόδιο και νικά τον εχθρό (Ανεμοδούρας ή Πανδοχέας).

ΠΡΟΣΩΠΑ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ - ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Γουργουριστός

Το γουρουνάκι Γουργουριστός χαρακτηρίζεται από αντίθετες αντιδράσεις και αλλαγή συμπεριφοράς. Στην αρχή είναι αδέκαρο, πεινασμένο, αλλά πιστεύει στη φιλία, κάνει όνειρα με το φίλο του το Φουκαριάρη. Μόλις όμως βρέχει χρυσή βροχή και μαζεύει νομίσματα, αλλάζει ζωή και χαρακτήρα, γίνεται άπληστος και αχάριστος απέναντι στο φίλο του. Όταν βέβαια καταλαβαίνει τι έκανε, ενώ εκείνος του σώζει τη ζωή, ψάχνει να τον βρει μετανιώνοντας για την άσχημη συμπεριφορά του. Με την αγάπη του επαναφέρει το Φουκαριάρη – Λύκο στην πρώτη του μορφή και γυρίζουν μαζί στην Κουμπαροδοουάη.

Αυτοσχεδιασμός: «Πείνα»

Ο δάσκαλος κρύβει σε όλη την αίθουσα καραμέλες. Έπειτα λέει στους μαθητές να ψάξουν αλλά με δεμένα χέρια και πόδια. Όλοι θα καταλάβουν την υπεράνθρωπη προσπάθεια που καταβάλλουν τα πεινασμένα, άρα και ανίκανα να περπατήσουν γουρουνάκια, που θα συρθούν σε κάθε γωνιά ψάχνοντας. Το σώμα ζωντανεύει παράλληλα με τη διάθεση.

Αυτοσχεδιασμός: «Χρυσή βροχή»

Όλοι οι μαθητές μπαίνουν σε σακιά ως τη μέση. Από ψηλά ο δάσκαλος πετάει καραμέλες και

τρέχουν να τις πιάσουν. Τα γουρουνάκια - κουμπάρδες έχουν μόνο μια σχισμή, άρα δυσκολεύονται να αρπάξουν πολλά κέρματα, ακριβώς, όπως όταν προσπαθείς να τρέξεις μέσα σε σακί.

Φουκαριάρης

Ένα φτωχό αλλά καλόκαρδο γουρουνάκι. Πεινάει, αλλά είναι έτοιμο να προσφέρει το μισό κουλούρι στο φίλο του Γοργουριστό. Πικραίνεται από την αλλαγή στη συμπεριφορά του φίλου του. Στην απελπισία του και το θυμό του φεύγει από την Κουμπαραδουάη, αλλά πριν φύγει σβήνει το σημάδι από το σπίτι του Γοργουριστού (και τον γλιτώνει από τους λύκους). Στο Πανδοχείο της Πικρής Ελπίδας δέχεται την πρόταση του Ξενοδόχου να τον μεταμορφώσει σε λύκο.

Αυτοσχεδιασμός: «Φιλία – Προσφορά»

Τα παιδιά αναφέρονται με μικρές προσωπικές αφηγήσεις σε περιπτώσεις που έλαβαν ένα δώρο ή έκαναν ένα δώρο. Γιατί το πήραν ή το έδωσαν, πώς ένιωσαν και πώς προετοιμάστηκε όλη η έκκληση.

Αυτοσχεδιασμός: «Θυμός»

Οι μαθητές με το σώμα ή με το πρόσωπό τους δείχνουν πώς περνάνε από την ήρεμη κατάσταση σε μεγάλο θυμό.

Στη συνέχεια, γίνονται ζώα (σκύλοι, γάτες) που θυμώνουν πάρα πολύ. Παρατηρούν τις αλλαγές στο σώμα τους. Μπορούν να βρυχηθούν, να ουρλιάξουν, να μιλήσουν ανθρώπινα αλλά πάντα θυμωμένα.

Αυτοσχεδιασμός: «Παράπονο»

Οι μαθητές σκέφτονται τον παραπονιάρη αδελφό ή φίλο τους. Πώς εκφράζει το παράπονό του; Υπάρχει τρόπος να εκφράσουμε το παράπονο χωρίς λόγια; Ποιο είδος τραγουδιού ταιριάζει ή είναι παραπονιάρικο; Υπάρχει χορός παραπονιάρικος; Πώς θα τον χορεύαμε;

Κελεπούρης

Καλοντυμένο γεμιστό γουρουνάκι που περπατά με δυσκολία. Έχει τις ανησυχίες και την κοντόφθαλμη ματιά του πλούσιου που δεν ξέρει πώς να προφυλάξει την περιουσία του από τους λύκους. Πέφτει εύκολα λεία του απατεώνα Κουμάση.

Αυτοσχεδιασμός: «Ανασφάλεια»

Ένας μαθητής περπατά με φόβο και προφύλαξη κοιτάζοντας αν τον ακολουθεί κανένας, ενώ με το χέρι ψπλαφεί συνεχώς το πορτοφόλι του.

Κουμάσος

Γουρουνάκι απατεώνας που προσπαθεί να εκμεταλλευθεί τους φόβους των γεμιστών γουρουνιών και τους πουλάει ψεύτικα ρούχα και είδη ασφάλειας. Ξέρει να μιλάει ωραία και να πείθει.

Αυτοσχεδιασμός: «Διαφήμιση»

Ένας μαθητής κουβαλά σε μια βαλίτσα διάφορα καταπληκτικά εργαλεία με «μαγικές» ιδιότητες. Αρχίζει και τα βγάζει ένα - ένα διαφημίζοντας τις ιδιότητές τους.

Βρασίδας - Όσκαρ

Ένα άδειο γουρουνάκι που γίνεται από ανάγκη ο προσωπικός υπηρέτης του Γουργουριστού, όταν γίνεται πλούσιος και αλλάζει όνομα.

Αυτοσχεδιασμός: «Υπηρέτης - Αφέντης»

Οι μαθητές παίζουν σε ζευγάρια το ρόλο του υπηρέτη: επαναλαμβάνουν τα λόγια του Αφέντη ή δηλώνουν την υποταγή τους με «ναι» ή «αμέσως», υποκλίνονται και τρέχουν να πραγματοποιήσουν τις επιθυμίες του.

Λύκοι

Πάντα πεινασμένοι, άγριοι, είναι οι εχθροί των γουρουνιών. Η κακή πλευρά του εαυτού μας.

Αυτοσχεδιασμός: «Η πείνα»

Οι μαθητές φαντάζονται με ποιο ρυθμό τρέχουν να φάνε οι πεινασμένοι λύκοι, πώς τρέχει στο νερό του ένας διψασμένος.

Αμέσως μετά δοκιμάζουν να φτάσουν στο στόχο τους σε μια πολύ μακρινή απόσταση. Προσέχουν πώς αλλάζει ο ρυθμός τους.

Αυτοσχεδιασμός φωνής: «Το ουρλιαχτό»

Τα παιδιά κυνηγάνε τα γεμιστά γουρουνάκια και ουρλιάζουν άγρια και δυνατά. Δοκιμάζουν να φωνάξουν με την αναπνοή, το άνοιγμα του λάρυγγα κτλ.

Συννεφολόγος ο Ανεμοδούρας**/ Ξενοδόχος**

Είναι η κλασική περίπτωση του απατεώνα διπλοπρόσωπου ανθρώπου που κυνηγά το συμφέρον του χωρίς να λογαριάζει κανέναν.

Αυτοσχεδιασμός: «Πρόγνωση καιρού»

Ένας μαθητής διαλαλεί ένα μετεωρολογικό δελτίο καιρού με απίθανες εναλλαγές καιρού.

Αυτοσχεδιασμός: «Μαγικό βοτάνι»

Ένας μαθητής ρητορεύει και προσπαθεί να δελεάσει το υποψήφιο θύμα του να δοκιμάσει το βοτάνι του δίνοντάς του υποσχέσεις για μια παραδεισένια ζωή.

Θεατρική παράσταση «Τα γουρουνάκια κουμπαράδες»
του τμήματος Νηπιαγωγών Παν/μίου Αθηνών
(αρχ. Μ. Φραγκή)

Γριούλα του δάσους

Αυτοσχεδιασμός: «Μαντεία»

Τα παιδιά παίζουν την μάγισσα που δίνει με αμοιβή πληροφορίες για το μέλλον. Ποιος είναι ο λόγος που έρχεται κάποιος σ' αυτήν, τι θέλει να μάθει, πώς ρωτάει, πώς πληρώνει; Τι επιδιώκει η μάγισσα; Πώς προσέχει και παρατηρεί τον πελάτη της; Ποιος είναι ο στόχος της;

ΧΩΡΟΣ – ΣΚΗΝΙΚΟ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

(Στο τέλος του Βιβλίου «Τα Γουρουνάκια - Κουμπαράδες», δ. π., υπάρχουν οδηγίες για το σκηνικό και τα κοστούμια του έργου)

Η Κουμπαραδουάη είναι η χώρα του έργου μας, μια παράξενη μακρινή χώρα, όπου βρέχει νομίσματα αντί βροχή. Ο χώρος μας έχει κάτι από **παραμύθι** και κάτι από **πραγματικότητα**. Θα παίξουμε και με τα δύο στοιχεία, χρησιμοποιώντας απλά υλικά και τη φαντασία μας.

Οι μαθητές ζωγραφίζουν σε ομάδες με τη βοήθεια του εικαστικού τούς επιμέρους χώρους του σκηνικού: *ένα πάρκο με φράχτη και δέντρα - ένα αρχοντόσπιτο.*

Κάνουν κολλάζ, φέρνουν υλικά. Σιγά -σιγά μπορεί να συγκεντρωθεί υλικό για το σκηνικό από όλους.

Η Κουμπαραδουάη συνορεύει με το **Δάσος της Μαύρης Λεύκας**.

Τα παιδιά ζωντανεύουν πρώτα με τα σώματά τους αυτό το δάσος με τις λεύκες, μια χειμωνιάτικη νύχτα. Άλλοι γίνονται δέντρα, άλλοι ζώα και άλλοι ξωτικά του δάσους.

Έπειτα φτιάχνουν με ό,τι υλικά θέλουν (παλιές εφημερίδες, χαρτόνια, ύφασμα και σύρμα) τους κορμούς και τα κλαδιά των δέντρων. Τα βάφουν με σκούρο χρώμα για να αποκτήσουν ενιαία μορφή και να είναι όσο πιο εφιαλτική η εικόνα τους.

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

Όπως σημειώνει ο σκηνοθέτης Γ. Καλαντζόπουλος, τα αδειανά γουρουνάκια μοιάζουν πιο πολύ με ανθρώπους απ' τα γεμάτα γουρουνάκια που σέρνονται απ' την απληστία τους. Σκηνικά θα αντιπαραθέσουμε τόσο με τα εκφραστικά μέσα, όσο και με το κοστούμι και τη μάσκα το γουρούνι / άνθρωπο με το γουρούνι / ζώο.

Έτσι ο Φουκαριάρης και ο Γουργουριστός μπορούν να φοράνε μάσκες μισές που καλύπτουν το μισό μόνο μέρος του κεφαλιού και κοστούμι με στοιχεία (φτωχικής) ανθρώπινης ενδυμασίας. Μια απλή και οικονομική ιδέα είναι να κάνουν τα παιδιά κολλάζ πάνω στα ροζ ρούχα τους (μπλούζα, παντελόνι). Βέβαια, πρέπει το κοστούμι να αλλάζει με τις συνθήκες και το χαρακτήρα: ο Γουργουριστός, όταν πλουτίζει, θα φορά ένδυμα ροζ με όγκο και πλούσιες πτυχές, όμως η μάσκα του θα καλύπτει το πρόσωπό του (και η κίνησή του προς τα κάτω θα συμπληρώνει την εικόνα του άπληστου γουρουνιού). Τα γουρουνάκια μπορούν να είναι βαμμένα με ροζ μακιγιάζ.

Ο Όσκαρ (υπηρέτης) φορά εκτός από τα ρούχα γουρουνιού ένα γιλέκο χρωματιστό.

Θεατρική παράσταση «Τα γουρουνάκια κουμπαράδες» του τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Αθηνών (αρχείο Μ. Φραγκί)

Ο Ανεμοδούρας μπορεί να φορά ένα περίεργο ψηλό καπέλο με έμβλημα τον κεραυνό. Ο Πανδοχέας (ο Ανεμοδούρας μεταμορφωμένος) φορά ένα γιανωμένο κιμονό (ή ρόμπα σατέν) και έχει μακιγιάζ στο πρόσωπό του με άσπρη βάση, κόκκινα χείλη, σκιά στα μάγουλα, μέτωπο.

Ο Λύκοι φοράνε όλοι το ίδιο ρούχο, μια γκριζα πουκαμίσια και μάσκα λύκου.

Η Γριούλα του Δάσους μπορεί να φοράει μια μακριά μαύρη φούστα και μια μαύρη πουκαμίσια και στο κεφάλι μια μεγάλη μαύρη μαντίλα ελεύθερη, που κρατά την άκρη της καλύπτοντας το πρόσωπό της.

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΗΧΗΤΙΚΑ

Τα παιδιά δοκιμάζουν να χτυπήσουν με δυο ξύλα το τραγούδι της χρυσής βροχής.

Προσθέτουν στη βροχή και βροντές με ένα μεγάλο φύλλο μεταλλικό (τσιγκος).

Φαντάζονται τον ήχο, το τέμπο, το ρυθμό της νομισματοβροχής. Χορεύουν με τη διάθεση των τρελών απ' τη χαρά γουρουνιών. Όταν χορεύουν στο τέλος όλα στη βροχή, βγάζουν τον ήχο της χαράς και τραγουδάνε όλοι.

Το τραγούδι είναι ενσωματωμένο στο δραματικό μύθο, στο έργο. Είναι ένας άλλος τρόπος ιδιαίτερα θεατρικός για να παρουσιαστεί ο χαρακτήρας του ήρωα ή των ηρώων και η δράση τους.

Ο ήχος επίσης μεταφράζει τις δραματικές καταστάσεις και μπορεί να αποδώσει την ατμόσφαιρα της κάθε σκηνής (ήχοι στο Μαύρο Δάσος από τις φωνές, ψιθύρους παιδιών, ηχογραφημένοι από χρήση αντικειμένων κτλ.). Ακόμα τα άγρια ουρλιαχτά των λύκων στο Πανδοχείο μπορεί να γίνουν από τις φωνές των μαθητών.

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Οι μαθητές αναδεικνύουν το δραματικό χώρο της κάθε σκηνής μας, καθώς και τα πρόσωπα-χαρακτήρες. Άλλος φωτισμός θα φωτίσει το Άγριο Μαύρο Δάσος: δοκιμάζουν με ποιο φωτισμό το «ζωντανό δάσος» γίνεται πιο τρομαχτικό, όπως το βλέπει ο Φουκαριάρης, που απ' την αρχή έλεγε στα γουρουνάκια που μεταναστεύουν ότι συμβαίνουν φοβερά πράγματα. Δημιουργούν με το σώμα τους στο φως σκιάς και ζώνες λιγότερο και περισσότερο φωτισμένες.

Ακόμα στο Πανδοχείο ο φωτισμός πρέπει να δημιουργεί ατμόσφαιρα μυστηρίου και φόβου.

Με ένα κόκκινο σελοφάν θα καλύψουν τον προβολέα μας πετυχαίνοντας ένα φωτισμό δηλωτικό της αγωνίας και του πάθους. Στη σκηνή μάλιστα της μεταμόρφωσης, μπορούν να φωτίσουν περισσότερο το πρόσωπο του Φουκαριάρη πάλι με τον ίδιο τρόπο, αναδεικνύοντας τη δραματικότητα του.

Διαφορετικός θα είναι ο φωτισμός (κοντά στο φυσικό φωτισμό) για την Κουμπαραδουάη. Κι εδώ όμως οι μαθητές θα διαφοροποιήσουν τον εξωτερικό χώρο του πάρκου και του αρχοντόσπιτου απ' τον εσωτερικό του αρχοντόσπιτου με τα πλούσια φαγητά (ο φωτισμός πρέπει να τα προβάλλει ιδιαίτερα).

Είναι η προφορική απόδοση ενός θεατρικού ή λογοτεχνικού έργου από μαθητές που μοιράζονται τα πρόσωπα. Απαιτεί ιδιαίτερη προετοιμασία αγωγής του λόγου και μετάδοσης των δραματικών καταστάσεων. Το αναλόγιο συμπληρώνεται σκηνικά με τη μουσική και το φωτισμό. Ιδιαίτερα η μουσική επιλογή στηρίζει την ακρόαση.

Παράδειγμα θεατρικού αναλογίου μπορούμε να δώσουμε στη **Γιορτή της 28ης Οκτωβρίου** με τα κείμενα: *Το χρονικό* (σ. 32), *Άδειο μπουκάλι* (βλ. σ. 44), [Η παρέλαση] από το *Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου*, [Τα κουλουράκια] από το *Κόκκινη κλωστή δεμένη* (Ανθολόγιο Ε΄ - ΣΤ΄ Δημοτικού, σ. 215 και 218 αντίστοιχα), καθώς και ποιήματα (σ. 86). Μπορεί μάλιστα το αναλόγιο να παισιωθεί από άλλες μορφές τέχνης δίνοντας ένα ενδιαφέρον πολυθέαμα (βλέπε σχετική ενότητα).

Επίσης, θεατρικό αναλόγιο μπορεί να παρουσιασθεί στην **Επέτειο της 17ης Νοεμβρίου** με τα κείμενα: *Το χρονικό* (σ. 35), *Τα γενέθλια* (σ. 49), [Η εξέγερση] (Ανθολόγιο, σ. 223) και ποιήματα (σ. 92, 98).

Στη **Γιορτή των Τριών Ιεραρχών** το αναλόγιο μπορεί να περιλαμβάνει αποσπάσματα από το διδακτικό λόγο και τις ρήσεις των Τριών Ιεραρχών αλλά και σχολιασμό / σκέψεις των μαθητών από το ρητορικό διαγωνισμό (σ. 66).

Με ανάλογο τρόπο θα οργανωθεί θεατρικό αναλόγιο σε μια **Τοπική Γιορτή**, στη **Γιορτή της Μητέρας**, στην **Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** και στην **Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου**.

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΑΝΑΛΟΓΙΟ

11ο Δημοτικό Σχολείο Αργυρούπολης

ΧΑΠΕΝΙΝΓΚ

Πρόκειται για ένα καλλιτεχνικό γεγονός, που κατασκευάζεται με την πρόθεση να φανεί τυχαίο. Χαρακτηριστικά του είναι ο δημόσιος, μεγάλος χώρος, τα πολλά πρόσωπα, η ιδιόμορφη γλώσσα και ο αυτοσχεδιασμός. Εκφράζει τις ιδέες μιας ομάδας που έχει σκοπό να αιφνιδιάσει τους θεατές με ένα παράξενο θέαμα. Συχνά στις μέρες μας παίρνει και τη μορφή «εγκατάστασης», κυρίως στον εικαστικό χώρο, όπου συνυπάρχουν το έργο (γλυπτό ή πίνακας), ο φωτισμός, ο ήχος και ο λόγος.

Ως είδος στην τέχνη, το «χάπενινγκ» πρωτοπαρουσιάστηκε στη δεκαετία του '60.

Παραδείγματα¹

Στην **αποκρίατικη** εκδήλωσή μας οι μαθητές μπορούν να οργανώσουν ένα χάπενινγκ – παρέλαση ομάδων, με ιδιαίτερη μεταμφίεση και διαφορετικό πλακάτ. Ενδιαφέρον έχει να υπάρχει ένα μεγάλο θέμα, που θα επιμερίζεται στις ομάδες – υποθέματα, ώστε η παρέλαση να έχει ενιαίο χαρακτήρα και οπτικά να ξετυλίγεται σε συνεχείς εικόνες.

Ένα τέτοιο θέμα θα μπορούσε να είναι, παραδείγματος χάρη, «Το δάσος» και υποθέματα τα: «Δέντρα» - «Ζώα» - «Πουλιά». Οι μαθητές μπορούν να αντλήσουν ιδέες από τη μουσική του έργου του Saint – Saens Καρναβάλι των Ζώων, καθώς και από το ομώνυμο θεατρικό έργο (Ζαφειρίου Σταύρος, 2000, Σύγχρονοι Ορίζοντες, Αθήνα).

Τα ζώα παρελαύνουν ένα ένα και αναδεικνύουν με αυτοσχεδιασμό τα χαρακτηριστικά τους: φωνή, κίνηση, χάρη στο περπάτημα, γρηγοράδα στο τρέξιμο, κ. ά. Ως προς την αμφίεση, παραπέμπουμε στην ενότητα «Εικαστικά» για κατασκευή μάσκας (σ. 200).

Στα πλαίσια του εορτασμού της **Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος** οι μαθητές μπορεί να οργανώσουν ένα χάπενινγκ για τα ποτάμια: πώς γεννιούνται τα ποτάμια με το καθαίο νερό τους και πώς σιγά – σιγά με τα απόβλητα των εργοστασίων αλλάζουν χρώμα, ροή, δύναμη.

Η δουλειά θα οργανωθεί κατά ομάδες. Μια ομάδα μαθητών θα κάνει το ποτάμι, μια άλλη τα απόβλητα και τα σκουπίδια, μια τρίτη τους ανθρώπους που υφίστανται τις αλλαγές στο περιβάλλον, μια τέταρτη τους εργοστασιάρχες – υπεύθυνους της ρύπανσης.

1. Στο σχολείο το χάπενινγκ θα πραγματοποιηθεί απρογραμματίστα, ας πούμε σε ένα μεγάλο διάλειμμα ή πριν την έναρξη των μαθημάτων.

Με ευκαιρία τις εκδηλώσεις μας για την **Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού** ή τη **Διεθνή Ημέρα Ειρήνης** μπορούμε να πραγματοποιήσουμε ένα χάπενινγκ με θέμα εμπνευσμένο από τα παραμύθια.

Ομάδες μαθητών θα παίξουν σε tableaux vivants σκηνές από γνωστά διαφορετικά παραμύθια (π.χ. *Η Πεντάμορφη και το Τέρας*, *Η Ωραία Κοιμωμένη του Δάσους*, *Ο παπουτσωμένος γάτος*), ενσαρκώνοντας τους ήρωες, τα τέρατα, τους μάγους και τις μάγισσες, τους βασιλιάδες, τα ζώα και τα στοιχεία της φύσης.

Κάθε ομάδα, πριν τη σκηνή, παρουσιάζει σε πανό τον τίτλο του παραμυθιού της.

Μια πρωτότυπη ιδέα θα ήταν οι μαθητές να παίξουν με τα καθημερινά τους ρούχα, αλλά χρησιμοποιώντας χαρακτηριστικά αξεσουάρ και αντικείμενα (Μια μάσκα για το Τέρας, μια ξανθιά περούκα για την Πεντάμορφη, ένα αδράχι για τη βασιλοπούλα στο *Ωραία Κοιμωμένη*, μουστάκια, ουρά και μποτάκια για τον *Παπουτσωμένο γάτο*).

Ένα άλλο θέμα για χάπενινγκ, που μπορεί να παρουσιασθεί στην **Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** ή σε μια εκδήλωση **Διαπολιτισμικού Προγράμματος**, είναι η «Συνάντηση πολιτισμών».

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες, που αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς πολιτισμούς (Ευρώπη, Αφρική, Κίνα, Ινδία κ.ά.). Η κάθε ομάδα παρελαύνει καταρχήν με τη δική της ενδυμασία και το πανό της. Στη συνέχεια, μια μια παρουσιάζει ένα χαρακτηριστικό δρώμενο ή χορό.

Οι μαθητές κατανέμονται σε ρόλους: άλλοι συμμετέχουν στο δρώμενο, άλλοι συνοδεύουν με ζωντανή μουσική, άλλοι έχουν ζωγραφίσει ή κατασκευάσει μάσκες ή αυτοσχέδια μουσικά όργανα.

Οι μαθητές κάθε ομάδας, όταν δε συμμετέχουν δρώντας ως ηθοποιοί / χορευτές, παρατηρούν ως θεατές τα δρώμενα, έτσι ώστε πραγματικά να γίνεται «συνάντηση πολιτισμών».

Στο τέλος, μπορεί να γίνει ένα μεγάλο φαγοπότι, με εδέσματα από διαφορετικά μέρη του κόσμου, όπου όλοι τρώνε μαζί.

Δημ. Σχολείο Κολλεγίου Αθηνών

Η διδασκαλία της μουσικής στο Δημοτικό σχολείο στηρίζεται στις σύγχρονες αντιλήψεις και τάσεις της μουσικής αγωγής, η οποία στοχεύει στην αντίληψη οργανωμένων ηχητικών προτύπων των μαθητών, στην ανάπτυξη των ακουστικών και φωνητικών τους δεξιοτήτων, στη γνώση και κατανόηση της μουσικής μας παράδοσης, καθώς και άλλων παραδόσεων, και πάνω απ' όλα στην καλλιέργεια της ευαισθησίας απέναντι στη μουσική.

Στο πλαίσιο της σύγχρονης μουσικής αγωγής οι μαθητές πρέπει να συμμετέχουν σωματικά και συναισθηματικά στη μουσική ακρόαση. Σύμφωνα με το Ενιαίο Διαθεματικό Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών του μαθήματος της Μουσικής, οι μαθητές μαθαίνουν να ακούν και να ανταποκρίνονται με διάφορους τρόπους στη μουσική καθώς και σε ρυθμικά πρότυπα. Ακόμα να εκφράζουν συναισθήματα τραγουδώντας ένα φάσμα τραγουδιών που προέρχονται από διάφορες ηχητικές πηγές.

Η Μουσική **στις πολιτιστικές εκδηλώσεις** μπορεί να λειτουργήσει καταρχήν αυτόνομα, όπως σε ένα μουσικό αφιέρωμα σε κάποιο δημιουργό ή σε ένα είδος τραγουδιού (π.χ. στο δημοτικό). Μπορεί επίσης να πλαισιώσει όλες τις εκδηλώσεις δίνοντας την ατμόσφαιρα και το ύφος της γιορτής.

Η διδασκαλία του τραγουδιού θα ακολουθήσει τη διδακτική του μαθήματος, που προβλέπει δημιουργικές μουσικές δραστηριότητες των μαθητών, μέσα από ρυθμική κίνηση, τραγούδι, ακρόαση, μουσικό παιχνίδι και κατασκευή - χρήση αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων.

Οι μαθητές, αφού κατανοήσουν το χαρακτήρα και το ύφος της γιορτής ή εκδήλωσης, θα στραφούν προς ένα ορισμένο είδος τραγουδιού / μουσικής. Θα ερευνήσουν **την ιστορία** του τραγουδιού, αλλά και του χορού που πιθανά το συνοδεύει.

Θα αναζητήσουν ακόμη τα έθιμα, τις λαϊκές δηλαδή αντιλήψεις που διαπνέουν το συγκεκριμένο τραγούδι, καθώς και σχετικά λατρευτικά **δρώμενα**, μέσα στον πυρήνα των οποίων άνθισε το συγκεκριμένο τραγούδι / χορός.

Αν πρόκειται για σύγχρονο τραγούδι, θα ερευνήσουν τυχόν επιδράσεις του από το ευρωπαϊκό τραγούδι ή άλλα στοιχεία που το προσδιορίζουν.

Αφού έχουν ενημερωθεί για το ιστορικό του τραγουδιού, οι μαθητές θα προσπαθήσουν να αποδώσουν με κίνηση και ήχο το ρυθμό και την ατμόσφαιρα του συγκεκριμένου τραγουδιού. Αν το τραγούδι χορεύεται, ο δάσκαλος με τη βοήθεια και του γυμναστή θα αναλάβει να διδάξει στους μαθητές τον αντίστοιχο χορό.

Χορεύοντας πια οι μαθητές θα μπορέσουν να αποδώσουν τη μελωδία του τραγουδιού, πάντα με τα δικά τους εκφραστικά μέσα.

Μέσα απ' αυτή τη διαδικασία, η ομαδική ή ατομική παρουσίαση μιας μουσικής δημιουργίας των μαθητών στις πολιτιστικές εκδηλώσεις θα εκφράζει τη ζωντανή και άμεση συμμετοχή τους στα σχολικά δρώμενα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η παραδοσιακή μουσική είναι «ένα μίγμα από απομεινάρια αρχαίων Ελληνικών κλιμάκων και Βυζαντινής εκκλησιαστικής μουσικής, που σιγά - σιγά πήρε οντότητα δική της»¹. Είναι κυρίως μονοφωνική σε ελεύθερες κλίμακες, με εξαίρεση την επανησιακή μουσική λόγω της επίδρασής της από τη δυτική μουσική. Ακόμα εξαίρεση αποτελούν τα πολυφωνικά τραγούδια της Ηπείρου².

Οι ελληνικοί ρυθμοί είναι τα 5/4 ή 5/8 ή 7/8. Το μουσικό μέτρο είχε στη βάση του το ποιητικό μέτρο με την εναλλαγή μακρών και βραχέων συλλαβών.

Τραγούδι και μουσική πάνε μαζί και κάθε χωρισμός τους είναι «αφύσικος»³.

Το **δημοτικό τραγούδι** χωρίζεται σε διάφορες κατηγορίες⁴: Ιστορικά, Κλέφτικα, Ακριτικά, Παραλογές, Τραγούδια της Αγάπης, Νυφιάτικα, Νανουρίσματα, Κάλαντα, Βαϊτικά, της Ξενιτιάς, Μοιρολόγια, Μοιρολόγια του Κάτω Κόσμου και του Χάρου, Γνωμικά, Εργατικά και Βλάχικα, Μοιρολόγια και Περιγελαστικά.

Ο Κυριακίδης συνδέει το νεότερο δημοτικό τραγούδι με το **αρχαίο ελληνικό τραγούδι**.

Υπάρχουν διάφορα **μουσικά όργανα** για κάθε γεωγραφική περιφέρεια, όπως **κλαρίνο, βιολί, λαγούτο** και **σαντούρι, πίπιζα, νταούλι, λύρα, γκάι-ντα** και **ντέφι**⁵.

Οι λαϊκοί μουσικοί είναι σχεδόν όλοι αυτοδίδακτοι. Μαθαίνουν τα τραγούδια, τη μουσική και το χορό από γενιά σε γενιά. Έτσι υπάρχουν «μουσικές οικογένειες» κατά τόπους.

Στις πολιτιστικές εκδηλώσεις, οι μαθητές θα ξεκινήσουν με έρευνα της λαϊκής παράδοσης, ώστε να γνωρίσουν τις ρίζες και το χαρακτήρα τού υπό μελέτη τραγουδιού. Στη συνέχεια, μπορεί να ζωντανέψουν με δραματοποίηση τα σχετικά δρώμενα, αλλά και να μάθουν να χορεύουν το χορό που συνοδεύει το τραγούδι. Στην παρουσίαση του τραγουδιού τα παιδιά θα αναδείξουν όλες τις πλευρές της δουλειάς τους: άλλοι θα τραγουδήσουν, άλλοι θα χορέψουν και άλλοι, εφόσον υπάρχει η δυνατότητα, θα συνοδεύσουν το τραγούδι με παραδοσιακά όργανα.

Ως προς τη συνοδεία του τραγουδιού από παραδοσιακά μουσικά όργανα, θα πρέπει να γίνει σχετική ενημέρωση για τις κατηγορίες τους (πνευστά, κρουστά, έγχορδα). Μια σημαντική δραστηριότητα θα ήταν να επισκεφθούμε το Μουσείο Λαϊκών Οργάνων στην Πλάκα (ή άλλο Μουσείο της περιοχής μας). Ακόμα, μπορούμε να καλέσουμε ένα παραδοσιακό οργανοπαίκτη που θα μας δείξει πώς παίζεται ένα παραδοσιακό όργανο, πώς κουρδίζεται και θα μας μιλήσει για τις εμπειρίες του πάνω στη μουσική που παίζει.

Οι μαθητές έχοντας αυτά τα ερεθίσματα μπορούν να κατασκευάσουν οι ίδιοι αυτοσχέδια μουσικά όργανα που να μοιάζουν μ' αυτά της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής και να τα χρησιμοποιήσουν για να συνοδεύσουν τα τραγούδια τους.

1. Στράτου Δ., (α' εκδ. 1973, β' 1984). *Μια παράδοση... μια περιπέτεια (ελληνικοί λαϊκοί χοροί)*, Αθήνα, εκδ. Γκόνη.

2. Ανωγειανάκης, Φ., *Η μουσική στη νεότερη Ελλάδα*.

3. Πετρόπουλος, Δ., (1958). *Ελληνικά δημοτικά τραγούδια*, τ. Α', Αθήνα.

4. Πολίτης, Ν., (1969). *Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού*, Αθήνα, εκδ. Βαγιονάκη, 4η έκδοση.

5. Κυριακίδης, Στ., (1978). *Το δημοτικό τραγούδι, Νεοελληνικά μελετήματα 3*, Αθήνα.

Ακολουθούν ενδεικτικές προτάσεις προσέγγισης παραδοσιακού τραγουδιού, τις οποίες μπορούν να αξιοποιήσουν οι μαθητές στο πλαίσιο μιας σχολικής εκδήλωσης.

Κάλαντα

Σχόλιο

Ήταν μια εποχή που ο κόσμος καταλάβαινε ότι έρχονταν οι Μεγάλες Γιορτές από τις φωνές των παιδιών «Χριστός γεννάται σήμεραν!»...»Αγιος Βασίλης έρχεται!».....

«Σήμερα τα Φώτα και οι φωτισμοί!»...Χτυπούσαν τις πόρτες τα παιδιά κρατώντας το φαναράκι της νύχτας - ένα άστρο χριστουγεννιάτικο για κάθε σπίτι - και άρχιζαν να τραγουδάνε τα κάλαντα με το ρυθμό απ' τα τριγωνάκια και το ταμπούρλο τους. Η παρουσία τους ήταν ευλογία για το σπίτι μαζί με τις ευχές που πρωτοέδιναν στο νοικοκύρη και στη νοικοκυρά. Και η αμοιβή των μικρών καλαντιστών ήταν μια πράξη τελεστική που συμβόλιζε την αφθονία των αγαθών του νοικοκύρη. Έριχνε η νοικοκυρά στο καλάθι των παιδιών ή στο σακούλι τους νομίσματα για τον πλούτο, καρπούς για την καλή σοδειά, καλούδια για την ευτυχία⁶.

Δραστηριότητες

Οι μαθητές:

- Ακούνε κάλαντα Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς και Φώτων από διάφορες περιοχές της Ελλάδας (CD Δόμνας Σαμίου, *Τα Ελληνικά Κάλαντα*).
- Συλλέγουν παλιές κάρτες που εικονίζουν παιδιά με παραδοσιακά όργανα να τραγουδούν τα κάλαντα. Εντοπίζουν τα όργανα που χρησιμοποιούνταν στο παρελθόν. Μπορούν ακόμη να συμβουλευθούν και σχετικά βιβλία με εικόνες.
- Επισκέπτονται το Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων Φοίβου Ανωγειανάκη (Κέντρο Μουσικολογίας στην Πλάκα) ή άλλο Μουσείο της περιοχής τους ή έρχονται σε επαφή με ένα λαϊκό οργανοπαίκτη. Παρατηρούν τα λαϊκά όργανα και κατανοούν το ρόλο τους.
- Παρουσιάζουν το υλικό που συγκεντρώνουν στη γιορτή των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς ή σε μια εκδήλωση για τη λαϊκή παραδοσιακή μουσική.

Αχλαδόμψες Λύρες Κρήτης 18ου αιώνα. Δοξάρι με γερακοκούδουνα. Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων

6. Λουκάτος Δημ., (1997). *Χριστουγεννιάτικα και των εορτών*, Αθήνα, εκδ. Φιλιππούτη.

Αποκριάτικα Τραγούδια

Οι αποκριάτικοι χοροί και τα τραγούδια είχαν σαν σκοπό στην Ελλάδα, όπως παντού, τη διασκέδαση και την ευθυμία των ανθρώπων πριν μπουν στην περίοδο της Σαρακοστής. Γι' αυτό Αποκριά θα πει φαγοπότι, μασκάρεμα, τραγούδι και χορός.

Τα τραγούδια παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες μεταξύ τους σε όλη την Ελλάδα.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα έχουμε στη Θράκη με τον «Τσιρτσιλιάγκο».

Αποκριάτικο Θράκης: «Τσιρτσιλιάγκος»

Σχόλιο

Σατιρικό αποκριάτικο τραγούδι της περιοχής Διδυμοτείχου, με αναφορές σε ζώα. Αυτού του είδους τα τραγούδια που δεν είναι σοβαρά, στη Θράκη τα λενε χάσ' κα, δηλαδή αστεία. Ο Χρόνης Αηδονίδης στη μελέτη του⁷ μιλά για το ρυθμό και τη μελωδία των τραγουδιών του είδους, που συγκρίνει με τα παιδικά τραγούδια και παιχνίδια. Μάλιστα το ύφος και το κείμενο του συγκεκριμένου τραγουδιού υποβάλλουν στον τραγουδιστή την ανάγκη να χρησιμοποιήσει την τοπική διάλεκτο και τα τοπικά μουσικά όργανα, γκάιντα και θρακιώτικα λύρα. Χορεύεται είτε ως ξεξυρτο από γυναίκες είτε ως χασάπικο από άντρες στον αργό ρυθμό του χασαποσέβικου.

Δραστηριότητες

Οι μαθητές:

- Επισκέπτονται το Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων στην Πλάκα (ή ένα τοπικό λαϊκό Μουσείο) και γνωρίζουν μουσικά όργανα διαφόρων περιοχών, μεταξύ των οποίων και τη γκάιντα.
- Συζητάνε με ηλικιωμένους κατοίκους της περιοχής τους και καταγράφουν όσα θυμούνται από αποκριάτικα έθιμα και τραγούδια.
- Παρουσιάζουν σε φωτογραφίες τη γκάιντα.
- Συγκεντρώνουν το υλικό που υπάρχει και παρουσιάζουν με τρόπους της επιλογής τους αποκριάτικα έθιμα και τραγούδια ή «ντύνουν» με κάποιο από τα θέματά τους τη γιορτή του σχολείου (και της τάξης). Ένας ενδιαφέρων τρόπος παρουσίασης θα ήταν π.χ. η αναπαράσταση της ιστορίας του τραγουδιού ή ακόμη η δραματοποίηση και σκηνική αναβίωση ενός σχετικού αποκριάτικου δρώμενου⁸.

92ο και 97ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

7. Αηδονίδης Χρόνης, *Τραγούδια και σκοποί της Θράκης*, Παν/κές Εκδόσεις Κρήτης - Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας - Δημοκρίτειο Παν/μιο Θράκης, (επιμ. Ν. Διονυσόπουλου) με το C.D.

8. Η κατασκευή μάσκας ζώων από τους μαθητές είναι επίσης ένας τρόπος να ζωντανέψουν – μέσα από τις ανάλογες εκφράσεις – τα σατιρικά στοιχεία του τραγουδιού και του σχετικού δρώμενου.

Τραγούδια Πρωτομαγιάς

Την Πρωτομαγιά οι νέοι χορεύουν στις πλαγιές ή τα λιβάδια τραγουδώντας τοπικά τραγούδια. Για τους αγρότες ο Μάης φέρνει τους καρπούς στη γη, γι' αυτό και τους κόβουν (σιτάρι, κριθάρι, σικιά, αμυγδαλιά, σκόρδο, ροδιά κ.ά.) και τους κρεμούν πάνω από την πόρτα.

Πρωτομαγιάτικο Λέσβου

Σχόλιο

Στη Λέσβο οι γυναίκες σπκώνονται την Πρωτομαγιά προτού βγει ο ήλιος, τους ξυπνάνε όλους και αμέσως τρώνε κάτι γλυκό για να μην τους «κουμπώσει ο γαΐδαρος». Στα παλιά τα χρόνια, την Πρωτομαγιά τη γιορτάζανε με μεγάλα γλέντια και μεταμφιέσεις. Μεγάλες παρέες γυρίζανε τις γειτονιές καβάλα σε σαράντα γαϊδάρους και γαϊδάρες και με τα τραγούδια τους και τα γκαρίσματα ξεσέκωναν τους μαχαλάδες στο πόδι. Στολισμένοι με λουλούδια, αλυγαριές, αγριοκρομμύδες και αγκαθούρες τραγουδούσανε⁹.

Τεχνική Υποστήριξη

αυλός, κιθάρα, ξυλόφωνο, τουμπιλέκι, ακορντεόν

Δραστηριότητες

Οι μαθητές:

- Κάνουν έρευνα των εθίμων της Πρωτομαγιάς.
- Μαθαίνουν το τραγούδι μαζί με το χορό του.
- Οργανώνουν δρώμενο πάνω στα έθιμα με τη χρήση τραγουδιών, σχετικών αντικειμένων (στεφάνια, μαγιάτικα λουλούδια κ.ά.), καθώς και με χρήση ηχητικών μέσων.

89ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

9. Νικήτας, Παναγιώτης, (2001, β' έκδοση). *Λεσβιακά - Το λεσβιακό μινολόγιο*, Μυτιλήνη, Δελτίον της Εταιρείας Λεσβιακών μελετών, τόμ. Α', τεύχ. Α', σσ. 99-100.

ΕΝΤΕΧΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Έχει τις ρίζες του, όπως και η κλασική μουσική, στις μεσαιωνικές Αυλές, στις πόλεις και στις εκκλησίες. Με την ανάπτυξη της πολυφωνικής μελωδίας (13ος -14ος αι.), οι συνθέτες έγραφαν την κύρια μελωδία για τον τραγουδιστή, ενώ τις δευτερεύουσες μελωδίες αναλάμβαναν τα μουσικά όργανα.

Στο έντεχνο τραγούδι, οι φθόγγοι είναι γραμμένοι και οι στίχοι συνήθως πιο λόγιοι από αυτούς του λαϊκού τραγουδιού. Επίσης, η μελωδία είναι πολυπλοκότερη. Φθόγγοι και στίχοι δεν υφίστανται περιστασιακές αλλαγές. Προορίζεται για εκτέλεση από επαγγελματίες τραγουδιστές και συνοδεύεται συνήθως από πιάνο ή ενόργανο σύνολο.

Οι σύγχρονοι συνθέτες εξακολουθούν να ερευνούν τη σχέση της φωνής με τη συνοδεία οργάνου και να επεκτείνουν το εκφραστικό και τεχνικό πεδίο του τραγουδιστή.

Ακολουθούν ενδεικτικές δημιουργικές δραστηριότητες παρουσίασης και παισίωσης του έντεχνου τραγουδιού σε μια σχολική εκδήλωση.

1. Ελάτε, παιδάκια

A. Γιώτη - A. Χατζηκώστα

«Τα τραγούδια του σχολείου»

Σχόλιο

Γερμανική χριστουγεννιάτικη μελωδία.

*Ελάτε παιδάκια, παιδάκια καλά
κοντά σε μια φάτνη στην άγια σπηλιά
και δείτε τι στέλνει μια τέτοια βραδιά
ο πλάστης μ' αγάπη σε σας τα παιδιά.*

*Γενιέτ' ο Χριστούλης χαρείτε παιδιά,
χαρίστε μ' αγάπη σ' Αυτόν την καρδιά.
Μικροί και μεγάλοι στη φάτνη κινούν
κι εκεί το μικρούλη Χριστό προσκυνούν.*

Γερμανική μελωδία

45ο Δημοτικό Σχολείο Πειραιά

Τεχνική Υποστήριξη

αυλός, κιθάρα, ξυλόφωνο, τουμπελέκι, ακορντεόν

Δραστηριότητες

Οι μαθητές:

- Στολίζουν το χριστουγεννιάτικο δέντρο με στολίδια που μπορούν να τα φτιάξουν οι ίδιοι, μαζεύονται γύρω του και τραγουδούν την παραπάνω (ή άλλη) χριστουγεννιάτικη μελωδία.

- Συγκεντρώνουν υλικό για τα χριστουγεννιάτικα - πρωτοχρονιάτικα έθιμα από διάφορες χώρες και τα παρουσιάζουν με τη συνοδεία κατάλληλης μουσικής στη γιορτή του σχολείου.
- Φτιάχνουν χριστουγεννιάτικες κάρτες, τις διακοσμούν σε ταμπλό και οργανώνουν εικαστική έκθεση στη γιορτή των Χριστουγέννων, που τη συνοδεύουν με χριστουγεννιάτικη μουσική.

2. Τραγούδι των καλικάντζαρων

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΚΑΛΙΚΑΝΤΖΑΡΩΝ

Κα - λι___ κάρ - τζα - ροί δαι - μό - νι - οι τρέ - χουν___ σκά ζουν τα κο - θό - νια

⁵
ό - λη___ νύ - χτα κά - νουν σκα - ντα___ λιές έ - λα φως και διώ - ξε τις σκι - ές

Σχόλιο

Πρόκειται για πρωτότυπη σύνθεση που δημιουργήθηκε (από τη συγγραφική ομάδα) για τις ανάγκες της δραματοποίησης του λαϊκού παραμυθιού «Ο μυλωνάς και τα καλικάντζαρια».

Τεχνική Υποστήριξη

αυλός, κιθάρα, ξυλόφωνο, τουμπολέκι, ακορντεόν

Δραστηριότητες

Οι μαθητές:

- Επιλέγουν κάποια στοιχεία ενδυμασίας και ζωντανεύουν με όλα τους τα εκφραστικά μέσα τη σκηνή από το παραμύθι με τους καλικάντζαρους (βλέπε Θέατρο).
- Παρουσιάζουν μια αυτοσχέδια σύνθεση σε μια τοπική εκδήλωση στα πλαίσια του Δωδεκαήμερου.

3. Ο χορός των μπιζελιών από το έργο «Εδώ Λιλιπούπολη»

Το χοντρό μπιζέλι
χορεύει τσιφτετέλι
χορεύει τσιφτετέλι
στο χορό των μπιζελιών.
Και τα κολοκυθάκια
χτυπάνε παλαμάκια
πάνω στην πρασινάδα
και πάνω στο γκαζόν.

Βλίτα και σπανάκι
χορεύουνε συρτάκι
χορεύουνε συρτάκι
στο χορό των μπιζελιών.
Και η μπάμια η μεγάλη
χορεύει πεντοζάλη
πάνω στην πρασινάδα
και πάνω στο γκαζόν.

Μ' ένα πράσινο καινούριο παπιγιόν
προχωρώ για το χορό των μπιζελιών
Ήρθε η ώρα πια κι εγώ
Ήρθε η ώρα πια κι εγώ
να χορέψω με λαχτάρα
αγκαλιά με μια αγκινάρα
το πρώτο μου ταγκό.

Μ' ένα πράσινο καινούριο παπιγιόν
προχωρώ για το χορό των μπιζελιών
Ήρθε η ώρα πια κι εγώ
Ήρθε η ώρα πια κι εγώ
να χορέψω με λαχτάρα
αγκαλιά με μια αγκινάρα
το πρώτο μου ταγκό.

4. Δεν είμαστε ζουλού από το έργο «Εδώ Λιλιπούπολη»

Τη μέρα κείνη την αρχαία
των προπαούδων η παλιά τρελοπαρέα
αποβιβάστηκε με μπόγους και μπαούλα
στον Κάντομπλου
τη ρόδινη πηγούλα

Και τα βουνά εκείνα ακόμα
αντιλαλούν απ' το σουξέ
αντιλαλούν απ' το σουξέ
που τραγουδούσαν μ' ένα στόμα.

Δεν είμαστε ζουλού
δεν είμαστε παπούα,
είμαστε η άγρια φυλή
των Λιλιπούα, ούα, ούα, ούα...

Κι αέρας, κύματα και χώμα
αντιλαλούν απ' το σουξέ
αντιλαλούν απ' το σουξέ
που τραγουδούσαν μ' ένα στόμα.

Της αποφάσεως τη μέρα ετούτη
γιορτάζουμε ολημέρα παραμέρα
περικυκλώνοντας με βάρκες και φελούκες
στον κάβο πετάμε στρακαστρούκες

Δεν είμαστε ζουλού
δεν είμαστε παπούα,
είμαστε η άγρια φυλή
των Λιλιπούα, ούα, ούα, ούα...

84ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

Σχόλιο

Η **Λιλιπούπολη** «υπήρξε γέννημα μιας φιλελεύθερης και πειραματικής ραδιοφωνίας από τη μια του Τρίτου Προγράμματος και, από την άλλη, μιας ομάδας νέων ανθρώπων, που συγκεντρώθηκαν στο Τρίτο και δούλεψαν ελεύθερα με κέφι, με αξιοπρέπεια κι αυτοσεβασμό....πρώτη φορά κάποιοι μιλούσαν στα παιδιά υπεύθυνα με καθαρή ποιητική γλώσσα θίγοντας θέματα που βασανίζουν και πονάν τον τόπο...»¹⁰. Τη μουσική γράψανε τρεις νέοι συνθέτες – η Πλάτωνος, ο Μαραγκόπουλος κι ο Κυπουργός- και τους στίχους η Μαρ.Κριεζή. Τραγουδούν οι : Αντ. Κοντογεωργίου, Σαβ. Γιαννάτου, Μαρ.Σφακιανάκη και ο Σπ. Σακκάς. Την ορχήστρα διευθύνει ο Μάνος Χατζιδάκις.

Δραστηριότητες

Οι μαθητές:

- Επιλέγουν από τα τραγούδια της Λιλιπούπολης αυτά που τους αρέσουν πιο πολύ και τα ζωγραφίζουν με χρώματα της επιλογής τους.
- Χορεύουν στο ρυθμό των τραγουδιών με αντικείμενα και αυτοσχέδια όργανα.
- Παρουσιάζουν το δικό τους ραδιοφωνικό πρόγραμμα με τραγούδια της Λιλιπούπολης.

*Αυτοσχέδια όργανα
(Θεατρ. Εργαστήρι των συγγραφέων)*

10. Από το σημείωμα του Μάνου Χατζιδάκι, CD «Εδώ Λιλιπούπολη», Κολούμπια, (ηχογράφηση 1980).

ΜΟΥΣΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Είναι ρυθμικές ασκήσεις και αυτοσχεδιασμοί που ευαισθητοποιούν τους μαθητές στο ρυθμό και στην αναγνώριση και παραγωγή του ήχου.

Μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη Γιορτή Αποφοίτησης ή στην Παγκόσμια Ημέρα Παιδιού, στην Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος ή σε άλλη εκδήλωση.

1. Αγώνας δρόμου

Οι μαθητές οργανώνουν στο προαύλιο αγώνα δρόμου. Οι διαγωνιζόμενοι (4 ή 5 ζευγάρια) χωρίζονται σε δύο παράλληλες γραμμές και παίρνουν θέση. Στο κάθε ζευγάρι το ένα παιδί τοποθετείται πίσω από τον παρτενέρ του. Συμφωνείται ότι τα παιδιά της πρώτης γραμμής θα κινούνται, ενώ της δεύτερης θα παίζουν το καθένα ένα μουσικό όργανο. Ο δάσκαλος προτείνει σε κάποιο παιδί της δεύτερης γραμμής να παίξει με το οργανάκι του έναν, δύο ή τρεις ήχους. Το μπροστινό παιδί πρέπει να κινηθεί κάνοντας τόσα βήματα, όσοι και οι ήχοι του οργάνου του παρτενέρ του. Αν κάποια παιδιά κινηθούν λάθος, επανέρχονται στις αρχικές γραμμές τους.

Σημείωση: Το παιχνίδι μπορεί να παισιώσει ένα μέρος «Αγώνων» της Γιορτής Λήξης.

92ο και 97ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

2. Μίμηση ζώων

Τα παιδιά μιμούνται γνωστές κινήσεις ζώων με τα πόδια, τα χέρια, το κεφάλι και όλο το σώμα. Έτσι συνειδητοποιούν τους διαφορετικούς ρυθμούς.

Πώς περπατά η πάπια, ο λαγός, το άλογο.

Πώς περπατά η γάτα.

Πώς πετούν η πεταλούδα, ο γλάρος, η μέλισσα.

Πώς τσιμπά το πουλί τους σπόρους.

Πώς τρώει η κότα.

Πώς κινείται το φίδι (όλο το σώμα).

Σημείωση: Η άσκηση μπορεί να παρουσιασθεί ως μουσικός αυτοσχεδιασμός σε μια σχολική εκδήλωση (Γιορτή Λήξης, Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος).

3. Χορεύοντας στη Βροχή

Ο καθένας διαλέγει ένα δικό του τραγούδι της βροχής (καταιγίδα, ψιλόβροχο...) και κινείται με ένα ορισμένο τρόπο και συγκεκριμένο στόχο, παραδείγματος χάρι στις συνθήκες της μπόρας, για να προλάβει το μάθημα.

Οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν μόνοι τους τον ήχο της βροχής, χτυπώντας τα δάχτυλα στην παλάμη: χτύπημα ενός δαχτύλου για το ψιχάλισμα, χτύπημα δύο δαχτύλων, όταν δυναμώνει η ψιχάλα, χτύπημα τριών, τεσσάρων,